

Kast 221

Pl. F No. 36

J. J. L. TEN KATE.

POËZY.

221. F. 36.

POËZY.

BLOEMLEZING

UIT DE

DICHTWERKEN

VAN

J. J. L. TEN KATE.

LEIDEN. — A. W. SIJTHOFF.

221. F. 36.

POËZY.

BLOEMLEZING

UIT DE

DICHTWERKEN

VAN

J. J. L. TEN KATE.

LEIDEN. — A. W. SIJTHOFF.

AAN MIJNE EENIGE ZUSTER.

Zoo ver mijn geest terug kan gaan
Op de afgelegde levensbaan,
Zien mij twee vriendlijke oogen aan,
Die zegen stralen.
Zij spreken van mijn vroegste vreugd,
Van vaders ernst en moeders deugd:
Ach, 't zijn Legenden mijner Jeugd,
Die zij verhalen!

Wat sterren drongen met heur gloor
Verrassend tot het Patmos door,
Waar ik, en zij, die ik verkoor,
Een Hemel groetten?
Twee oogen, stralend, lieflijk blauw,
Van 't nieuw geluk der jonge vrouw,
Maar ook van de oude zustertrouw —
O zoet ontmoeten!

Wier oogen brachten menigmaal
Den vriendelijksten zonnestraal
In 't groen priëel, de looverzaal,
Bij d'Alm zich wieglend?
Of maakten dien Decemberdag,
Toen de „oudste" 't licht des levens zag,
Tot Zomer, door dien traan en lach,
Van Liefde spieglend?

Wier oogen sloegen altijd weêr,
Spijt 's levens staâgen wisselkeer,
Naar Zeelands kuste, trouw en teêr,
Tot Aemstels zoomen,
Den broeder gâ, van wien zij weet,
Dat hij haar nimmermeer vergeet,
Dat hij háar beeld het liefste heet
Uit Jonkheids droomen?

Wier oogen weenden om mijn smart,
Of straalden mede met mijn hart,
Zoo vaak mijn Huis gezegend werd? — —
Gods Engel kust er
Die oogen met een zegengroet:
't Zijn de oogen, die ik hier ontmoet,
Uwe oogen, altijd trouw en goed,
Mijn Eenge Zuster!

Mijn zuster! heerlijk, op den troon
Der liefde, spreidt ge uw glans ten toon,
Omstrengeld door de hoogtijkroon,
Als Gade en Moeder!

Weêr stralen mij uw blikken aan:
Is 't wonder, zoo, met lach en traan,
Mijn blikken nu ten Hemel gaan
Tot d'Albehoeder?

O, geve Hij, dat van omhoog
Zijn geest uw ziel doorstroomen moog',
Zoodat uw rein, trouwhartig oog
Steeds blijder blinke
Van dank bij 't stil halleluja
Voor Gods oneindige Genâ,
Wier englenhoede met u ga
Ter rechte en slinke!

Gezegend blijve uw hart, uw huis,
Bij vrede's lieflijk palmgeruisch!
En drukt ook soms het aardsche kruis,
Het oefen' tevens!
Het bloeie van het keurgebloemt',
Dat God Geduld en Hope noemt!
't Worde als een groene tak geroemd
Van 't hout des Levens!

Gezegend blijve uw dier gezin
Door Kinderliefde en Huwlijksmin!
Die hebben beide een Hemel in:
Blijf daarin wonen!
En mogen wij nog vaak als thans,
Bij uwer oogen sterrenglans,
Met Liefdes immortellenkrans
Uw voorhoofd kroonen!

's Gravenhage,
2 Januari 1873.

DANTE ALIGHIERI.

In één, grootsch Werk, de schepper van zijn taal
En 't heerlijkste, ooit in menschentaal geschreven,
Waarin niet slechts de Middeleeuwen leven,
Maar 's Levens polsen kloppen al te maal.

Der volkren Dichter, door zijn volk verdreven
En vogelvrij verklaard; in zegepraal
Op vleuglen van 't Genie, naar 't Ideaal
Der Liefde, zijn Beatrix, opgeheven!

Van uit den diepsten nacht in 't hoogste licht
Trapswijz' geklommen, wordt zijn Hemelsch Dicht
Symbool der Weêrgeboorte uit zonde en smarte,

Die 't menschlijk leven godlijk loutren moet.
Zoo schildert, met zijn tranen en zijn bloed,
Deez' Dante in beelden 't Drama van elk Harte.

25 Okt. 1866.

DE DURGERDAMSCHE VISSCHERS.

I.

Wie zegt er, dat de Heere H e e r e
De zichtbre blijken zijner eere
Niet meer als vroeger schittren doet?
Heeft zijn ark op den zondvloed een Noach behoed,
Heeft zijn raaf aan de Krith een Elias gevoed,
Heeft zijn engel den muil van het leeuwengebroed
Voor eens Daniëls oogen verzegeld —
Hij b l i j f t de God der Majesteit,
Die alle dingen draagt en regelt
In eeuwige voorzienigheid!
Zonder Hem wordt geen star aan den hemel gedoofd,
Zonder Hem wordt geen hair ons gekrenkt op het hoofd:
Voor zijn alzienden blik is niets groot en niets klein,
En nòg springen zijn wondren uit de eigen fontein.
Dat heb ik reeds voor zestien jaren
In dien afgrijsbren nacht ervaren,
Toen mij de storm van 't anker sloeg,

Een waterhel mij tegenbrulde,
Maar God mij in zijn vleugels hulde,
En als een kind op 't drooge droeg.
Ik erkende zijn hand — maar gewis niet genoeg:
Nu heeft ze mij ten tweeden male
Zoo wonderbaarlijk op doen staan,
Dat het oog mijner ziele wel open móest gaan! . . .
Kom, twijflaar, hoor wat ik verhale,
En — bid den God des Levens aan!

II.

Ik ben een arme visscherszoon.
Al vroeg de luim der elementen
En 't bloemloos veld der zee gewoon,
Telde ik het leven nooit bij lenten.
Een buiig najaar was mijn jeugd,
Het druipend net, zoo lang mij heugt,
Mijn rustelooze ploeg en wagen;
Mijn akker, de eigen zilte plasch,
Die 't erflijk goed van al mijn magen,
Mijn wieg en — half mijn doodsbed was.
'k Heb gevischt en gevascht; tot bezwijkens vermoeid,
Vaak geworsteld met zee en orkanen,
Ik heb jaren mijn pij met mijn zweet overspoeid,
Met mijn zweet en mijn brandende tranen —
Toch slonk allengs mijn pover deel . . .
Niet dat ik dies een klacht zal slaken:
De Mammon heeft mij nooit doen blaken,
Ik weet, Genoeg is meer dan Veel:
Maar ach! de laatste handvol meel
Kan menigmaal zoo bitter smaken!

O troetelkindren van 't geluk,
Wat zucht ge in uw fluweelen druk?
Gij weet niet wat het zegt te zorgen,
Als bij de onzekerheid van 't Morgen
Alleen 't gebrek te zeekrer wordt,
En zelfs de Hoop niet meer wil borgen
Op 't altijd groeiende Te Kort!...
Toch schonk mij God in zijn genade
Een schat, waarvoor ik al uw glans
En al uw stapels goud versmade:
Het teederst kroost, de trouwste gade,
Een Rachel en twee Jonathans!
Twee?... Zal geen nieuwe wonde gapen?
Ligt niet mijn oudste machtloos neêr?
Zag hij misschien zijn moeder weêr,
Alleen om aan haar hart te ontslapen?
Gij weet het, Heer!
Maar wie Uw wondervol erbarmen
Zóó zeer als ik ervaren heeft,
Die màg niet kermen!
Die looft U, 't zij Gij neemt of geeft,
Die stort zich, 't zij hij sterft of leeft,
Met al de zijnen in Uwe armen!

III.

De vaart was weken lang geschorst,
De golf lag onder 't ijs begraven.
De netten kraakten van de vorst,
De botters roestten in de haven.
Niets restte 't arme visschersvolk

Dan, neêrgehurkt bij bijt en kloven,
De marmren zeekant rond te sloven,
Den meirbot kloppende uit zijn kolk.
Zóo had ook ik met beî mijn zonen
Een etmaal zwoegend doorgebracht.
Gods goedheid scheen ons zweet te loonen:
De buit was rijk en onverwacht,
Zoo dat we moeite en koû vergaten,
En uren lang na middernacht
Nog lustig bij ons ijswak zaten.
Dàt zou voortaan verjongden moed,
Dàt, straks een blijde t'huiskomst geven!
Maar plotsling stolde ons 't rillend bloed,
Terwijl we spraakloos staren bleven:
O schrik des doods!... 't was waar!... wij dreven!
En „naar wal!" was de kreet, en naar wal vloog de voet —
Maar daar slingerde een gleuve, daar klotste de vloed:
Daar viel geen schrede meer te wagen!
Een woelende afgrond grimde ons aan
In de waatrige stralen der scheemrende maan....
We ontroerden, toen wij 't schijnsel zagen,
Als ware een bliksem neêrgeslagen:
't Ontdekte ons op eens heel de ramp onzes lots:
Gevangen, gebannen, geboeid op een schots!
Maar wat te doen? Onze oogen vonden
Geen uithoek, waar we landen konden:
De kloven grensden aan elkaâr,
Als strikken in den nacht verscholen;
En op den tast herom te dolen,
Was spotten met het doodsgevaar.
Toen smeekten wij d'Alzegenaar
Om moed en krachten,

En namen ons gelaten voor,
Den morgengloor
In Zijn bescherming af te wachten.

IV.

De wind blies fel — wij voelden 't nauw:
De onzekerheid nijpt meer dan koû.
Wij hoorden 't water rustloos schuren,
Onwetend wat het werken zou.
Hoe langzaam kropen ons die uren,
Tot zoo veel nachten uitgerekt,
Die de angst oneindig voort deed duren!
En met een wazig floers bedekt,
Fletsch, mat, gelijk wij-zelf,
Koud, of zij nooit meer stralen kon,
Rees eindelijk de winterzon
Aan 't grauwe luchtgewelf.
Het was de dag des Heeren. Ach,
Wat troostelooze sabbatsdag!
Geen kus, als mij te wekken plach,
Geen feestkleed, vroolijk aangeschoten,
Geen blijde lach
Der dorpsgenooten,
Geen stem, die naar Gods tempel trok
In 't vriendlijk galmen
Der torenklok,
Bij het eerste gemurmel der psalmen!
Maar windgehuil en golfgebons,
Maar storm in 't hart en vrees in de oogen,
Een kille nevel in den hoogen,
Een vlottende ijsvloer onder ons!

Want altijd dreef hij op de waatren,
Met telkens, telkens wilder spoed:
Geen kotter klieft zoo vlug den vloed,
Als al zijn zeilen klaatren.
Bij wijlen was de dreun zóo sterk,
Dat wij elkaâr met de oogen vroegen,
Of geen onzichtbaar raderwerk
Dat log gevaarte voort deed zwoegen.
In 't eind — daar dunde 't nevelfloers:
Naar Marken, lijnrecht, wees de koers!
Daar groeide 't eiland in de verte,
Groen plekje' in onze wildernis!
Daar wenkte reeds zijn torenspits! . . .
Wij wenkten meê, met pooplend harte . . . .
Wij gilden in vervoering uit:
„Dat is de slagboom, die ons stuit!
Wij naadren, lof zij God!"
Wij snelden over kloof en spleet,
Wij vlogen naar de punt van 't vlot,
Ten wissen sprong gereed . . . .
Ach, vastgenageld stonden wij!
Ons droomen was bedrog:
Een maatlooze afstand scheidde ons nog,
En — de ijsschots dreef voorbij!

V.

Het eiland smolt weg uit ons schemerend oog,
Gelijk een vonk vergloort.
De middag rees op, en was daar, en vervloog —
Voort ging het, immer voort!
De zon wierp van den horizont

Haar overschot van stralen rond,
Die zacht en droevig trilden.
Wij hieven de armen op tot haar,
Of wij nog even, even maar!
Heur vlucht weêrhouden wilden.
Daar dook haar laatste purpren zoom,
En de avond zeeg neêr als een aaklige droom. —
Weldra wendde nu de stroom:
Zuidwaards keerden zich zijn baren,
en gehoorzaam en gedwee
Naar de waterbreidels luistrend,
ging de zwenkende ijsschots meê.
Ook ons dobbrend harte volgde —
want een nieuwe lichtstraal scheen:
Utrecht's oevers, Gelre's kusten,
groeiden door de scheemring heen.
Nogmaals scheen het eind genaderd
onzer wondre ballingschap;
En wij snelden nogmaals voorwaards,
hand in hand, en stap voor stap.
Nogmaals vruchtloos! De eigen verte
huiverde over 't golvend veld,
Ondoorwaadbaar, ondoorzwembaar
voor den koensten waterheld.
En een wapperende vogel,
op zijn eenzame avondtocht,
Zwierde in kringen heen en weder,
tot hij pijlsnel d'oever zocht.
Toen ontsprong een traan onze oogen,
bitter als een alsemdrop
En wij hieven onze stemmen
weenend naar den hemel op.

'k Heb de boschduif hooren kirren,
als de sperwer nederschoot;
'k Heb de moeder hooren gillen
in den bangen barensnood:
Maar een droever kreet als de onze
heb ik nimmermeer gehoord!
't Was het menglen van drie zielen
tot een klaaglijk rouwakkoord,
't Was een lied van hoop en vreeze,
't was een wilde Jonas-klacht,
't Was een beê tot God en menschen,
uit de diepte voortgebracht!
Ach, wij kreten; ach, wij brulden,
tot het tintelde in ons oor,
Tot de heesche keel haar klanken,
en de hoop haar moed verloor!...
Ziet, ik heb den dood zien grijnzen
in zijn duizendvouden vorm:
'k Zag hem flikkren in den bliksem,
op de wieken van den storm;
'k Zag hem woelen in den maalstroom,
loeren op de blinde klip,
Binnenzwemmen door de reeten
van het krankgeslagen schip,
Zonder dat een zweem van siddring
door mijn kalmen boezem voer —
Maar! het was in strijd en arbeid,
in beweging en rumoer;
Niet in doodsche rust en stilte,
op geen drijvend ijs, als thans,
Bij een gladden waterspiegel
en een wolkeloozen trans;

Niet om als een steen te zinken,
bij het vriendlijkst hemellicht,
Of van broodsgebrek te sterven
met den broodsboom in 't gezicht!

VI.

De derde nacht was omgevlogen.
't Was of ons vlot voor anker dreef:
Steeds hielden wij die kust voor oogen,
Die doof en blind en roerloos bleef.
Nu kwam de vreeslijkste aller kwalen:
De honger, al te lang misleid,
Moede op een handvol sneeuw te knagen,
Begon zijn wettig deel te vragen
Met nooit gevoelde onstuimigheid.
Wat engel zou ons voedsel leenen?
De laatste kruimel was verdwenen;
De kostbre vangst der eerste nacht
Deed de ijsschots kraken door haar vracht:
Zij was den golven weêrgegeven.
Een vijftig vischkens, kleen en groot,
Was alles wat ons overschoot,
De brooze vlasdraad van ons leven!
Wel kochten we ons dien teerkost duur!
En nog — hoe zou ze ons, armen, laven,
Ons tusschen lucht en zee begraven,
Versmachtend naar een sprankel vuur?
Maar hoog en hooger deed elk uur
Den eisch der nooddruft stijgen:
Toen moest de roepstem der natuur
In 't walgend harte zwijgen,

En woedend sloegen we onzen tand
Den rauwen visch in 't ingewand,
Dien we ongeproefd verslonden.
Hyeenen, dagen uitgevast,
Gaan niet zoo fel op 't aas te gast,
Dat ze op een kerkhof vonden! . . .
En aan dien maaltijd der ellend
— Zóo kan het zwaard des hongers dwingen —
Geraakten we eindlijk half gewend;
Altans mijn beide jongelingen:
Mij werd de gorgel toegeschroefd;
En toen de hulp verscheen,
Had ik vier dagen achtereen
Geen bete meer geproefd!

VII.

Allengs ontwaakten wind en vloed,
De schuwe kust dook neêr:
En weldra wielden we over 't meir,
Als ging het met vergramden spoed
Een draaikolk te gemoet.
Een onophoudlijk golfgeklots
Zaagde aan den broozen rand der schots;
Soms sprong de baar er bonzende op,
En slingerde ons haar schuimend sop
In 't krimpend aangezicht;
Of stuwde 't drijfijs om ons heen,
Dat in het weemlend starrenlicht
Een drift van wilde zwanen scheen,
Luid biezende uit de wijde neb,
Met woedend wiekgeklep.

De rukvlaag zong haar ouden zang
Van nood en dood en ondergang,
En liep de snaren stormend door
Van ons gespannen hart.
De maan ging aan den trans te loor,
De grauwe lucht werd zwart.
Wáar solde ons de opgezette zee
Twee dagen rond en nogmaals twee?
Helaas, wij weten 't niet!
Vergeefs gevraagd, vergeefs gegist;
Éen enkle sluier was 't verschiet,
Éen ondoordringbre mist —
De lijkwâ, die de zee ons gaf,
Ons, weldra dooden zonder graf
En lijken zonder kist!
Onze ijsschots slaakte een dof gekerm;
Wij niet — maar als een vrek zijn schat,
Zóo hielden wij elkaâr omvat
Met sidderenden arm;
Dùs zaten we, angstig, afgemat,
Gevoelloos, spraakloos, dicht bij een,
Veeleer een groep van marmersteen
Dan iets dat leven had!

VIII.

'k Weet niet of ik sliep of waakte;
Maar ik voelde een doffen gloed,
Die tot in 't gebeente blaakte,
Kruipende als een koortsvuur doet.
Grillige, onvoltooide droomen
Spookten door mijn kloppend hoofd:

'k Zag gedaanten wederkomen,
Lang al dood, of dood geloofd.
't Waren stemmen, menschen, dingen,
Al de bonte erinneringen,
Waar een vijftiger van heugt:
Wilde spelen
Uitter jeugd,
Of nog woeliger tooneelen
Van een dwaze jonglingsvreugd.
't Waren vijanden en vrinden,
De eerste liefde, de eerste haat,
Kalme baren, hooge winden,
Middernacht en dageraad...
'k Zag mijns vaders veege handen
Zeegnend naar mij uitgestrekt;
'k Zag zijn baar met floers bedekt;
'k Stond bij 't graf te klappertanden....
't Was voorbij! — Daar blonk de top
Van een grijs-bemoschten toren!
'k Hief op nieuw mijn eerstgeboren
Siddrend naar de doopvont op....
'k Zag op eens een gloed van stralen
Dansen, dwarlen, wielewalen
Voor mijn overdwelmd gezicht:
Maar zij smolten alle samen
Tot een zacht en kwijnend licht,
Scheemrend door de vensterramen
Van een arme visschersschouw,
Waar eene uitgeteerde vrouw
Naast een viertal kindren waakte
Bij haar snorrend spinnewiel,
En elk draadtjen vochtig maakte

Met de tranen heurer ziel....
't Was — mijn weduw!... biddend fluistrend
Voor de drie, zoo menig nacht
Uit de golven t'huis gewacht,
En nog altijd, àltijd luistrend,
Of daar in de schemering
Niet een klinkjen overging....
Ach, wij waren lang gestorven:
Op het zeebed rustten wij
Zwijgende aan elkanders zij';
Breedgevlerkte monsters zworven
Ons voorbij.
Slingerende waterplanten,
Als een esmerald zoo groen,
Sponnen ons van alle kanten
In hun vochtig looffestoen,
Tot we al koud en kouder werden,
En allengs tot ijs verhardden....

IX.

'k Ontwaakte — duizlig, kil en stijf.
Mijn kleêren kleefden
Aan 't rillend lijf,
En al mijn leden beefden.
Het gonsde en loeide heinde en veer'
Met oorverdoovend bruischen:
Een dichte regen plaschte neêr
Uit 's hemels open sluizen,
En sloeg ons met zijn geesselroê
Het naakte lijf tot bloedens toe.
De sluimrende afgrond lag te ronken;
Maar altijd hield die nevel aan!

Noch zon, noch maan,
Noch starren blonken.
Al wat ik zag — en 't was genoeg! —
Was dit, dat de ijsschots, die ons droeg,
Tot op de helft was weg geslonken!
Toen — morde ik, en bedwelmend viel
De nacht der wanhoop in mijn ziel.
O God van almacht en genade!
Wat is de mensch die U verstiet?
Een buigend riet,
Een worm, een made!
't Was nu geen droefheid, maar woede van smart!
'k Lag in de strikken
Der helle verward:
Pijnen en angsten en raadlooze schrikken,
Belialsbeeken, doorkruisten mijn hart.
„Mijn zonen!" — snikte ik — „'t is gedaan!
Noch klacht noch bede kunnen baten.
Gij ziet, wij zijn van God verlaten:
Het vonnis is geveld: vergaan!
Ik wist het, dat mijn levensuren
Wellicht niet lang meer konden duren:
Mijn grijze hairen preêkten 't mij!
Maar gij, mijn dierbaar tweetal! gij!
Wie 't leven nog zoovéel deed hopen,
Zoo vol van kracht, zoo vol van moed ....
O, kon ik met mijn hartebloed
Éen enkle van uw dagen koopen,
Ik reet mij de aadren juichend open!
Vergeefs! Vergeefs! De Dood is dáar,
Hij is alom. Wie ooit ontsprong er
Den tand van dien Geweldenaar?

Hij knaagt hier binnen — waar de honger
Zijn weg baant in verslindend wee;
Hij knaagt daar buiten — waar de zee
In iedre golf hem aan doet zwemmen....
Hoort! de ijsschots kraakt.... dat is zijn stem!
Hij is te keeren noch te temmen:
Drie duimen scheiden ons van hem!....
Welaan dan! waartoe nog te toeven?
Wat rekken we een vergeefsche pijn?
Wat kwijnen we in de folterschroeven,
Als toch het eind de dood zal zijn?
Ik wil en kan niet langer lijden!
Één middel bleef in ònze macht:
Wij willen samen stil en zacht
Ons in de diepte neêr doen glijden!....
Voor 't laatst dan, kindren, goeden nacht!"

— „„Dat nimmer!"" schreide 't in mijn ooren:
„„Eischt God onze arme ziel weêrom,
Is ons de marteldood beschoren,
Het zij: wij zijn Gods eigendom!
Wij willen in zijn recht niet treden —
Wij willen met geen moord belaân,
Als dorre ranken afgesneden,
Voor zijn geduchte vierschaar staan!
Wat waanzin, vader! grijpt u aan?
Gij meent niet wat gij zegt. Wij leden,
Maar 't is verdiend.... de Heer is goed....
Wij bouwden nog op vleesch en bloed....
Wij hebben niet genoeg gebeden.
Kom, vallen we onzen God te voet!....
Geen kroon dan voor die wettig streden!""

Wij baden. 'k Weet niet wàt ik bad,
Maar toen ik neêrlag op de knieën,
Was 't of de Heer in 't midden trad,
En 't Amen uitsprak voor ons driën.
En schoon in mijn verbrijzeld hart
Geen aardsche hoop meer wakker werd,
'k Vertroostte me in mijn Zielenhoeder.
En ik, een bare eerst in den wind,
Werd rustig als 't gespeende kind
In de armen zijner moeder.

X.

De nevel trok op.... in ons hart en — omhoog:
't Eerste andwoord van den Heer!
En zacht als een blik van zijn Vaderlijk oog,
Viel 't nieuwe zonlicht neêr.
Daar schemerde Enkhuyzen! op 't blauw van de kim
Zwaarmoedig gepenseeld,
Een levende doode, heur eigene schim —
Ons sprekend evenbeeld!
Wij hoorden 't geblaf van den waakzamen hond,
En mij wierd week te moê,
Als sprak er een ziel die ons lijden verstond,
Mij uit die klanken toe.
Wij zagen — de kerkspits — de wijzers — de plaat....
Wat zeî dat cijferblad?
Wat wenkten die vingers? te vroeg? of — te laat?
O, wie nu vleuglen had!
Wij riepen.... vergeefs! — Nog weêrkaatste ons geschrei,
Daar trilde zoet en snel,
Als zong er daar-óver een engelenrei,

Het lieflijkst klokkenspel.
„Geduld maar! geduld! houdt u vast aan Gods woord!"
Was dàt de zin van 't lied?
Wij dachten 't bij 't luistren, en luisterden voort —
Tot de ademtocht van 't gramme Noord'
Op nieuw ons rugwaards stiet!

Een dag, en een tweede, en een derde verging:
Wij dobberden rond in een doelloozen kring,
Nu aarzlend en traag, dan met vliegende vlucht,
Maar immer gesold tusschen water en lucht,
En nimmer één uur door die sluimring verrast,
Die zelfs den matroos niet verlaat op zijn mast.
Soms blauwde de kust met haar vriendlijken rook
Ten horizont op, als een wapprende strook,
Maar dommlend versmolt ze. Eéns verscheen ons een zeil!
Die vormlooze stip scheen een hemel van heil;
Zij wies — 't was een botter!... daar wendde de boeg,
Weg was ze — trouwloos als de golf die haar droeg!
Zoo naderde een week weêr de grens van haar loop:
Geen zweem van verandring! geen schaduw van hoop!
Toch hielden we Schokland ten laatste in 't gezicht,
Te lij of te loever, maar dikwijls zóo dicht,
Dat we alles ontwaarden — de schepen, den dijk,
De wandlende menschen! ach, dooden gelijk!
Wat hadden wij — moedige zwemmers welëer —
Niet graag onze krachten gewaagd tegen 't meir,
De golven gekneed, en, van schuim overstort,
De branding gekliefd! — maar onze arm was verdord.
Wij konden niet staan op den wanklenden voet,
Bevrozen door 't ijs en de sneeuw en den vloed!....
Ja, toen wij nog eens met wanhopigen klem

Den noodkreet beproefden — daar stokte onze stem:
De reutlende gorgel vroeg hikkende om lucht —
Wat restte ons?... 't Gebed van een stervende! Een zucht.

XI.

Vriendlijk rees zij uit de baren,
de uchtend van dien zelfden dag,
Die, voor veertien bange nachten,
d'aanvang onzer zwerftocht zag.
Vriendlijk droeg het springend golfjen,
nu zoo helder als kristal,
Ons uit de oogen van het eiland,
oostwaards, naar den vasten wal,
Waar ons als een laatste baken
eer de laatste hoop verzonk,
't Onvergeetlijk Vollenhove
telkens nader tegenblonk.
O, die wondre trek naar 't leven!
't hart verjongde in elken klop,
En wij loken, hoe geknakt ook,
als begoten bloemen op.
Toch gold ieder uur thands jaren:
want de zee had met heur tand
De ijsschots eindlijk weggegeten
tot twee schreden in 't vierkant!
Maar de Heere had daar ginder
door zijn alvoorzienigheid
— 'k Heb het schreiend sints vernomen —
onze redding voorbereid.
Hij, die wind en vuur en water
maakt tot zijner englen vlerk,

Had twee meeuwen uitverkoren
tot de duiven onzer ark.
Met het lokäas in den snavel
weggeklepperd naar de kust,
Troonden zij de visschersgasten
uit hun werkelooze rust.
„Op, naar zee! het sop ligt open!
en de haring wandelt weêr!"...
En — reeds zwoegde een tweetal booten
door het drijfijs op en neêr.
Ditmaal keerden stem en adem,
ditmaal werd de kreet gehoord!
Ditmaal.... vraag, o vraag niet verder!....
't is genoeg — wij zijn aan boord!
O, dàt oogenblik te malen,
mensch noch engel die 't vermag!
Nu eens met een stroom van tranen,
dan in schaterenden lach,
Spraakloos, bevend, half bezwemen,
als geslingerd door een droom,
Blikten wij verwezen neder
op de deining van den stroom —
En zietdaar! de ledige ijsschots,
trouw eens als de trouwste vriend,
Viel aan brokken voor onze oogen:
't werktuig Gods had uitgediend!

Ja, hozanna! Heer en Heiland,
die ons godlijk hebt gespaard,
Bij Uw vleuglen is genezing,
Gij bewaart als niets bewaart!

Maar hozanna boven alles,
dat Ge in 't Recht behagen schept,
Dat Gij langs beproevingswegen
ons geloof gelouterd hebt!
't Is gedaan met al mijn zorgen!
't Kleine geeft die 't groote gaf.
'k Weet, in Uw doorboorde handen
rust de sleutel van mijn graf.
Doe ons naar Uw welbehagen!
Mij aangaande en dit mijn huis,
Juichend willen we U verbeiden
in de schaduw van Uw Kruis!

Almkerk, 1849.

DE ZENDING ONDER DE HEIDENEN.

Gij Christnen! vaart op uw festijnen
U soms geen huivring door het bloed,
Die 't waschlicht op uw kroonen kwijnen
Den geur uws bekers flauwen doet?
Leert geen geheime schaamte u blozen,
Wanneer de schaar der zorgeloozen
Zich brassende om uw tafel groept?
En hoort ge, dwars door 't vreugdrinkinken,
Geen zucht, geen kreet, geen bede klinken? ....
— Dat is de Heiden, die u roept.

Als jagers, afgericht ten strijde,
Koost gij den Wilde tot uw prooi;
Gij stiet hem, voor zijn goud en zijde,
Gelijk een tijger in een kooi.
In gruwlen, die ten hemel rezen,
Hebt gij zijn blindheid onderwezen.
Den wreedsten afgod bracht gij hem:
Voor U moest hij „hozanna" juichen,
Voor U de kranke kniën buigen,
Of — siddren voor uw beulenstem!

Bezoedeld hebt ge uw blanke handen,
Als gij den zwarten broeder sloegt.
Gij deedt zijn rug van striemen branden,
Waarmeê ge uw Heiland hebt doorploegd.
Wee, zoo ge voortwoedt in uw zonde!
Wee, zoo de Heer eens wond voor wonde
Te rug kwam brengen met Zijn zwaard!
Ondankbren! zijn de kostbaarheden,
Die gij ontperst hebt en — vertreden,
U zelfs geen handvol Bijbels waard?

Maar lof zij God! ze is weêr ontstoken,
De liefde die van Troas voer:
De slavenkluister is verbroken,
Aan flarden ligt het geesselsnoer.
De Kerk bevleugelt haar gezanten,
Om de eeuwge Lichtbanier te planten,
Waar maar een harte kloppen mag.
En nacht aan nacht zien onze droomen
Den bleeken smeekling wederkomen,
Wiens eerste tranen Paulus zag!

Noemt hem — een stem uit grafgesteenten,
Een zielskreet uit den zondenacht,
Een ruischen onder lijkgebeenten,
Een voorgevoel der Levenskracht,
Een tasten van het kind der smarte
Naar 't lang verloren Vaderharte,
Een liefdekoord der Vadermin: —
Wat namen hij u af moog' dwingen,
Vóor alles, ziet hem handenwringen,
En — scheept u tot zijn redding in!

Nu schreit hij uit de Morgenlanden:
„Keer weder, Star van Efrata!"
Dan uit de heete Middagzanden:
„Spring los, fonteine der Genâ!"
Straks uit de Noordsche winternachten:
„O Levenszon, waarnaar we smachten,
„Zie, de ijskorst smelt: wij zijn bereid!"
Uit de eilanden der Avondkimmen:
„Wanneer zal ons uw morgen klimmen,
„O Vaste-Land der Zaligheid?"

Hier rammelt hij zijn slavenboeien;
Dáar zwijmt hij bij zijn fetisch-boom;
Ginds vischt hij, waar de Kiangs vloeien,
De zuigelingen uit den stroom;
Hier heft hij uit den Molochs-oven
De kleene kinderhand naar boven;
Dáar kermt hij als de Hindoevrouw,
Die voor den mutsaart wordt verslagen: —
Maar wat gestalte hij moog' dragen,
Het hart der Menschheid breekt van rouw!

Een Oog vol Goddelijk erbarmen
Ziet neêr op zoo veel arren moed.
Niet vruchtloos riep de Heer alle armen,
Niet vruchtloos gaf Gods Zoon zijn bloed!
Dat voelt Zijn volk, met dank der zielen:
't Vloeit samen om aan 't strand te knielen,
Waar straks Gods wimpel waaien zal.
Hij zwaait!... Ziet, hoe zij de ankers lichten,
Om 't kruis des troostes op te richten
In elk rampzalig Hinnomsdal!

O vloot des Heeren! vloot des Heeren!
Hoe klapwiekt gij de waatren door,
Om d' ouden jammer te bezweeren,
Waarin de Heiden God verloor!
Nooit, schoon ze ook Ofirs stofgoud droegen,
Zag de afgrond rijker kielen zwoegen:
Want uit een Hemelsche Levant
Brengt gij het kleinood der kleinooden:
Het eeuwig leven uit de dooden,
En 't weêrgevonden Vaderland!

Een krijgsvloot zijt gij! — Kopren monden
En vuurge tongen voert gij aan:
Gij komt het gruwelrijk der zonden
Met cherubijnenzwaard verslaan!
Door deuren, eeuwen onbezweken,
Door rotsgevaarten zult gij breken,
Tot dat de laatste slagboom springt;
En in geen haven zult gij rusten,
Eer aan de verste waereldkusten
Het hallel van Gods Vrede klinkt!

Trekt, Helden! tot uw zegefeesten:
De Heiden smacht naar 's Heeren heil.
Houdt goeden moed! Gods Zeven Geesten
Zijn blazende in uw zwellend zeil!
En gij, die blijft! o zendt uw bede
Op vleuglen eener duive mede!
Hangt aan die vleuglen wat gij hebt,
Iets van uw goud en heel uw harte,
Dat medeworstelt uit de verte,
En kracht uit hun triomfen schept!

Wie heeft den grooten strijd begonnen?
De Zendling uit Gods heerlijkheid,
Die aan Zijn vinger alle zonnen
En waerelden en volken leidt!
Hij ving hem aan in smaad en schande,
Gekruisigd tot een offerande,
Verworpen als eens menschen zoon!
En Hij voltooit hem in den Hoogen,
Gezalfd met 's Vaders alvermogen,
Gehuldigd op den Scheppingstroon!

Blikt opwaards door de lichtgordijnen
Des derden hemels!.... Welk een heir,
Wiens kleederen als bliksems schijnen,
Werpt daar zijn palm voor Jezus neêr?
Die Helden, juichend van verrukking,
Zijn de eerstelingen der verdrukking,
Gevallen op de Apostelbaan!
De phalanx, die aan 't voorhoofd bloedde
Van 't leger, in welks achterhoede
De Gützlaffs onder 't wapen staan!

Rijs, Christus Gods! rijs ter voltooiing
Van 't wonder, dat ten einde spoedt!
Breng uit hun afval en verstrooiing
En Jood en Gojim aan uw voet!
En dan, o Zoon des Hooggeloofden!
Neem van de uit stof geschapen hoofden
De bleeke diadeemen af!
Versmelt ze tot één kroon der kroonen,
En kom Gij-zelf als Koning wonen
Bij 't Volk, dat saamschuilt rond uw staf!

Middelburg, 1850.

WAT DE BLOEMEN VERTELLEN.

De Bloempjes maken een accoord
Van Beurt-gezangen zonder woord
Terwyl zy ons op weg ontmoeten.
JAN LUIKEN, Besch. der Wereld.

Elke bloem staat in de zon, en
droomt haar eigen historie.
ANDERSEN, de Sneeuwkoningin.

Ieder bloemtjen op het veld
Heeft een historietjen dat het vertelt.
Ziet ge daar ginder de Vuurlelie staan?
Zij vangt dus haar sprookjen aan:

„Bom! bom!
Hoort ge de trom?
Altijd komt die klank weêrom.
Hoort der vrouwen lijkmisbaar!
Hoort den roep der priesterschaar!
In heur weduwlijken rouw
Wankelt de arme Hindoevrouw

't Lichaam van heur dooden gâ
Op de houtmijt achterna.
Hooge vlammen, een voor een,
Kronklen om den mutsaart heen.
Maar de droeve jammert niet,
Schoon zij op den doode ziet:
Ach, het vroegverweesde kind
Heeft hem immers nooit bemind,
D' opgedrongen echtgenoot,
Die — een beeld in de armen sloot!
Aan den levende in den kring
Peinst ze in diepe erinnering:
Aan twee oogen, zwart als git,
Vonklend door 't gewimperd lid
Met een vuur, waarvan de vlam
Dichter bij heur harte kwam
Dan de mijt, wier laaie gloed
Haar tot asch verbranden moet....
Tegen minne wast geen kruid:
Vuurgloed bluscht geen vuurgloed uit!"

Luistert, ei luistert!
Wat ritselt er dus?
Is dat úw stem, Convolvolus? —
Zij knikt van ja, en fluistert:
„Een Ridderslot verheft zijn top;
Zijn poorten zijn vervallen;
De maagdepalm groeit welig op
Langs de oude, roode wallen,
En vonkelt in de morgenzon,
En kronkelt om het hoog balkon,
Waar, met twee glinstrende oogen,

Een jonkvrouw over 't hekwerk heen
Nieuwsgierig staat gebogen,
En uitblikt naar beneên.
Geen lentedageraadtjen
Gaat blozender voorbij,
Geen vliegend rozenblaadtjen
Is luchtiger dan zij.
En ziet ze een stofwolk zweven,
Dan voelt het Maagdelijn
Heur pooplend hartjen beven
In 't adelijk satijn,
En vraagt: „O liefste mijn,
„Mijn lust, mijn licht, mijn leven!
„Zou dat úw klepper zijn?" —

En de Klaproos op haar beurt
Laat zich hooren:
„Tusschen 't koren,
Waar het westenwindtjen geurt,
In der airen
Gouden baren,
Golvende op hun dartel spel,
Ligt een nestjen, warm en wel.

De moeder zorgt, des zorgens nimmer moê, —
Toch vallen soms haar vaakrige oogjens toe:
Dan slaapt ze en waakt, bij korte tusschenpozen.
Wat zoete rust!.... Toch is haar gantsche schat
Een handvol mosch, een zonnestraal of wat,
En 't bladgordijn van mijn scharlaken rozen.

't Is er wel niet al te ruim:
Wat al jongen

Saam' gedrongen
Onder moeders donzen pluim!
Maar zij vragen
Voor de dagen
Van een naderend vertrek
Grooter huis noch rijker dek.

En, stervling! gij, trekvogel evenzeer!
Den voet in 't graf, werpt ge oude schuren neêr,
Bouwt nieuwen op, vergroot ze duizendwerven,
En vraagt nog steeds meer lucht, meer licht, meer groen.
Ach, heeft men dan zoo heel veel plaats van doen,
Om éenen dag te minnen en .... te sterven?" —

En nu begint de Boterbloem,
Die ik mijn kleine praatster noem:
„Goud in den grond,
Goud in den mond,
Goud in den meischen morgenstond!

Het zonnetjen, vriendlijk en teeder,
Doortintelt het hoog azuur,
Schijnt in een bloemhof neder,
En speelt er heen en weder
Op 't klimop langs den muur,
En kleurt er op den groenen steel
De bloemtjens als een goud zoo geel,
In 't zoele middaguur

Een grootjen van zeventig jaren,
Dat onder de lommer zit,
Hoort naar 't geruisch der blaâren:

„Was dat de psalm der scharen?...
„Geen kerkuur traag als dit!
„Waar of mijn Roosjen toeven mag,
„Die voor mij werkt tot Zaturdag,
„En Zondags voor mij bidt?"

Weêr telt zij de grazende koetjens,
Dat deed zij al honderdvoud.
Intusschen gaan al zoetjens
Twee reine, kleine voetjens
Door 't krakend elzenhout.
Daar valt lief Roosje' om Grootjens hals:
En in dien kus, zoo frisch en malsch,
Is goud, is hartegoud!

Goud in den grond,
Goud in den mond,
Goud in den meischen morgenstond!" —

Het Witte Klokjen bij den vliet
Heeft ook zijn eigen lied:
„Een meisjen ligt op 't sterfbed neêr,
Zoo blond, zoo bleek, zoo teêr.
Zij denkt aan een geschonden eed,
Een eed van trouw in lief en leed,
Dien eens een dierbre vriend haar deed,
Nu lang haar vriend niet meer!
„Ach," zucht ze, en legt in kalme smart
De hand op haar gebroken hart:
„Kwam hij maar eenmaal weêr!
„Ik zou hem zeggen: ik vergaf;
„Zoek nu vergeving bij den Heer,

„En leg uw laatste boosheid af
„Op mijn vergeten graf!
„Dáar stond geen rozenkrans zoo schoon
„Als uwer zonden doornenkroon!" —

„'k Zal u wat verhalen!"
Roept de kleine Kaarsbloem uit,
Met haar witte stralen,
Lampjen tusschen 't kruid:
„'k Zie de golven springen
Tegen 't Marker strand;
'k Hoor den grijzen stoker zingen,
Waar zijn lichtjen brandt:

„Zestig lange jaren
Zag ik van mijn toren neêr
Op uw blauwe baren,
Vriendlijk Zuidermeir!
Schepen zijn gekomen,
Schepen zijn gegaan:
Ik bleef, boven wind en stroomen,
Bij mijn baken staan.

„Wat al wilde waatren
Braken op mijn vaste rots!
't Ernstig onweêrklaatren
Wierd me een stemme Gods.
Stille middernachten,
Plechtige eenzaamheid!
Wat al stormende gedachten
Hebt gij neêrgeleid!

,'k Zag er kustwaards steevnen,
Die ik nooit had weêrgewacht,
En de thuis gebleevnen
't Eerste weggebracht.
'k Zag een Heer der heeren,
Die de hairen telt,
Aller weg en lot regeeren,
Waar maar leven welt.

,Zestig winters kwamen:
Langzaam vielen bloem voor bloem.
Wat al zoete namen,
Die ik niet meer noem!
Maar gij, nooit vergeten
Weêrhelft mijner Jeugd!
De úwe zal het grafschrift heeten
Mijner langste vreugd!

,Zestig zomers vloden:
En nog altijd duurt mijn post.
Wanneer, lieve dooden!
Word ik afgelost?
't Kustlicht danst al even
Lustig als weleer;
Maar het lampjen van mijn leven
Heeft geen olie meer!"'

Dus de Bloemen op het veld:
Geen die er niet een historie vertelt.

Almkerk, 1850.

WAT DE VOGEL ZONG.

AAN DEN KUNSTSCHILDER MARI TEN KATE.

Wien anders dan U, zou ik in de eerste plaats deze dichtregelen wijden? Zij hebben hun oorsprong te danken aan een uwer jongste paneelen, waarop gij, naar uwe gewoonte, den schoonen vorm door een liefelijke gedachte hooger waarde hebt bijgezet. Bezat mijn lied nu maar iets van de kracht en de naïveteit, die uw penseel zoo meesterlijk wist te vereenigen! Toch weet ik, dat gij dien gebrekkigen kommentaar met welgevallen zult aannemen om den wille der liefde van

Uw oudsten broeder

15 Oktober 1854. J. J. L. T. K.

I.

De zomermiddag glijdt door 't hout,
En wemelt over 't pad,
En sprenkelt over twijg en blad
Zijn smeltend zonnegoud,
En spiegelt in de lokkenpracht
Van 't blonde knaapje', een englenbeeld,
Dat met de jonge moeder lacht,
En tusschen bloemen speelt.

Gelijk de zuilen van een Dom,
Gaan de eeuwige eiken op:
De stilte huivert door hun top,
En wandelt hoorbaar om.
Maar 't klapwiekt boven 't bladerdak,
De boschgalm kaatst het ruischen weêr:
En boven op den groenen tak
Zet zich een vogel neêr.

Hij zingt! Hoe zwelt en rolt zijn lied
In zilvren maatgeschal,
Nú klaatrende als een waterval,
Dán ritslende als een vliet;
Nú vroolijk als de morgenboô,
Die juichende opvaart in de lucht,
Dán klagende als de adagio,
Die uit de windharp zucht.

Daar luistert met een stillen traan
De jonge moeder toe:
Het knaapjen wordt zijn spelen moê,
En laat zijn bloemen staan:
Een doodsche bleekte dekt haar wang,
Hém bruischt het bloed met sneller stroom;
En bij denzelfden vogelzang
Droomt elk zijn eigen droom!

II.

„Minlijk knaapjen!" kweelt de Zanger
In het gretig kinderoor:
„Gaâr het bleek gebloemt' niet langer,
„Dat uw jonkheid zich verkoor!

„Andre kransen zullen stralen:
„Gloriepalm die 't hart verrukt,
„Lauwren, rood van bloedkoralen,
„Starren, met uw zwaard geplukt!
„Lafaarts mogen werkloos droomen
„In het hoekjen van den haard,
„Gij — zult rijden op de stroomen,
„Kloutren op den spil der Aard!
„Eigen wegen zult ge u banen,
„Wondren doen met hoofd en hand,
„In de Raadzaal, bij de vanen,
„Redder zijn van 't Vaderland.
„Slavenboeien zult gij breken,
„Kranken laven in hun pijn,
„Armen 't Evangelie preêken,
„Weezen tot een vader zijn!
„Heldenzangen zult gij kweelen
„Op de tombe van Virgiel;
„In den lichtgloed zult gij deelen,
„Die op Brutus' lijkbus viel.
„Reuzen zult gij overwinnen,
„Draken vellen in hun krocht;
„En de Schoonste zal u minnen,
„Voor een Koninkrijk gekocht!
„Die wat zijn wil, moet wat hopen:
„De eeuwen zijn der daden buit!
„Hoogte en diepte staan u open —
„Sla, als ik, de vleuglen uit!
„'t Zaadtjen, dat in 't stof gepoot was,
„Stijgt ten hoogen hemel heen;
„En wien 't wiegjen eens te groot was,
„Wordt een waereld straks te kleen!"

III.

De Knaap blikt op met vurigvonklende oogen,
En zwelgt het lied met grage teugen in.
Maar mijmrend houdt de Vrouwe 't hoofd gebogen,
En staart op 't kind met al de zorg der min.
Droefgeestig glipt langs heur betrokken wangen
De parel neêr, terwijl de vogel fluit;
Want ànders spreekt de toovertaal der zangen
De stille vrees der moederteêrheid uit.
„Ach!" klinkt háar 't lied: „Wat is het moederleven?
„Een passiebloem in 's waerelds rozenbed!
„Een lijdensweek der liefde; een eindloos geven;
„Éen blijdschap, maar met beving; éen gebed;
„Éen taak van zelfverloochnen, zelfvergeten:
„Een waken bij een eeuwig offergloed!
„Gézegend moog' de jonge moeder heeten,
„Het zevenvoudig Zwaard volgt d' Englengroet.
„Eerst draagt zij hem behoedzaam onder 't harte
„Den zoon, wien niets ooit uit dat hart verbant:
„Dàn geeft ze, in 't uur der hoogste vreugde en smarte,
„Hem 't leven aan des levens wanklen rand:
„Dan voedt zij hem met bloed uit eigen aâren,
„En drenkt hem met haar volle teederheid;
„Behoedt hem maanden lang en lange jaren,
„Waarin heur hand hem, of heur geest, geleidt.
„Voor hem de rust der slapelooze nachten,
„Voor hem bij dag heur arbeid en heur strijd;
„Voor hem meestal heur zangen en heur klachten:
„Haar leven en haar hart voor hèm altijd!
„En als hij dan ontgroeid is aan haar zorgen,

„Geen steun meer vraagt, zelf sterk genoeg ten staf,
„Als ze, op haar beurt, zoo gaarne lag geborgen
„Aan 't hart, dat ze éerst de beste schuilplaats gaf, —
„Dan wordt de kring, om d' oudrenhaard getrokken,
„Hem te eng; de krans, dien 't Kinderhoofdtjen droeg,
„Valt blad voor blad den Jongling uit de lokken —
„Dan is hem zelfs de Moeder niet genoeg!
„Dan tronen hem de zoete fluisterstemmen
„Der tooverwaereld, die zijn geest zich schiep,
„De buitenwaereld in, waar duizend klemmen
„En angels loeren in 't verlokkend diep!
„Dan grijpt hij haastig naar de reis-sandalen,
„Trekt ver toeft lang; en — keert hij soms nog weêr,
„'t Is bij den gloor der àvondzonnestralen:
„Hij vindt zijn moeders graf, haar-zelv' niet meer!....
„Zóó koestren wij het vederlooze kieken
„In 't donzig nest, dat onze liefde bouwt:
„Maar nauw volwassen, klept hij eigen wieken,
„Daar vliegt hij heen, en — 't eenzaam nest wordt koud!"

IV.

„Dat nimmer!" roept de Moeder uit:
„Niet waar? gij blijft mij bij,
„Mijn zoon! gij wijkt niet van mijn zij'?..."
Terwijl ze aan 't hart hem sluit.
Daar zwijgt het lied — een flikkergloed —
Een buksenknal van 's jagers hand —
De vogel, badende in zijn bloed,
Ploft stervend neêr in 't zand!

Middelburg, 1854.

DE ROOS ZONDER DOORNEN.

BALLADE.

Een Baanderheer had er één eenig lief kind,
Een jonkvrouw van zeventien jaren:
Geen prachtige zon die verblindt wie haar prijst,
Maar maantjen dat schuchter ter kimme verrijst,
Een Engelenkopjen, in goud gelijst,
Wier oogjens twee hemeltjens waren.

Maar lacy! sints kort had een heimlijke wensch
Haar 't lachjen der jonkheid ontnomen;
En schoon op haar voorhoofd geen neveltjen lag,
En schoon men geen traan aan heur wimpertjen zag,
Soms sprak ze in geen weken, bij nacht en bij dag
Verdiept in een waereld van droomen.

Dan scheen ze een Maria, door Angelo's hand
Uit sneeuwwit albaster gedreven;
Dan werd er geen feesthomp ter tafel gezet;
Dan week men omzichtig haar eenzaam salet,
Als kon het geritsel van woord of tred
Dien vlinder ten hemel doen zweven.

Men had haar de kostbaarste kruiden geplukt,
Wier mengsel de Kerk benedijde;
Men had haar met paerlen en purper getooid,
Voor haar gefestijnd, gejoesteerd, getornooid,
Vergeefs!... niet genezen, niet eens verstrooid,
Week ze altijd weêr mijmrend ter zijde.

Weêr bad haar de vader, ontstuimig als nooit,
De waereld niet langer te vlieden;
En zwoer haar, al kostte 't zijn hooge banier,
Zijn schittrend gevolg en zijn vorstlijke cier,
Al moest hij weêr dienen als bachelier,
Haar wil zou nog heden geschieden!

Toen vouwde zij smeekend de handen te saam':
„Mijn vader, en wil toch niet toornen!
De macht en de pracht en de zoetheên der Aard,
Wat zijn zij dan bloesems, voor 't Kerkhof vergaârd?
Ik droom van een vreugde, die nimmer ontblaârt!
Ik smacht naar de Roos zonder doornen." —

„Welaan!" riep de Baanrots; „gij Ridders, die 't hoort,
Die meer kunt dan kloosters pilgieren!
Wie spoort er zijn klepper de waereld in 't rond?
Wie zoekt er, tot dat hij de wonderbloem vond? —
Hij breng' haar mijn kind op haar bruiloftsspond',
En erve mijn dertien kwartieren!"....

Al de Eedlen staan roerloos en fronzen 't gelaat,
En momplen: „Arm kind, hoe ze revelt!
De Roos zonder doornen — waar bloeit die Omlaag?
Wie tastte ooit een schaduw? Onnozele vraag!....

Men zende om een Paap, die den Vyant verjaag',
Die hier dit krank hartjen benevelt!..."

Maar als nu een ieder zijns weegs was gegaan,
Wanhopend den prijs te gewinnen,
Daar ruischte er een stap door de marmeren gang,
Daar sloop er een Paadje, zoo bloode en zoo bang,
Nog pas met het waassemend dons op de wang,
Al aarzlend de Ridderzaal binnen.

Daar ziet hij de Jonkvrouw, in d' armstoel geleund,
Het sluimerend hoofdtjen gebogen;
Daar staat hij een wijle in den zilveren gloed
Dier oogleên zoo blank en dier trekken zoo zoet;
Daar knielt hij eerbiedig ter neêr aan haar voet,
En zucht er, tot schreiens bewogen:

„O gij, die ik zwijgend maar innig bemin,
Vergeef wat mijn overmoed stamelt!
Gij zijt, spijt de klove van rang en geboort',
De bruid mijner ziel, wie mijn leven behoort,
Mijn zuster in Hem, die in zaliger oord
De op aarde gescheiden herzamelt!....

„En is er geen Ridder zoo vroom en zoo vroed,
Dat hij u zijn dagen wil wijden?
De sterke kan veel, maar die liefheeft kan méer:
Ai, zie op uw dienstknecht in gunste ter neêr!
En is er zijn jonkheid ook roemloos en teêr,
Zij kan voor u dulden en lijden!

„God hoed' u, en geve u een zaligen droom:
Ik zal voor u zoeken en vinden!"....

Nu drukt hij één kus op haar kwijnend gelaat,
En eer hem, zijns ondanks, een tweede verraadt,
Ontvlucht hij het burchtslot, in pelgrimsgewaad,
Als droegen hem vleuglen der winden.

Geen dalen te diep, en geen bergen te hoog!
Hij lacht met rivieren en meiren.
En of al de middag zijn schedel verschroeit,
En of al de nachtdauw zijn lokken besproeit,
De zandwoestijn stuift, of het dennenbosch loeit, —
Niet kan hem één voetstap doen keeren.

En dagen verschijnen en dagen vergaan,
Het maantjen verwisselt van hoornen:
Steeds wandelt hij voort, onvermoeid, onverpoosd,
Van 't Noorden naar 't Zuiden, van 't Westen naar 't Oost:
„Wie wijst mij de plek waar mijn bloemeken bloost?
„Wie geeft mij de Roos zonder doornen?"

En weken verschijnen, en weken vergaan,
Tot maanden en jaren geweven:
Maar schoon hij nu driemaal de waereld doorjoeg,
Geen Prins of Soudaen had de Bloem die hij vroeg:
Wèl bloeiden er prachtige rozen genoeg,
Maar — alle met doornen omgeven!

Daar zonk hem ten lesten de staf uit de hand,
Daar knikte zijn machtelooze kniën;
Daar zeeg hij bewustloos ter neder — en sliep....
Tot dat er een stemme bij name hem riep,
Zoo klaar als kristal, zoo welluidend en diep
Als hemelsche harpmelodiën,

Verbaasd rijst hij op, en verbaasd blikt hij rond:
Hoe nu? droomt hij voort na 't ontwaken?
Wat vreemde natuur! en wat sprakeloos oord!
Geen blaadtjen verroert zich, geen tred word gehoord...
Wat vreeslijke muur, met éene, eenige poort,
Die plotsling — heur hengsels doet kraken.

„Kom binnen, mijn Pelgrim! ik weet wat gij zoekt:
Kom binnen, belaste en vermoeide!"
Zóo groet hem een Jongling in zaligen glans,
Met oogen zoo blauw als 't azuur van den trans,
De golvende lokken omringd met een krans
Die zacht als een regenboog gloeide.

De Pelgrim snelt toe; maar de poort is zoo eng,
En krimpt tot een vensterken samen:
Zijn staf en zijn mantel, 't blijft alles er vóor;
En, schoon hij soms d' adem in 't zwoegen verloor,
Hij wringt er zich hijgend en worstelend door,
Vol bloedige striemen en schramen.

„Nu ga," sprak de Jongling, „doe blijken uw trouw!
De Liefde beproeft heur verkoornen.
Maar Moed en Volharding en zwijgend Geduld,
Verwinnen de hel, hoe vermetel ze brult.
Gij zijt op den weg, die Uw wenschen vervult,
In 't Land — van de Roos zonder doornen!"

Hij sprak, en verdween. En de Pelgrim trok voort,
In duizend gedachten verzonken;
Maar eenklaps — daar joelde een verdoovend gehuil,
Daar naderde een tijger met vlammenden muil,

Daar sprong er een magere wolf uit zijn kuil,
Wiens oogen als fakkelen blonken!

„Een zwaard en een schild!" Maar geen helper daagt op.
Ai zie, hoe ze wentlen en slingren!
Hoe rijten hun tanden, waar 't bloedschuim op bruist,
Hoe wroeten hun klauwen, hoe dondert zijn vuist,
Die 't stugge gebeente tot splinters vergruist!
Hoe nijpen die ijzeren vingren!

Nu op en dan neêr, als de velgen van 't wiel,
De leên door elkander gevlochten,
Is 't of er éen monster, éen warrelklomp woelt, —
Tot — langzaam de woede der worstling verkoelt,
Tot — eensklaps de Pelgrim geen weêrstand meer voelt,
En juicht: „'k Heb de zege bevochten!"

En 't was, toen hij 't riep, of de lucht om hem heen
Een lieflijken rozengeur dauwde,
Zoo balsemig zoet, dat het kokende bloed
In de aadren bedaarde, en de wagglende voet
Wêer stevig vooruitging — den Berg te gemoet,
Die hoog aan den horizont blauwde.

Hij nadert, en ziet! aan den voet van den berg,
Daar wappert een vendel hem tegen:
Hij leest er: Aanhoudend brengt verder dan vlug —
„Gij Pelgrim! sta vast op mijn golvende brug:
„Drie stappen vooruit, en twee stappen terug,
„Zóo worde mijn toppunt bestegen!"

Vermoeiende reistocht! bezwaarlijke proef!
Vijf schreden om éene te winnen!

Weêr achterwaarts soms, langs een krakende spleet,
Een gapende kloof, tot verslinden gereed,
Of rotsbrokken over, zoo hoog en zoo breed
Als burchten met dreigende tinnen!

Hoe stoot zich de Pelgrim de voeten aan stuk!
Hoe kneust hij de bloedende leden!
Hoe klopt hem bij wijlen het duizelend hoofd!
Wat Sisyphus-werk!... Maar hij slaaft en hij slooft
Met ijzren volharding.... en — eer hij 't gelooft,
Daar heeft hij de hoogte betreden!

En weêr waait een wierook van roozen hem aan;
Weêr staat als een stralende sterre
De zalige Jongling hem vriendlijk ter zij':
„Geen waereldverwinnaar deed meerder dan gij!
Volhard! Nog één proefstuk — het einde is nabij:
Voor 't Hemelsch Geduld is niets verre!

„Zie rond u! De berg is met netels begroeid:
Daar zult ge u een doodshemd uit winden.
Maar weet, dat één klacht van oproerige smart
Uw arbeid verdubbelt, uw weefsel verwart —
Een wacht voor uw lippen, een wacht voor uw hart!
Die stilzwijgt en aanhoudt, zal vinden!"

Nu zamelt de Pelgrim de netels bijéen,
Zoo brandend als gloeiende sintlen;
En breekt met de voeten het stekende vlas,
En koelt zich de blaâren in 't vochtige gras,
Tot dat er aan 't vuur geen verkoelen meer was,
Dat vleesch en gebeente deed tintlen.

Het werk gaat zoo pijnlijk, zoo moeizaam, zoo traag;
Maar rijst soms een klacht naar zijn lippen,
Dan lost hij haar op in een spraakloozen traan,
Dan vangt hij geduldig zijn weefsel weêr aan,
En moog' hem het bloed voor de vingren staan,
Zij laten geen vezeltjen glippen.

Hij arbeidt. Hoe lang? Ach, hij telde niet meer.
Tot sneeuw wierd het blond zijner hairen.
Maar boog hem de grijsheid den schedel ook krom,
Zijn rustlooze dagtaak verflauwde er niet om,
Zijn lijden nam af maar zijn lijdzaamheid klom;
En — 't doodshemd groeide aan met de jaren.

En eindlijk! daar lag het voltooid aan zijn voet,
Van rozigen gloed overtogen;
Daar plooide hij 't vast om het sidderend lijf,
Daar leî hij zich neder, zoo stram en zoo stijf,
En — laatste Tooneel van het laatste Bedrijf! —
Daar look hij al stervend zijn oogen....

Maar luister! wat stemmen- en snarengeklank!
Wat hallels, die juublend zich menglen!
De slaper springt op, en — o schrik en o vreugd! —
Hij voelt zich herboren in eeuwige jeugd:
Hij ziet zich verplant in een Hof van Geneucht,
Vol glansen en bloemen en englen.

En midden in 't licht staat de Roos die hij zocht,
De Roos zonder doornen te gloren!
En als hij in zoete verwarring zich bukt,
En schreiend van blijdschap de Hemelbloem plukt,

Omgeeft hem een geur die zijn ziel verrukt,
En — naadren den juichende chooren.

Daar zinkt hem een zalige Jonkvrouw aan 't hart,
De Jonkvrouw, wier beden hem leiden!
Gedempt is de klove van rang en geboort':
Nu heeft hij de Bruid, wie zijn leven behoort,
Zijn zuster in Hem, die in heiliger oord
Hereenigt, wie de aard hield geschieden!

Nu nadert de Hemelsche Jongling het paar,
— Een Engel, wien stralen omhulden! —
En glimlacht: „Gegroet in Gods eeuwigen gaard!
„De Roos zonder doornen bestaat niet op aard:
„De Heer heeft ze omhoog voor de harten bewaard,
Die lieven, gelooven en dulden!"

Almkerk, 1850.

LIEF ELSJEN.

Lichtlijk zengen zich de diertjens,
Die staegh henglen om de viertjens,
En hij is zoo ras gezeelt
Dien zijn vrijjcheid verveelt.
HOOFT.

Elsjen, lief Elsjen! wat isser gebeurd,
Datge u zoo vroeg uit de vedertjens scheurt?
Datge zoo vroeg in den dauw die er druppelt,
Springend en zingend den velde doorhuppelt?

Komtdy wat dertlen in 't geurige mosch?
Komtdy de vogels verschalken in 't bosch?
't Roosjen beschamen door 't rood van uw wangen,
En met uw oogjen de starren vervangen?

Zie! nog geen vlindertjen speelt door de blaân:
Vakerig zien u de bloemekens aan;
Sluimerlog gluurt met een schemerig schijntjen
't Morgentjen heen door het blauwe gordijntjen.

„Laat mij nog slapen! ik ben nog zoo moê!"
Fluistert elk knopjen u knikkende toe.
Elsjen! wie zal zich de zalige noemen,
Wien gij uw hartjen beschenkt in die bloemen?

„Zoetjens wat, zoetjens wat! 't Is nog zoo vroeg!
„Is dan de morgen niet lange genoeg?
„Zoetjens wat, zoetjens wat!" wisplen de winden,
Murmelt het beekjen 'en lisplen de linden.

Elsjen, lief Elsjen! 'k geloof dat ik gis,
Watter het doel van uw wandeling is....
Zeg, en heeft gistre u, voor 't eerst van uw leven,
Lycas de herder geen kusjen gegeven?

't Zonnetjen keek door de bladerkens heen:
't Zonnetjen klapte, en — uw vader verscheen
Eér hem uw mondtjen zijn kusjen terug gaf...
Toen was het zonnetjen liefde te vlug af!

't Kusjen intusschen en wildet gij niet:
Vader 't ontfangen van kussen verbiedt...
't Moet dus terug, eer het onrust en rouw gaf...
Zonnetjen! heden is liefde u te gauw af!

's Gravenhage, 1840.

EENE MOEDER.

— EEN LIED VOOR DE MOEDER MIJNER KINDEREN. —

I.

Ik zag een jonge Moeder — mij niet vreemd —
Te midden van haar kindren: als een zon,
Van wie elk bloempje', en zonder dat de bron
Voor de andren armer wordt, zijn aandeel neemt.
Ik zag haar, en ik zegende, en begon
Te mijmren — tot een wondre teederheid
Vol van weemoedige' ernst en zachte kracht,
Dien traan verwekte, dien men lachend schreit...
Die traan werd tot een Lied: hoor wat ik dacht!

De Moederliefde is van Gods liefde 't beeld:
Een adem Gods, die onverganklijk leeft
En levenskracht aan 't harte mededeelt,
Te rijker immer naar zij meerder geeft;
Voorkomend — trouw — lankmoedig — onvermoeid —
Zich-zelf verloochnend — en bij wel en wee

Zich-zelf gelijk; een vlam, die eeuwig gloeit,
Onbluschbaar door al 't water van de zee! —
Eér 't kind nog is geboren, wordt de schat
Geliefd, gepleegd; en alles is bereid
Op zijn ontfangst, tot zij vol teederheid
Het dierbaar pand met zeegnende' arm omvat,
En — de eerste tranen der verrukking schreit!
De Moeder leeft in 't afgebeden kind,
Zoolang het onder 't ouderdak vertoeft;
't Is 't middenpunt van al wat zij bemint,
Begeert en hoopt; van al wat haar bedroeft
Of zalig maakt; in zwakheid al haar kracht,
En al haar vreugde ook midden in 't verdriet;
Haar staâg gebed, haar waken dag en nacht,
Haar zoetste Erinring, en haar schoonst Verschiet!
En komt eenmaal de dag — met zorg gewacht! —
Als eindlijk 't kind, volwassen op haar beurt,
Den Man zal volgen dien haar hart zich koos,
En weenend zich uit moeders armen scheurt,
O, dan noch blijft die Moeder — kinderloos
Ten tweeden maal! — toch moeder als altijd.
Haar liefde is aan de afwezende gewijd,
Als aan de aanwezige eens! Zij volgt haar na
Met oog en hart, gedachte en smeekgebeên.
Zij slaat haar uit de verte zeegnend gâ,
En in den geest nabij, zweeft ze om haar heen.
Wie in 't bezit der dochter zich verheugt,
Zij blijft toch overdeeld haar eigendom;
Ja, 't is als keerde op nieuw haar eigen jeugd
In 't bloeien van haar dierbaar kind weêrom.
Wat vreugd, als nu en dan de lieve voet
Den welbekenden drempel overschrijdt,

En de eigen stem uit d'onvergeetbren tijd
Weêr, als weleer, die lieve moeder groet!...
Wat zegen, als in 't eind, ter jongste rust
Het dierbaar kind al zacht haar peluw schudt,
Nog eens haar hoofd liefkozend onderstut,
En dankend haar verbleekte lippen kust;
Zacht fluistrend van dien Hemel, waar de pijn
Der Scheiding met alle andre smart verdween,
Door Hem, van beide als Heiland aangebeên,
En kind en moeder eeuwig samen zijn!

II.

'k Stond in de Lieve-Vrouwe-Kerk, bij 't choor, [1])
En hoorde — in 't priesterkleed een mensch, een kind,
Die van zijn moeder sprak, wel teêrbemind! —
— Of hij haar àl te vroeg, als ik, verloor?...
Nog, goede zoon! trilt mij op d' avondwind
Uw stem, zoo zielvol zilverrein, in 't oor?

Wanneer het harte spreekt voor d' eersten maal,
Dan zegt het: „Moeder!" — dat volzoet geluid
Drukt onzer ziele eerste ademhaling uit
In aller volken en geslachten taal.
't Kan wezen dat de mensch geen naam meer hoort,
Dat hem geen klank meer zoet of dierbaar klinkt, —

---

[1]) Zinspelling op eene der laatste conférences van Père Felix in de Notre-Dame-de-Paris.

Daar is één naam dien hij verstaat, één woord
Dat àltijd hem ontroert en 't hart doordringt:
„Mijn moeder!"
Tooverwoord vol zielsgenot!
De mensch kan 't Al vergeten, zelfs zijn God,
Zijn moeder ooit vergeten, kan hij niet!
Wat in zijns harten tempel zij vergaan,
Háar beeld blijft overeind op 't voetstuk staan:
't Moog' schuilen achter 't klimop van den Tijd,
Het is er toch, bedekt, maar onontwijd!...
Vaak in de schaûw, die de avondzonneglans
Vooruit werpt op steeds korter Levensbaan,
Lacht plotsling, als een Heilge met een krans
Van stralen, ons een vriendlijk wezen aan,
Verheerlijkt door de jaren, jong en frisch
Voor immer, en: „Mijn moeder!" juichen wij.
't Is wijl de Moedernaam voor u en mij
De uitdrukking van iets onvergeetlijks is,
Dat met zijn balsemkracht dien klank doorgeurt,
En — Liefde heet!
De Moeder openbaart
De hemelreine Liefde 't reinst op aard.
Heur wangen zijn met Liefdes blos gekleurd,
Omdat zij Liefdes kern in 't hart bewaart.
Het Moederhart is Liefdes Vaderland!
Gelijk de boom, in malschen grond geplant,
De sappen uit zijn wortel mededeelt
Aan al zijn takken en dus bloesems beeldt
En vruchten vormt: — zóo voelt van stonden aan
De Moeder, dat haars harten teederheid
In onverdroogbre stroomen moet verspreid,
Als, onverstoord, de ontwikkeling voort zal gaan

Van dat verruklijk wezen, 't kindekijn,
— Hoe hulpbehoevend blikt het tot haar op! —
Dat eerst haars Levens schoonste bloesemknop,
Straks harer Liefde schoonste vrucht moet zijn.
„Hoe innig," spreekt ze, moet ik 't lieve wicht
„Beminnen!" — Haar verstand zegt: „'t Is een plicht!"
Haar ziel: „'t Is een behoefte!" en binnen haar
Trilt alles: „'t Is een zaligheid!"
Voorwaar,
Al blaakt de Mannenborst van grover vuur,
'k Raad iets van die geheimnis der Natuur —
Maar 'k zoek vergeefs de letters bij elkaâr,
Waarin ik haar vertolke, of — 't moest al weêr
Dat woord zijn, eeuwig-heilig, éénig-teêr:
„Mijn moeder, lieve moeder!"
Maar die schat
Van teêrheid, dien het moederhart bevat,
Is daar verborgen met een hooger doel
Dan de enkle heerlijkheid van 't Zelfgevoel,
De vreugde van 't bezit!
De liefdedorst
Is levens-neiging in de moederborst;
Maar, hooger dan 't Instinkt, is haar een wet
Des levens in het leven-zelf gezet,
Verheven, vruchtbaar, zwaar, en nooit betracht
Dan dóór de Liefde, in volheid van haar kracht.
Die wet heet — Zelfsverloochning! sterk en vrij,
Die 't eigen Ik verliest in 't dierbaarst Gij,
Die zelf het altaar bouwt, en 't dankbaar kust,
Waarop zij 't al ten beste geeft, haar rust,
Haar lust, geheel haar zorgelooze jeugd!
Het Moederschap wordt minder in haar vreugd

Dan in haar eigen smart zich-zelf bewust.
En in die wondre mengling van geneucht
En lijden, wordt de Moeder t' éener tijd
Tot minnen en — ontbeeren ingewijd!
Tot groote Liefde weet zich 't Moederhart
Geroepen, juist omdat zij van omhoog
Tot groote Dienstbaarheid geroepen werd.
De Moeder is Priestresse! En met het oog
Op de offers, die zij rustloos brengen moet,
Vermengde God de Liefde met haar bloed!

Dàt geeft der Moeder in het Huisgezin
En in de Menschheid zulk een gloriekroon,
Zoo ongelijkbaar-heerlijk hemelsch-schoon,
Want daar zijn stralen van Gods lichtkrans in!
De Man is Veel, de Moeder één Geheel:
De Zelfverloochning is haar levensdeel
En levensdoel, haar keus gelijk haar lot,
Haar wezen-zelf! Den Vader deelde God
't Gezach toe om te heerschen, maar der Vrouw
De Liefde, opdat zij zich verloochnen zou:
Een roeping, aller hulde en eerbied waard,
De heiligste en — de moeielijkste op aard!

Middelburg 1850, Amsterdam 1862.

IN GELDERLAND.

Ik schud het stof der zorgen van mijn voeten,
Mijn Betuwe! nu ik uw grond betreed,
Waar, stap voor stap, mij de oude vrienden groeten,
Zoodra uw Rhijn mij haastig welkom heet!
Zoo juichte ik eens, met tranen op de wangen,
Toen ik als knaap na menig langen dag,
Verduizendvoud door d' afstand en 't verlangen,
In 't eind op nieuw in moeders armen lag....
Ik heb u lief als in mijn lentejaren;
Gij zijt mij steeds dezelfde lustwarand,
En, de eerste sneeuw moog' glinstren door mijn hairen,
Mijn hart bleef jong als gij, zoet Gelderland!
O mengeling van ritselende geuren!
Welriekende geluiden die daar zucht!
O wisslend spel van schaduwen en kleuren!
Veelstemmig choor der geesten in de lucht!
Wel ken ik u. Ruischt, boomen uit mijn Eden!
Mijn heuvels, golft! Zing voort, mijn nachtegaal!
Blaauw wolkje' omhoog, blaauw beekjen hier beneden,
Mijn oog, mijn oor, mijn hart, verstaat uw taal!

Mij straalt, mij spreekt een liefelijk herdenken
Uit kleur en klank betoovrend te gemoet:
'k Zie beelden door de dichte takken wenken,
En schimmen gaan voorbij in rozengloed.
Mijn blijde jeugd is eenklaps weêrgekomen:
Elyseums gaan me open, tred voor tred —
Ik droom op nieuw mijn eerste Liefdedroomen!
Ik bid op nieuw mijn eerst Geloofsgebed!
't Arme eendtjen ziet met smachtend zielsverlangen
De koningsvlucht der blanke zwanen na,
En geeft een kreet [1]) — de zuchten worden zangen —
Daar ruischt in 't eind ook mijn Hallelujah!
'k Doorleef dat weêr, bij 't onvermoeid doordwalen
Dier heuvelen, zich reiend ten festoen,
Dier dalen, steeds gevolgd door schooner dalen,
Zoo als in mij de erinneringen doen.
Mijn ziel wordt warm, en schiet in hare ontroering
De vleuglen aan ter nieuwe hemelvaart,
En vindt, als zij ontwaakt uit haar vervoering,
Den Hemel Gods nog weêr terug op Aard.
En alles wat zij voelde — feiten — namen —
Verleden — Heden — Schepping — Leven — Lot —
't Vloeit alles tot één machtig denkbeeld samen,
Dat lucht zoekt in een Dankgebed aan God!

Ja, U een Lied, o God! in Wien ik leve,
Bewege en ben! een Hymme tot Uwe eer!
Uw goede geest beziel' mijn geest en zweve
De Aeöolsche harp mijns harten op en neêr!
Hij spreke, als mijn verganklijken gedachten

[1]) Men herinnere zich „Het leerlijke Eendtjen," van ANDERSEN.

De maatstaf van een heerlijkheid ontbreekt,
Die overal, in millioenen krachten
En teekenen, van Uw nabijheid spreekt!
Groot is deze Aard met al heur lieflijkheden,
Waarover Gij 't azuren dundoek spant;
En toch, wat is ze? Één enkele Uwer schreden!
De breedte van Uw zegenende hand!
Mijn fantazie blijft zoeken, en vindt nimmer
Het midden van Uw gensloos Heiligdom:
Hoe ver zij ook heur lijnen voorttrekt, immer
Oneindigheid! Oneindigheid alom!
Ziet, wonderen ontluiken voor mijn voeten!
Ziet, heerlijkheên gaan wolkend voor mij op!
Ziet, scheppingen op scheppingen begroeten
Mijn oogen in één enklen waterdrop?
En als het floers der deinzende avondheemlen
Zich uitrolt als een onafzienbre kaart,
Waar Waerelden als eilandgroepen weemlen,
Dan zwijmt mijn geest, neêrduizlende uit zijn vaart!
Wat zijn zij toch, die lichten die daar gloren?
Het glinstrend stof dat voor Uw voeten waait!
En wat, o God, Uwe eeuwigheên? De voren
Des akkers, waar Gij zonnestelsels zaait!
Wat afstand, die de Oneindigheid kan meten?
Wat diepte put Uw Volheid uit, o Heer?
Onnoemlijke! hoe zullen wij U heeten?
Onzienlijke! wat beeldtnis kaatst U weêr?
Uw wezen overstroomt me en sleept mij mede,
Gelijk een zee die me op haar golven draagt,
Maar zonder dat voor mijn bedwelmde rede
Een horizont verschijnt, een oever daagt!
Maar Gij, Gij slaat om aarde en hemel beiden

Den mantel heen, dien Uwe ontferming weeft,
En houdt niet op Uwe armen uit te breiden
Naar al wat in Uw vaderliefde leeft.
Uw rechterhand stort zilvren melkwegstroomen
De ruimte door, en, Heer! Uw linker giet
Het beekjen uit, en sprenkelt aan zijn zoomen
Den druppelspat op 't dor vergeet-mij-niet.
Rondom Uw troon blaast Ge uw aanbiddende' Englen
Hozannaas in, en aan Uw voetschabel
Leert gij het vinkje' U de eerste klanken menglen,
En schrijft ge Uw naam op 't wiekjen der kapel.
Uw wijsheid, die de zwervende Nomaden
Van de eene pool naar de andere geleidt,
Bestuurt ook ginds op al zijn wandelpaden
Des pelgrims gang, en deelt zijne eenzaamheid.
Wekt Gij niet, Heer! Uw duizende alle dagen
Op 't minste struikje'? En staan niet eeuwen lang
Uw tafels der verkwikking opgeslagen
Van morgenrood tot zonnenondergang?
Wie telt op aarde Uw Goedertierenheden?
Mist nooit Uw lente één bloem? Uw herst één vrucht?
Speelt thands geen geur van ons verloren Eden,
Als keerde 't weêr op 't Zuiderwindgezucht? —
Maar bovenal, o Heer! als wij de bladen
Van 't Levensboek des Harten openslaan,
Hoe trekken ons de ontelbre wonderdaden
Van uw Genade op elken regel aan!
't Is één verhaal van zegen, neêrgeschreven
Met goud der liefde; en aller wondren kroon,
Uw meesterstuk van liefde, is 't overgeven,
O Vader! van U-zelven in uw Zoon!
Een beedlaar lag voor 's Konings deur en kermde,

De ellende boog zijn naakte schouders krom:
Maar 's Koning zoon trad buiten, en omarmde
't Verloren kind, en hing hem 't purper om!...
Tienduizende verrukte Jongren groepen
Zich nevens 't Kruis, om met één groote stem
Licht, Leven, Liefde en vrijheid uit te roepen.
Ik sta er bij!... O Vader, zaagt Ge ook hem,
Dien armen knaap, die daar in 't eenzaam dwaalde,
En rondzocht naar zijn „Onbekenden God,"
Waarvan hem 't beekjen zong, het woud verhaalde,
't Hart profeteerde, in smachtend zielsgenot?
Hebt Gij ook hèm iets anders doen vermoeden,
Een Betuwe des Hemels, 't Beter Land?
En deedt Ge in hem die wond des Heimwees bloeden,
Die niet geneest dan door uw eigen hand?
Hebt Gij ook hèm, den zondaar, aangenomen?
Gaaft gij hem deel aan 't Leven, aan Uw geest?
Een ziel, die in gezangen uit kan stroomen?
Een oog, dat in uw schepping wondren leest?
Een Pinsterdag, om Jezus te verkonden?
Rust, vrede en hoop, die op Uw toekomst beidt,
U-zelven, God?... Mijn harte wordt verslonden
Door 't diep besef van mijne onwaardigheid.
Wat zonder U, Ontfermer! zou ik wezen?
Ik heb geen schaduw, 'k ben een schaduw! Gij,
Met welken naam alle andren ooit U prezen,
Dit weet ik, Heer! mijn Leven zijt Ge mij!
Tot U ben ik geschapen. O, bevredig
Een zucht, die te Uwaarts hijgt, door vreeze en strijd!
Onttrek mij aan mij-zelven, en ontledig
Mijn zwoegend hart van al wat Gij niet zijt.
Mijn hoogste wensch is U te hebben, 't Leven,

Niet half maar gants, niets eens, maar straks, maar nu!..
Gij, Vader! die mij alles hebt gegeven,
Neem alles weêr! — 't Is immers niets voor U?

In 't Wolfhezer bosch.

1853.

VERLEDEN EN TOEKOMST.

Verleden en Toekomst! — Herinnring en Hoop! —
Hoe betwist gij elkander ons leven!
En hoe klein is het deel, bij d' onrustigen loop,
Aan 't verwaarloosde Heden gegeven!

Schoon enkel dat Heden, verlengd keer op keer,
In waarheid het onze kan heeten,
Voor 't onrijpe: „Nog-niet" en 't verdorde: „Niet-meer",
Wordt de vrucht, die geplukt moest, vergeten.

O, hoe schraal is 't genot, in dit leven gesmaakt,
En hoe arm bezitting des menschen,
Dat de ziel, onvoldaan, naar 't ontbrekende haakt,
En betreurt als ze niet meer kan wenschen!

Middelburg, 1859.

HET GRAF DER LIEFDE.

SPAANSCHE LEGENDE.

I.

Waar de hemelsblauwe Tajo door zijn marmerbruggen danst,
Waar zijn golf van zonnestralen en zijn strand van druiven glanst,
Daar verhieven zich de spitsen van het Gothiesch Koningsslot:
Heden ligt het neêrgezonken, aardsche grootheid tot een spot;
En de lauweren, gewassen voor der Vorsten heldenkruin,
Werpen de ongeplukte blaâren zuchtende over 't naamloos puin.

Door de reten weent de nachtdauw, door de vensters treurt de maan:
De citroenboom vult de boogen met zijn bleeke bloesems aan;
't Stuivend zand bedekt uit schaamte d' ingestorten torentop;
Bij 't kraken van een voetstap schrikt de wilde woudduif op;
En de wandlaar die hier nadert, vlijt zich in de luwte neêr,
Waar zijn ziele zich terug droomt bij de schimmen van weleer.

Tusschen hoog gewelfde hallen — huivringwekkende eenzaamheid! —
Schuilt een gang, die, breed en kronklend, naar het Vorstlijk (Praalgraf leidt.
Boven op 't getralied valluik, waar de wapenschilden staan,
Ligt een witgebleekt geraamte, nog niet gants tot stof vergaan:
't Is of Garcias, de Koning, midden in zijn dood nog waakt,
Dat geen stoute hand de grendels van het Graf der Liefde slaakt.

II.

De Koning roept zijn Kamerling:
„Ga breng mijn kind, mijn jongstgeboren,
„Uit Pedro's naam den bruiloftsring:
„Hem heb ik mij tot zoon verkoren!
„Mijn wil is wet: mijn wet eischt spoed:
„Twee dagen zal zij zich bereiden:
„Bij den derden morgengroet
„Trekke zij heur Heer te moet'...
„Gij zult als Maarschalk d'optocht leiden!"

De Ridder gaat, van schrik verrast,
En stamelt, op de knie gebogen,
Der Jonkvrouw de al te wreede last.
Zij hoort zijn stem, zoo diep bewogen,
Zij ziet de tranen in zijn oogen....
Daar wendt zij, doodsbleek, 't aanschijn af;
Zij laat het bont getijboek glippen,
En siddrend ruischt het van haar lippen:
„„Neen, eerder ga ik naar mijn graf!""

III.

En weêr spreekt de Koning, en 't is of zijn stem
Ditmaal dreunt met kopren klem:
„Ga, Kamerling!
„En breng den ring
„'t Weêrbarstig kind ten tweeden male,
„En zeg haar, dat het bruiloftspand
„Nog heden van heur rechterhand

Mij tegenstrale!
„Nog heden kiest zij 't hoogtijkleed
„Zoo niet, 'k heb de roê der kastijding gereed,
„Zoo waarlijk als ik Koning heet!"

De Ridder knielt eerbiedig neder,
En geeft — wat woog hem 't kleinood zwaar! —
Den bruiloftsring haar staamlend weder,
Haar zijn tranenvloed verbergend achter 't afgegolfde hair.
En kalm maar vast hoort hij de Jonkvrouw spreken:
„Zoo neem ik dan het zoete minneteeken,
„Zoo reik ik u de rechterhand!
„Ons heilig verbond zal geen waereld verbreken:
Volg mij naar 't Onbekende Land!"....

IV.

En zie! toen 't klinken der cymbalen
Ter bruidvaart riep bij 't derde morgenrood,
Vloog daar op eens een angstkreet door de zalen:
„Helaas, des Konings kind is dood!"
't Lag al in rouw — de koelsten schreiden,
Toen 't praalgraf ontsloot voor de jeugdige baar:
De Ridder ging wanklend aan 't hoofd van de schaar:
Hij zou als Maarschalk d' optocht leiden!

V.

De burcht werd leêg — en toen de nacht
De bange klacht
Tot zwijgen bracht,
Sloot er de Ridder, in vreezen en hopen,

Stil en zacht
Het praalgraf open.
Stap voor stap
Ging het langs de marmren trap.
Wat al stemmen van 't Verledene
Ruischen nu zijn oor voorbij
Als een wilde melody!...
Maar — daar flikkert reeds het lampjen — Zie, hoe vredig
De Aangebedene! (sluimert zij,
Door geen neveltjen betrokken,
Blinkt haar voorhoofd glad en kalm;
Glinsterende lelieklokken,
Onverwelkbre maagdenpalm,
Geuren uit heur lange lokken.
Langs heur witbestorven mond
Zweeft het laatste lachjen rond,
Als een eerste vredebode;
En de wimpers van satijn
Dekken noode
De oogen met hun zwart gordijn,
Want een zachte schemerschijn
Speelt er door heen' op 't gelaat van de doode,
Of de lange reize 't zieltjen
Bloode
Doet zijn.

VI.

Langzaam, langzaam nadert hij,
Telkens, telkens dichter bij,
Tot hij bij haar zoeten lach
Alle toekomst deinzen zag,

Tot hij, op de knie gegleden,
Eindlijk woorden vinden mag
Voor wat, jaar en dag
Bestreden,
In zijn ziel verborgen lag:
„Engel op mijn levenspad!
„'k Heb u áltijd lief gehad.
„Éenige onder alle vrouwen,
„Zoete Bloem, zoo vroeg verbleekt,
„'k Mag het heden u vertrouwen,
„Eer dit stervend harte breekt?"

VII.

En van teedren schroom bevangen,
Bukt hij schuchter naar heur wangen,
Raakt hij zacht heur kouden mond,
Tot zijn kussen altijd meerder,
Altijd teêrder
Nederglippen,
Als bezeeglen ze op heur lippen
't Pas gesloten Minverbond.
En zijn adem doet haar gloeien:
Haar ontluikend harte slaat,
Nieuwe lenteblosjens vloeien
Door de sneeuw van heur gelaat.
Nog pas half de tooverkoorden
Van den doodschen slaap ontvlucht,
Lispt ze, in half gedroomd genucht,
Stamelklanken, fluisterwoorden,
Teder en schuw als de Liefde ze zucht!

VIII.

Nu opent zij de oogen, zoo zedig en zoet,
Als hadden zij ginder den hemel begroet.
Nu sluit zij in d' arm hem zoo innig en nauw,
Als of zij dien nooit weêr ontstrengelen zou.
Nu laaft zij met kussen zijn blakende dorst,
En glimlacht hem toe van zijn jagende borst:
„En moet gij mij verlaten als de eerste leeuwrik zingt?
„Zoo wil ik hier u wachten, tot mij de nacht omringt!
„Zoo wil ik naar u smachten, mijn troost, mijn minnekijn!
„Tot gij op nieuw dit duister mij klare dag doet zijn!"....

IX.

En zwijmlend van het blijdst verrukken,
In dichte omhelzingen verward,
Zoekt hij vergeefs wat omgaat in zijn hart
Haar fluistrende uit te drukken....
Maar hoor! wat rauwe kreet van schrik
Galmt eensklaps door 't verwulfsel weder?
Wat wilde blik
Ziet roerloos neder?
Daar fronst des Konings aangezicht,
Met marmerbleekheid overgoten....
Het ijzeren valluik valt donderend dicht:
Voor eeuwig is het Graf gesloten!

En de Koning spreidt zijn mantel over de ijzren tralies uit;
In zijn saamgenepen gorgel hikt het snikkend stemgeluid.
Eindlijk roept hij, stervensreede, met een kreet zijn Ridders voor,
Die als 't reutlen van den woudleeuw dreigend davert in hun oor:

„Vloek over hem, die, van waanzin vervoerd,
„Ooit in den nacht van den grafkelder loert!
„Vloek over hem, die mijn doodsbed beroert?"

X.

En nu, achter de ijzren bouten, hooren, heel den langen nacht,
De Trawanten 't verre fluistren, als een nachtegalenklacht.
't Is, als vreest het op te klinken, dat de Koning niet ontwaak',
Dat hij stoorloos voort blijv' slapen, met zijn gramschap en zijn (wraak.
Flauw en flauwer ruischt het, zuist het, tot bij 't vijfde morgen- (rood:
Toen versmolt het, toen verdween het — in de stilte van den dood.

's Gravenhage, 1845.

BLONDE ROOSJEN UIT DE TAVEERNE.

Blonde Roosjen zag het geerne
  Dat het drietal nederzat
In heur lustige taveerne,
  Want het hield zijn kerfstok glad.
Maar tot vrijers?... fy, wat grillen!
  „Neen ik," peist het maagdelijn:
„Als ik ooit zou trouwen willen,
  „'t Moest met buurmans Gerrit zijn!"

Hoor dat roepen, hoor dat razen
  Van de vreemde kameraads,
Dat de kannen en de glazen
  Zich bewegen van der plaats!
't Oolijkjen wipt dienend binnen.
  „Roosjen!" schaatrenze alle dry:
„Iemand onzer zúldy minnen!
  „Slechts de keuze laten wij!"....

Toen sprak Huyb, met leêger kanne
Schongelvlotig op zijn bank:
„'k Schenk-je, wordy mijn genanne,
„Louter gerstebier voor drank!"
Roosjen's hartjen klopt geruster,
En de schalke glimlacht vast:
„„Overdaad is Armoê's zuster:
„„Vlaamsche Drinkers?... Roosjen past!""

Carlos schudt de zwarte lokken:
„Neske blonde! neemdy mij,
„Duizend hartjens, zonder jokken.
„Kweelen weg van jaloezy!"....
't Was of eensklaps de ernst der Vrouwe
't Purper hoogde van haar kleur:
„„Wufte Min belooft geen Trouwe:
„„Spaansche Valschaarts?.... Neen Sinjeur""

Blaise rijst en heft zijn beker:
„'k Ben een bloedneef van Breauté!
„Neemdy mij, dan benje zeker:
„'k Breng mijn hopmansdegen meê!"...
Maar — de kleine is weggeschoven,
Door de deur nog meesmuilt zij:
„„Weinig doen die veel belooven:
„„Fransche Snoevers?... Grammercy!""

Daar meê ginkze. — Dertien weken
Koelden niets van haar besluit:
Eer de laatste was verstreken,
Was zij buurmans Gerrit's bruid.
Vroolijk was hij — waar het paste;

Dertel — maar in eer en deugd:
Een wien vroeger de lauwer waste,
En in alles — 't puik der Jeugd!

Toen het paartjen hoogtij vierde,
Zat ons drietal meê te gast:
Huyb was buisjens, Blaise tierde,
Carlos — och, wat meisjenslast!
En als Gerrit van zijn Roosjen
't Eerste hylikskusjen stal,
Zeî-ze, lispend met een bloosjen:
„ „Hollandsch Deeglijk bovenal!" "

's Gravenhage, 1845.

WATTER DIE MEISJENS TOCH RAADSELS ZIJN.

Watter die meisjes toch raadsels zijn,
  En in het maantjen bijzonder!
Daaraf zing ik u een liedekijn:
  Hoort en verklaart mij het wonder?

Lestmaal bracht Folpertjen Roosjen thuis,
  't Was wel een uurtjen na achten:
't Windeken blies met zacht gezuis,
  En al de starretjens lachten.

Folpertjen's hartjen was opter tril,
  Rozeken's geesjen wel buis scheen:
„Houdy," zoo kreetze, „van kussen stil!
  „Brengme toch spoedig na huis heen!"

Folpertjen meesmuilde — zoet van geur
  Luwden de linden hun tegen:
Och, toenze kwamen voor Roosjens deur
  Was 't wel een uurtjen na negen!

„Roosjen!" sprak Folpert bij 't binnentreên:
„Wildy nú 't kusjen mij geven?"
Blozend zeî Rozeken: „Folpert, niet éen,
„Folpert, niet éene, maar zeven!"

Watter die meisjens toch raadsels zijn,
En in het maantjen bijzonder!
Daaraf zong ik u een liedekijn:
Ai, wie verklaart mij nu 't wonder?

Utrecht, 1841.

NAAR BUITEN.

Gekerkerd in de Stad, verwelkte ik in haar muren,
Gelijk een bloesem tusschen steen:
In nachten zonder slaap, in doorgebeuzelde uren,
In rook, rumoer en ijdelheên!
De Stad! dor kerkhof, waar zich levenden begraven
In 't graf der Luiheid, Lust of Smart,
Voor eigen driften zich verneedrend tot heur slaven,
Of wonden slaande in eigen hart!
De Stad! onstumig meir, waar 't rustloos golfgewemel
Door-één-woelt, hotst, zich-zelf verslindt,
Waar schipbreuk woont en vreeze, en 't starlicht van Gods hemel
Geen spiegel voor zijn stralen vindt!
Ik zag er tegen 't Goud de Deugden opgewogen,
De Meening aan den Evenaar;
'k Zag de Armoe schuld geteld; de Schuld triomf in de oogen,
Of daar geen hooger Richtbank waar':
't Zag groote kindren zich bij 't klatergoud verbazen,
Hun graan verkwisten op een klip,
Uit ijdlen droom en hoop een bonten zeepbel blazen,
En weenen bij zijn kleurloos slib;
't Zag boozer Eigenbaat de blanke vleugels vlekken,
Die God bij haar geboortezucht
Der ziel des menschen geeft, om minstens haar te dekken,

Zoo ze al te zwak zijn voor de vlucht;
Ik zag 't Genie, gekranst, op 't hoogaltaar gezeten,
Het gulden kalf van 't dansend volk,
Dat in het schepsel 't werk des Scheppers dorst vergeten,
Blind van zijn eigen wierookwolk;
'k Zag de Ontucht blosjens en de Droefheid lachjens liegen,
En, worstlende in het reuzenrag
Der Mode, duizende in die zelfbedwelming wiegen,
Die 't leven afslijt in één dag!
Tot bad ik: „Groote God! zal hier mijn hart versteenen
Of dorren in zijn dageraad?
Breng, 't, nu 't nog anders dan van Schaamte en Smart kan weenen,
Waar 't voor iets Beters open gaat!
Hoed mij voor Haat en voor Verachting! Laat mij 't goede
In 't kwaad, het licht in 't donker zien!
Neem gij de Liefdebloem mijns harten in Uw hoede!
Hier kwijnt, ontbladert ze misschien!
Daar zijn er nog genoeg, die U in 't harte dragen:
Hij hoort er half toe die 't gelooft!
De Liefde is 't Leven.... God, 'k bid levendige dagen!
O, geef ze, eer hier hun bron verdooft!"

En 'k heb ze ontfangen!... in uwe zoete moederarmen,
Natuur, Gods uitgedrukte beeld!
Een frissche levensstroom zal hem de ziel verwarmen,
Die, kind, aan uwen boezem speelt!
Gij sterkt de kracht der ziel — de Toekomst en de Menschen
Voert ge ons geloovig, liefdrijk toe....
Tot U! nog vaak tot U! — De heemlen zijn uw grenzen,
Gij, als zij-zelf, nooit gevens moe!

Arnhem, 1842.

DE NON.

Met donkren blos en trage stralen
Verdwijnt de vriendlijke avondzon,
Alsof ze van heur lentedalen
Maar niet dan aarzlend scheiden kon.

De lammrenkudde scheert de weîen,
Waar duizend bonte klavers staan,
En 't windtjen onder 't spelemeien
Doet klinglend al de klokjens gaan.

De Jongling sluipt naar 't eenzaam duister;
Hij is echter niet alléen:
Want zoet gekoos en teêr gefluister
Ruischt klappend door de twijgen heen'.

Maar bleek en spaarloos als een doode,
Staat ginds een Non aan 't vensterkijn:
Krank bloemtjen op een kerkhofzode!
Hoe smacht zij naar wat zonneschijn!

Zij heeft den sluier weggeschoven;
Maar 't blauw des hemels, 't groen verschiet,
De kalmte omlaag, de vreê daar boven,
Weêrkaatsen in heur ziele niet.

Toch laat ze er 't oog zoo lang op wijlen.
Tot grauwe nevel haar omringt,
Tot op koude kloosterspijlen
Haar gloeiend voorhoofd nederzinkt

Een onuitspreeklijk zielsverlangen,
Een doodsche weemoed grijpt haar aan,
En nevelt op heur marmren wangen,
En biggelt in een grooten traan.

De Jeugd met al heur lieflijkheden,
Des levens Lentepoëzy,
De schaduw van 't Verloren Eden,
Trekt als een lijkstoet haar voorbij.

O langste vreugde! o zoetste smarte!
O eerste liefde! o blijd weleer!
Gij bloemenwaereld van het Harte,
Zeg, keert gij nimmer, nimmer weêr?

Wil dan Marië haar niet hooren?
Is daar geen Heilige die redt?
Is dan heur ziele zóo verloren,
Dat zij geen kracht heeft voor 't gebed?

Wel dwaalt haar hand bij tusschenpoozen
De kralen langs der rozenkrans;

Maar ach! haar welkten álle rozen:
Ook déze hebben geur noch glans!

Haar mond moge op het kruisbeeld kleven,
Het ging zijn wonderbalsem kwijt:
Het kán een hart geen vrede geven,
Waar de Aarde met den Hemel strijdt.

En hoort! door d'avond opgevangen,
Weêrgalmt de stem van 't minnend paar,
Als smolt het in die vlotte zangen
De vlotte zielen in elkaâr.

Daar sidderen die strakke lippen,
Daar bloost die bleeke Hemelbruid;
En wonderzoete tonen glippen
Ook háar ten vollen boezem uit....

Geen Hora is 't, geen stroom van Psalmen,
Wat uit dat brekend harte schiet:
't Zijn minneklanken, weemoedsgalmen,
Een zielverscheurend zwanenlied —

En klonk het ook nog tweemaal banger,
Zij stond het voor geen schatten af....
Zij leerde 't van een dierbren Zanger,
Die in heur arm den doodsnik gaf!

Eiland Marken, 1857.

BIJ 'T MEIR VAN BOLSENA.

— EEN BLAD UIT HET REISBOEK —

On côtoie ensuite le beau lac de Bolsena, où l'on voit deux petites îles. Ce lac était peut-être le cratère de quelque volcan. Il y a peu de contrées en Italie qui offrent des points de vue plus beaux que les environs de Bolsena.

RICHARD, Guide du voyageur en Italie, p. 408.

Sa situation malsaine cause des fièvres d'été... La tradition prétend indiquer sur l'Isola Martana les restes du petit château ou Amalasonte, la grande et malheureuse reine des Goths, était enfermée.

VALERY, Voyages en Italie, p. 459.

O Vaderlandsche kusten!
Wel wensch ik, dat mijn lijkgebeent'
Eens in uw schoot moog' rusten,
Bezwaard met naald noch praalgesteent',
Maar onder groene zooden,
Wier steeds verjongde lieflijkheid
Voorspelt dat ook Gods dooden
Een Eeuwge Lente beidt!

Maar stond het ooit geschreven
In 't ondoorgrondlijk raadsbesluit,
Dat eens in vreemde dreven
De dood mijn pelgrimaadje sluit,
Dan wenschte ik hier te zwerven..
Bolsena! door uw tooversfeer:
Dan wenschte ik hier te sterven,
Bij uw verruklijk Meir!

O spiegelen zonder plooien,
Waarop de starren heel den nacht
Zóo lang heur sprankels strooien,
Tot ge als een andre hemel lacht!
O sluimrend vlak, gegoten
Uit blauwende ether, licht en lust!
'k Heb hier een teug genoten
Der ware Sabbatsrust!

Groen Eilandtje' in de verte,
Martana! Waterbloempriëel!
Hoe strikt gij ze om mijn harte,
Uw slingerdraden van fluweel!
Hoe biedt ge uw twee platanen
Mij als twee vriendlijke armen aan!...
Zal ik de ranke spanen
In 't slapend zilver slaan?

O, ginds, ter-neêr-gezeten
In 't lauwerlommer, altijd frisch,
Een waereld te vergeten,
Die half alreeds verstorven is!

Volzoete Amalasonte!
Te dolen waar me uw schim geleidt,
Uw bloemgraf in de rondte,
In zielvolle eenzaamheid!....

Maar hoe, bedrieglijk Water!
Wat ruischt ge, als ik u gadesla?
„Daar waassemt uit mijn krater
„Een doodende malaria.
„Hier smeult in lauwe sintlen
„Een halfgebluschte zwaveltoorts:
„Wat ge in uw bloed voelt tintlen,
„Is 't pestgift van — de Koorts!"

Vaarwel dan, valsche Vrede!
Gij huichlend Paradijsverschiet!
Gij geeft me één reisles mede:
Gods Sabbat woont beneden niet!
Die zal ons ginds verblijden,
Als Hij onze Aardsche werkweek sloot:
„Hier, is het leven — strijden!
„Hier is de rust — de dood!"

Bolsena (twee dagreizen van Florence) 29 Mei 1856.

DE MOEDER DER ZEVEN ZONEN.

ROMANCE.

De faam vergode d' aadlaarsgeest,
Die, voor het zwaard geboren,
Zijn lauwren van het slagveld leest
Uit purperroode voren:

Daar is een Hóoger Heldenmoed,
Die méer dan koninkrijken,
Die Hel en Waereld zwichten doet,
Schoon vleesch en hart bezwijken.

Hoor wat een Moeder lijden kan
In stille Godsviktorie,
En, Caesarsroem, verstuif er van!....
't Geloof alleen is glorie.

Zij lag in zak en assche neêr,
De Stad van Juda's steden:
Geen fiere koninginne meer,
Maar slave, in 't stof vertreden.

Wèl was haar 't schandjuk aangeriemd!
Wèl had de Heidenwoede
Heur teêre leden krank gestriemd,
Met schorpioenenroede!

De Syriër, in dollen trots,
— O pijnlijkste aller wonden! —
Had eindlijk zelfs den Tempel Gods
Met rooverklauw geschonden.

Wat schrikgezicht aan alle kant!
Jehovahs' Wet aan flarden,
Jehovahs' Wet door vuur verbrand,
Met allen die volhardden!

De Kandlaar van de heilge steê
Gesleurd naar de opperzalen,
Om 't nachtfeest van Afrodité
Te kleuren met zijn stralen!

Het Altaar met de klemmerkrans
Der Dronkenschap omwingerd,
In schaterenden mengeldans
Het straatslib doorgeslingerd!

De Tafel hijgend door de last
Van vreemde gruwelspijzen,
En met het martlaarsbloed beplascht
Van kinderkens en grijzen!

Geen Sabbat meer, maar woest gedruisch,
Maar onverpoosde smarten,

Maar wierookdamp voor aller huis,
De dood in aller harten!

De dood, in duizendvouden vorm,
Zich spitsende op zijn vangsten,
En vliegende in een dwarrelstorm
Van altijd wisslende angsten:

De dood, in 't plotsling dwangbevel:
„Verbeur de Ziel, of 't Leven:
„Vervloek den God van Israël,
„Of — buig den nek tot sneven!"

En menig een, der proef te zwak,
Trad rillend voor de altaren,
Waar hij het lastervuur ontstak,
Om 't veêge lijf te sparen.

Maar 't beter deel, der hel ten spot,
Brak los in jubelgalmen,
Beval getroost de wraak aan God,
En — koos de martlaarspalmen.

Daar dreunt een kreet van nieuwen moord,
Daar slepen ruwe beulen
Op nieuw hun oogst van offers voort
Naar 't dreigend vuurtangsmeulen!

Daar fronst het schrikbeeld van Jupijn,
Omknield van hierophanten —
En 't voorgevoel der folterpijn
Gaat uit naar alle kanten!

Éene enkle wankt of siddert niet:
De Makkabeënmoeder!
Zij volgt door nacht en doodsgebied
Haar Hemelschen Behoeder!

Een koninklijke woudleeuwin,
Omgeven van haar wulpen,
Zóo staat ze! en wacht het doemwoord in,
Waarop haar bloed zal gulpen.

Maar neen! eer haar de grafrust troost,
Zal zij tot zevenwerven
Gemarteld worden in haar kroost,
Ach, zevenmalen sterven!....

Daar stort heur oudste lievling neêr!
Daar valt heur dierbre tweede!....
Maar juichend in hun God en Heer,
En blinkend van Zijn vrede!

En nog vier telgen uit haar schoot,
Verminkt in-één gezonken,
Begroeten 't Eeuwig Morgenrood
In regenende vonken.

De Moeder sloeg hen biddend gâ,
En streed met elken strijder,
En riep hem toe: „Hallelu-jah!
„Want God is uw bevrijder!

„Gedenk het lied van 's Heeren Tolk: [1])
„„Jehovah gaat verschijnen:

[1]) Zie V Mos. XXXII.

„„De wrake is Hem; Hij richt Zijn volk,
„„En Hij vertroost de Zijnen.

„„Hij spreekt: Ik wond en Ik genees,
„„Ik dood en Ik maak levend,
„„Uit stuivende assche uw sterflijk vleesch
„„Verheerlijkt wedergevend!

„„Ik wet den bliksem Mijnes zwaards,
„„Om álles te overwinnen:
„„Gij, zielen, klapwiekt hemelwaards,
„„Mijn Paradijshof binnen!"'....

En koud en bleek als marmersteen,
Maar even ongebogen,
Vangt zij hun doodsnik, één voor één,
Met zegensprekende oogen:

Tot zij den laatsten zwanenzang
Ter vuurhelle uit hoort zweven:
„De proef is kort, het loon is lang;
„Wie Gode sterft, zal leven!"

Nu rest haar nog één enkel pand,
Heur jongste: een vriendlijke engel,
Een schuchter wichtje', een lenteplant
Op dorenloozen stengel.

En toch — dat oog vol blauwen gloed,
Hoe zacht de moeder 't vinde,
Verraadt den Makkabeërmoed:
In 't leeuwennest geen hinde!

De Dwingland staat er machtloos bij,
  En blik en wenk verraden
De wanhoop zijner razernij:
  „Zal zelfs dit kind hem smaden?!"

„Kom, minlijk knaapjen," vleit zijn list:
  „Één enkele offerbete,
„En 't angstzweet wordt u afgewischt,
  „Zoo waar ik Koning heete!

„Één enkle knieval voor Jupijn,
  „En 'k breek uw moeders boeien:
„Uw liefde zal mijn liefde zijn,
  „En enkel zegen vloeien!

„Of, zijt gij zulk een harde zoon,
  „Vraag Eer — uw lauwren groenen!
„Vraag Macht — ik geef mijn halven troon
  „Vraag Goud — ik geef miljoenen!

„Gij andwoordt niet; gij hoort mij nauw,
  „Uw Vorstlijken verbidder?
„Zoo nader gij dan, trotsche Vrouw!
  „Vermurw uw kind, of — sidder!"....

Nu vliegt zij toe, nu grijpt zij 't wicht,
  Dat aan heur borst blijft hangen;
En sluit zijn mond met kussen dicht,
  En strookt zijn koude wangen:

Nu schijnt een Hooger Zonnestraal
  Heur bleekte door te glippen,

En 't ruischt, in dúbble moedertaal,
Gevleugeld van haar lippen:

„Gij laatste pand der teêrste min!
„Nog eenmaal in mijn armen!
„Mijn Isaäk, mijn Benjamin,
„Uw moeder smeekt erbarmen!

„Zij heeft u onder 't hart getorscht,
„Uw prille lentejaren
„Gevoedsterd aan heur eigen borst,
„Met bloed uit eigen aâren!

„Zij had geen wapen dan 't gebed,
„Geen rijkdom dan heur tranen:
„Toch hebben beide uw ziel gered
„Uit allerlei orkanen.

„Toch hebben beide u groot gebracht,
„Opdat ge uw God zoudt eeren,
„De Springfontein van alle kracht,
„D'almachten Heer der Heeren!

„Bedenk, dat Hij uw worstlen ziet!
„Hij houdt Zijn Englen vaardig.
„Zoo vrees den bleeken henker niet,
„Maar sterf uw broedren waardig!"....

Zoo deed hij.... God is groot en goed:
Eer de arm der outerknapen
Haar volgen deed in d'offergloed,
Was ze in Zijn hope ontslapen.

Gij, Moeders met den Christennaam!
Wanneer dat droef Voordezen
Met de eigen proef eens wederkwaam',
Wat zou ùw keuze wezen?....

Almkerk, 1847.

EEN BEELD DER TOEKOMST.

Ziet, ik maak alle dingen nieuw.

JEZUS CHRISTUS.

Heel 't Schepsel zuchtte in sombren middernacht:
„Wáar toeft de dag?" Daar trilde 't van de luit
Der Dichtren; 's waerelds Wachters riepen uit:
„Wij zien van ver zijn eerste morgenpracht!"
Nu werd de kim allengskens purperrood;
Nu rees de zon, die als Gods aanschijn blonk,
En ieder van de stralen die zij schoot,
Doorlichtte een Eeuw. En even als weêrklonk
Ten tweedenmaal het oude scheppingswoord,
Werd alles jong en levend; ieder oord
Ontlook, en zelfs de dorre grafspelonk
Bedekte zich met jeugdig gras. Ik zag
De steppen der jaarhonderden hervormd
In palmwaranden, groenende in den dag,
Waar eerst de orkaan de zandzee had doorstormd.
De rozen gingen open voor mijn voet,
En door de dalen van het Paradijs
Stroomde een vernieuwde Menschheid, met den gloed

Der zon gekroond, en op der Englen wijz'
Gesluierd in een leliewitten dosch.
Zij wuifden met d' olijftak heen en weêr,
Zij zweefden over de aarde, een zegen Gods!
En Englen daalden uit den Hemel neêr,
En juichten Gode een nooit gezongen lof,
Op d' aanblik van een heerlijkheid, zóo groot
Dat zij de hunne oneindig overtrof.
Op 't voorspel van dat Nieuwe Lied ontsloot
Zich de eeuwige Triomfpoort, waar de Heer
Ten dage van Zijn blijden wederkeer,
Als Overweldiger van Helle en Dood
Zijn intocht hield. En toen elks borst beneên
Den Hemel tegenklopte, daar verscheen
Des Heeren teeken op de witte wolk,
Daar klaterde een bazuin van kust tot kust,
Daar sprak een stem: „Zij zijn Mijn eigen volk,
„'k Heb hen gekocht, Ik leid hen tot Mijn rust!"
En door de Poort zag ik des Hemels hart,
Door Jezus' blik beschenen; en een gloor
Der Eeuwigheid drong tot mijn ziele door....
O weelde, als nooit al 's waerelds vreugd beschoor!
Och, of ze mij voor goed gegeven werd!

Middelburg, 1852.

HET LEVENSWATER.

Zoo iemand dorst, die kome tot Mij, en drinke!

JEZUS CHRISTUS.

Ook ik dwaalde eens des Levens zandwoestijn
Als Hagar door, en smachtte naar mijn God.
Soms bloeide daar een vriendlijk bloemelijn,
Maar 'k zag het niet. Soms luwde mij 't genot
Der koelte toe in schaûw van d' eikenstam,
Maar 'k merkte 't niet. Ik was een dorstend lam:
De dorstende ziet niets dan 't zonnelicht,
Dat al zijn water wegteert. Maar daar nam
Mijn Jezus mij de schellen van 't gezicht....
Nu blikte ik dieper in de waereld rond,
En zag op eens — een zilverblanke beek,
Niet verre van het plekjen waar ik stond.
'k Dronk en herleefde: al mijn vermoeidheid week,
En 't danklied keerde op mijn verfrischten mond.
Daar traden nieuwe pelgrims tot den vliet;
Maar, ziende blind, ontwaarden ze in den stroom
Den spiegel van Gods klaren hemel niet,
En speelden met de bloemen aan den zoom.
En andren stonden peinzend bij de bron,
En schudden 't hoofd en rimpelden 't gelaat,

En fluisterden, of niemand zeggen kon,
„Van waar het water komt, en waar het gaat?"
En andren wisselden een vluchtig woord,
En waschten hun bestorven voeten blank,
Maar dronken niet, en — trokken verder voort.
En andren scheen de zuivre watersprank
Te eenvoudig, en zij mengden er om strijd
Hun zoet, hun zout, hun specerijen door,
Tot dat het vocht zijn frischheid gants verloor.
En andren vreesden, dat een later tijd
De beek zou storen en — omdamden haar:
Nu groeide er slijk en ruigte door elkaâr,
Zoo dat men haar gedurig zuivren moest,
En 't spiegelbeeld des hemels, eens zoo klaar,
Zoo kreukloos trouw, verkleurde en werd verwoest!
Daar stormde op eens, wandaalsch van ziel en zin,
Een heirbende aan, en schold het troebel vocht,
Beproefde of zij de bronwel stoppen mocht,
En wierp er stof en plofte er steenen in —
Maar immer weêr breekt de onbedwongel wel
Door d' aardkorst, werpt de dammen naar beneên,
't Gesteente op zij, in lustig golvenspel,
En vloeit weêr frisch en helder als voorheen.
O Zoete Bron! gij Levenswater! klots
En bruisch! verkwik en reinig al wie dorst!
Wees duizenden de doorgeblaakten borst,
Als mijne altijd, de hoogste zegen Gods!
Voor allen hebt gij laafnis: — hadden nu
Die allen ook den rechten smaak voor U!

Middelburg, 1852.

AAN DE ZON.

Ik ben het licht der waereld.

JEZUS CHRISTUS.

Gij Hemellicht, hoe daalt gij uit uw sfeer
Zoo vriendlijk op deez' donkere aarde neêr?
Milddadige, die allen alles gunt!
Gij plengt alom, tot op het kleinste kruid,
Uw levenswarmte, een stroom des levens uit,
En waar ge in 't eind niet meer verwarmen kunt,
Daar licht gij nog; en waar uw lichtstraal trilt,
Daar rijst uw lof! En waar gij zeegnen wilt,
Daar houdt ge u niet met bange vragen op,
Of ge ook uw gift onwaardigen verspilt.
Elk geeft gij naar behoefte en kracht: den drop
Een drop, der beek een beek, der zee een zee.
Gij deelt uw beeld aan heel de schepping meê:
't Is groot in 't meir, 't is klein in 't dauwjuweel,
Rooskleurig op het blozend bloemfluweel,
En zilverblank op d' effen waterplasch.
Nooit, nergens, wordt ge uw vroomen arbeid moê:

Gij daalt ter neêr tot in 't onreine toe,
Gij blijft zelf rein, ook in het vaalst moeras,
En blinkend keert uw lieflijk gelaat
Zich ook van dáar ten hemel. Wat het zij,
Rein of onrein, wat ge aanraakt zuivert gij,
En niet éen smet bezoedelt uw gewaad.
O heilig licht des hemels! moesten wij
Niet allen U gelijken?.... Éen-alléen
Was U gelijk: des Waerelds Licht! En Hij,
Die Éenige, is niet langer hier beneên!

Middelburg, 1852.

VADER EN DOCHTER.

(A°. 1225.)

HISTORIESCH-DRAMATIESCH TAFEREEL.

(Kerker. — BOUDEWIJN IX, vroeger Graaf van Vlaanderen, later Keizer van Konstantinopel, geboeid. JOHANNA van Vlaanderen. Op den achtergrond de Ridder de Chastenay, die JOHANNA geleidde.)

JOHANNA, *tot haren geleider:*

Stil! Toef een wijl! . . . Ik ben vermoeid; 'k wil eerst
Herademen. De stikwalm die hier heerscht,
Bevangt me.
(*Zij doet eenige schreden vooruit.*)
Ik dorst tot meerder mij verstouten
Dan ik verwachtte, en voel mijn geest ontstemd.
Die zwarte muren, tusschen de ijzren bouten
Als tusschen reuzenvingers saamgeklemd,
Die logge poorten, op heur hengsels huilend,
Die gangen en verwulfsels, zich verschuilend
Voor lucht en licht, 't jaagt al me een siddring aan . . .
Kleingeestige die 'k ben! Mij, die 't gebieden

Van andren zoo versta, mij zal een waan
De zelfbeheersching rooven?... 't Moet geschieden:
Mijn rijkskroon eischt, dat ik haar de eer hergeev',
Dàt zij genoeg!... En nu, mijn moed, herleef,
Voleindig! —

(*Zij treedt nog verder den kerker in.*)

In wat hoek ligt hij gekluisterd?

BOUDEWIJN, *zich opheffende van zijn strooleger.*

Ik ken die stem, die door mijn kerker fluistert:
Zij klinkt zoo zoet en bitter te gelijk.
O gij, die hier de jammervolle wijk
Der onverdiende Smart een blik durft wijden,
Wie zijt ge?

JOHANNA.

Vlaandrens wettige Gravin!
Schoon diep gekrenkt, ik kom uit medelijden:
Indien gij wilt, de hand der vijandin
Zal zeegnen wie haar vloekte, en u — bevrijden.

BOUDEWIJN.

Gij triomfeert: 'k ben machtloos als gij ziet:
Zijt dies gerust; en kúnt gij u verblijden,
Ga heen, en juich, maar — stoor mijn sterfbed niet!

JOHANNA.

Rampzalige! zijt ge in zoo korte dagen
Dùs ondermijnd door 's waerelds tegenspoed,
Dat gij verstompt, argwanend en verslagen,
De deernis smaadt, die reddende u begroet?

BOUDEWIJN.

Uw deernis is verdacht!... Hoe zijn uw trekken
Zoo marmerwit, als had zich al uw bloed
Naar 't hart vergaârd? Uw kalmte is schijn. Zoo woedt
Een bergstroom onder d'ijskorst. Toch bedekken
Zij alles niet, want, sterke Vrouw! gij beeft,
En mat weêrkaatst de graflamp van 't gewelf
In 't klamme zweet, dat op uw voorhoofd kleeft.
Teelt Deernis Angst? of werd daar, spijt u-zelf,
Een snaar geroerd, verroest en lang vergeten,
Die valsch en dof, nu nadreunt in 't Geweten?

JOHANNA, *gekrenkt*:

Uw trotscheid durft ook nú nog zich vermeten
Te vragen, waar uw oodmoed luistren moest?...
(*Zich bedwingende:*)
Laat ons weêrzijds elkaâr in 't hart niet lezen!
Verlaten wij den doolhof van 't Voordezen,
Waar 't Heden dringt! Uw plannen zijn verwoest,
Uw toestand is wanhopig. Al uw vrinden
Verlieten u: de ketens die u binden,
Ontvallen eerst, als gij volharden wilt,
Uw lijk. Waartoe den kostbren tijd verspild?
Al wat gij nog van 't leven kunt verlangen,
Is — 't leven-zelf, de vrijheid en de rust,
Een blauwen hemel en een groene kust,
Den lieven zonneschijn, de blijde zangen
Der vooglen, zorgloos brood, en in 't verschiet
Een eerlijk graf!... Welnu, gij kùnt ze ontfangen!

Een woord van u, gij zijt dezelfde weêr
Als voor dit laatste tweetal wilde jaren;
En wat u in hun draaikolk is weêrvaren,
Moge een vervlogen droom zijn, en niets meer!
Gij dacht op mij de zege te behalen:
Dàt was uw fout! en zoo mijn mond haar noemt,
't Is een herinring, geen verwijt meer. Dwalen
Is zwakte; maar de dwaling onverbloemd
Erkennen — kracht. Erken, en — red uw leven!
Uw naam-alleen worde op deez' rol geschreven:
Gij zweert daarin alle aanspraak op den staf
Van Vlaandren, al uw vruchtlooze eischen af,
Als ongegrond. Vergeten bij vergeven,
Is heel uw beê — genade heel uw straf....

BOUDEWIJN.

Dát nimmer!

JOHANNA.

Blinde Grijzaard, hoor mij smeeken!
Heb deernis met u-zelven! spaar uw bloed!
Vraag alles wat gij wilt, maar 'k bid u, teeken!
'k Geloof niet aan uw schuld... Gij zijt verleid...
Een droom wist, in uw kluiznaars-eenzaamheid,
U 't malend brein in wilden gloed te ontsteken...
Ik zal grootmoedig zijn en mij niet wreken.
Ik wil uw dood niet, 'k ben niet wreed maar mijn,
Neen, Vlâandrens heil, dwingt mij zoo hard te zijn.
'k Vergeef uw dwaling. 'k Zou bijna gelooven,
Dat ik U minnen kon, wanneer ge mij
Gehoorzaam waart; want goede Grijzaard, gij

Herinnert me aan mijn vader, die.... daar boven
Bij de Englen leeft....

BOUDEWIJN.

Houd op! die bittre spot
Gaat verder dan uw rol: gij lastert God.
Wat speelt gij de zachtmoedige, de goede?
Geen masker meer! toon al uw helsche woede,
Maar fleem niet als de slang van 't Paradijs!

JOHANNA.

Vermeetle, die mijn smeeken niet wilt hooren,
Zoo beef dan op het dreigen van mijn toren!
Hier, teeken, monnik! teeken mij 't bewijs,
Dat gij u schendig met een kroon woudt tooien,
Door 't aas verlokt, dat satans listen strooien!
Dat gij, van schaamte en diepen rouw vervuld,
Voor God en Mensch uw gruwel boeten zult...
Zoo niet — de beul zal tot uw hoogmoed spreken:
Bedrieger! buig, eer u 't geweld moet breken!

BOUDEWIJN.

Bedrieger? neen! bedrogene! en sints lang
Gebroken; maar ook in mijn ondergang
Te sterk om dus mijn eigen eer te honen,
En in uw wensch het werk der hel te kroonen!

JOHANNA.

Wij hebben u te lang geduld, te zacht
Geoordeeld! Dát heeft uw bedwelmde zinnen
Verbijsterd en tot razernij gebracht!
Uw eerst verschijnen was een overwinnen....

Hoe riep de klank van uw gelogen naam
Het volk te hoop, de ontroerde steden saam'!
Hoe juichten ze, als die weeklijke Margrethe,
Der kroon ontrouw, d'oproerling Vader heette!
Wat stormen van Te Deum's! 't Land geleek
Een beêvaartsoord! Het dubble van een week
Bracht twintig vestingsleutels aan uw voeten;
't Lafhartig Gent droeg u in jubelgroeten
Ter Pharaïlde, en 't Grafelijk Kasteel
Nam u als Meester op,... Dat was te veel!
Het ging voorbij — en 't moest voorbijgaan! Kon ik
Dan aâmen zonder kroon? een bedelmonnik
Het ideaal mijns levens in éen dag,
Éen schriklijk uur, te schande laten maken?
Neen, eer den dood gesprongen in de kaken!
Eer mèt mijn kroon verbrijzeld!... Kent gij 't blaken
Der eerzucht niet? dien honger naar gezach,
Die woede wordt voor wien zijn buit wil schennen?
Hoe slecht dan hebt gij de inborst leeren kennen
Van haar, die gij uit u geboren noemt!....
En wáart gij ook dien zich uw waanzin roemt,
Wáart ge ook de schim mijns vaders, uit de dreven
Van 't Doodenrijk ontijdig opgedoemd,
En kon mijn kroon u vleesch en bloed hergeven,
't Bleef „Neen!" en nogmaals „Neen!"... Nu kent gij mij!

BOUDEWIJN.

En heb ik dáarvoor altijd u zoo innig
Bemind, herdacht, in smart en slavernij?
Ik bid u, dochter, maak mij niet krankzinnig!
Ik zal u niet tot last zijn: laat me vrij!

Treurde ik alleen om aardsche macht en luister,
Voorwaar, voorwaar, dit ijzer werd fluweel;
Maar in den Vader heeft de Vorst geheel
Zich opgelost; en staart hij op zijn kluister,
Hij ziet hem niet, maar droomt van één, o smart!
Die harder zich dan 't ijzer heeft verhard!
Behoud uw kroon, en proef of gij heur vlekken
Kunt reinigen! Laat mij in vrede trekken,
Maar — met mijn laatste en beste kroon: mijn eer!
'k Zal zwerven naar de verste waereldhoeken,
Ge ontmoet mij nooit, gij ziet mij nimmer weêr.
En toch zijt gij mijn vleesch en bloed — neen, méer!
Een krankte in mij! Toch wil ik u niet vloeken.
't Berouw kome als het wil, ik roep het niet:
Ik zal niet klappen van mijn zielsverdriet,
'k Zal God niet tot uw straf te roeren trachten.
Keer in u-zelf, bepeins, en beter u;
En duurt het ook nog maanden lang, welnu,
Ik heb geduld, ik kan in boeien wachten
Tot gij mij roept; en is mijn kerker ruw,
De hoop verzacht.... Ik ben niet onverzoenlijk....

JOHANNA, *met een spotlach:*

Nu wordt het schouwtooneel eerst recht aandoenlijk!
Schrei, zoete kluiznaar, voor wiens kunst ik buk!
Die vadergoedheid is uw meesterstuk!

BOUDEWIJN, *losbarstende, en met klimmende hartstocht:*

Genoeg! droogt op, gij tranen! of brandt de oogen
Als vuur mij uit, dat zij dien duivlenlach
Niet nogmaals bij die vrouw ontmoeten mogen....

't Is uit voor eeuwig: 't is de laatste slag!
Mijn dochter, gij?... Zóo kan Natuur niet dwalen!
Neen, gij hebt recht, gij kunt mijn kind niet zijn:
Ik ben (en dit wil ik voor de aard herhalen)
Uw vader niet, al ben ik Boudewijn!
Mijn dochter gij?... Hij lastert die 't gelooft!
Een heiden heeft mijn eigen kind geroofd,
U onder een wolvinne weggenomen,
En in de leêge wieg gelegd. Niet ik
Heb u in een gezaligd oogenblik
Verrukt gedoopt met zoete tranenstroomen,
U vangende uit een moeders arm, wie gij
In niets gelijkt. Dat was een van die droomen,
Waarmeê soms God de werklijkheid vergoedt,
Een schaduw, die me een kerker heeft verzoet,
Die anders mij krankzinnig had doen worden,
Ach, wáarom deed hij 't niet? Een kluizenaar
Noemt gij me, o Vrouw? ik zeg u, maakt het waar,
En ik zal 't purper om uw lendnen gorden,
Waar nu de diefstal 't schendig nederhing!
O maak het waar, en in een zegening
Veranderd, keert de vadervloek van boven
Op u terug.... Doe 't mij voor 't minst gelóoven,
Zoodat ik toch een ándre waarheid vind'
Dan deze ellend en een ondankbaar kind,
Wie 't boschgebroed beschaamd maakt, dat zijn tanden
Althands niet slaat in vaderingewanden.
Zijt gij een Vrouw? Wee die u zoogen dorst!
Zie, de ijzren leeuw zelfs siddert op uw borst,
Bij 't wilde kloppen van zoo zwart een harte,
Een diepe kloof van zonde en razernij.
Wie spreekt van lijden? Neen, hij had geen smarte,

Die nooit een dochter had!...

(*tot den Riddder de* CHASTENAY:)

Wat aarzelt gij?
Gij, Man des bloeds! of siddert ge voor mij?
Hebt gij mij in mijn slaap niet opgenomen?
O, heldenziel, voltooi! Wat doet u schroomen?
Is 't ridderzwaard vergeten aan uw zij'?
Leen dan háar dolk!... 'k Zal ú niet gruwzaam heeten:
Neem gij mijn leven, ik gaf ú 't uwe niet.
'k Noemde ú geen kind, 'k heb niet voor úw verschiet
Gezwoegd, gebloed! U bindt geen heilge keten
Van plicht en van natuurwet. Boet dan nu
Den lust der hel! hier sta ik voor uw oogen,
Een grijzaard, arm, krank, eerloos, neêrgebogen!"...
En toch — een slaafschen helper noem ik u,
Die met een snoode dochter samenspande,
Wier logen gij zoo min als zij gelooft,
En hier uw smaad komt laden op een hoofd
Zoo oud en wit als 't mijne, o schande! o schande!

DE CHASTENAY, *fluisterend tot* JOHANNA:

Door 't tralievenster schijnt de dageraad:
't Wordt tijd...

JOHANNA *luide:*

't Is tijd: wij zijn te lang gebleven...
(*Tot* BOUDEWIJN, *met half-afgewend gelaat:*)

Welnu, gij dwaas! bevel noch bede baat:
Uw bloed komen over ú — het is te laat!

BOUDEWIJN.

Zoo moge u God het gruwelstuk vergeven!

's Gravenhage, 1842—1852.

AAN EEN KIND.

Is mij ooit de wensch verrezen
In het vruchtloos smachtend hart,
Om op nieuw een kind te wezen,
Zonder euvlen, zonder smart,
't Was, o zielverrukkend Wichtjen!
Toen me ùw oogjen tegenblonk,
Toen me ùw blozend aangezichtjen
d'Aanblik van den Hemel schonk!
Ja, ons zijt ge iets uit den Hoogen,
Vlindertje' in ons loof gevlucht,
Zwaluwtje' op ons dak gevlogen,
Starrelichtje' aan onze lucht!
Slechts de vleugeltjens ontbreken
Om een Engeltje' ons te zijn,
Speelziek 't Paradijs ontweken,
Voor deze aardsche zandwoestijn!

Even als het balsemwindtjen
Van een lentedageraad,
Strooit uw handtjen, zeegnend Kindtjen!
Geur en bloemen, wáar gij gaat.
Waar uw kleene voetjens hupplen,
Hupplen vrede en vreugde u voor,
En een dauw van malsche drupplen
Dringt het dorste harte door...
Hoe uw uurtjens zalig snellen!
Knopjens, die de jeugd ontvouwt,
Die ge, zoo gij ze al kondt tellen,
Bij geneuchten tellen zoudt!
Niets begrijpt ge nog van 't Leven,
Schijnbedrog noch droefenis,
Door die éene zucht gedreven,
Die des levens Leven is!
Dat is Liefde! — in zoete klankjens
Spreekt ze, als gij te staamlen tracht,
Ach, in lonkjens, straaltjens, sprankjens,
Als uw blauwend oogjen lacht,
Als ge juicht in Vaders armen,
Als ge aan Moeders boezem kleeft,
Als uw blikjens ons verwarmen,
Als ge ons allen kusjens geeft!

O, indien mijn zielebede
Tot uw welzijn iets vermag,
Dan draagt gij die Liefde mede
Tot den laatsten levensdag!
Dàt 's de kruik nooit leêg gevloten!
Dàt, de bron nooit opgedroogd!
Daar is álles in besloten

Wat ge u-zelve wenschen moogt!
Leef en lief dan! Leer Hem loven,
Die door U deze aard verblijdt.
En — word eens voor God daar boven
Wat ge ons nu beneden zijt!

Arnhem, 1841.

AAN EEN WEESJEN.

Zelfs, droeve Wees! als menschen u vergaten,
Geen vriendenoog u toeblonk in 't verschiet,
Arm vogeltje', op 't besneeuwde dak verlaten!
Die 't muschken voedt, vergeet zijn kindren niet.

Die 't Moederharte schiep, troost als een Moeder,
Die 't Vaderharte wrocht, zorgt voor uw lot.
Vertrouw op Hem! Hij is uw Hulp en Hoeder:
Hij is geen wees, die „Vader" zegt tot God.

Middelburg, 1851.

AAN HERMAN TEN KATE,

MIJN GELIEDEN BROEDER.

— VERJAARGROET. —

Aan U heeft de Almachtige een lofzang verdiend
Bij 't vlammend altaar der gebeden,
Want met God en met eere, mijn broeder, mijn vriend
Hebt ge uw loopbaan bewandeld tot heden:

Met God — die U greep, van uw kindscheid af aan,
Die Zijn Englen rondom U deed zweven,
Onder 't ouderlijk dak, op de jongelingsbaan,
In den manlijken strijd van het leven!

Met God — die U zegende in hart en in huis,
Met de liefde der teederste gade,
Met een kroost, U omdartlend met vrolijk gedruisch,
Kleine Apostlen van 's Hemels genade!

Met God — wiens algoedheid nu veertig jaren lang
Van geen wankelen wist of verouden,
U den glans in het oog, U den blos op den wang,
U de kracht in de ziel heeft behouden!

Aan U heeft de Almachtige een lofzang verdiend
Bij 't vlammend altaar der gebeden:
Want met God en met eere, mijn broeder, mijn vriend!
Hebt ge uw loopbaan bewandeld tot heden:

Met de eere des Burgers — die, nimmer vermoeid,
En de naaste tot hulpe genegen,
Zijn eerlijk stuk brood met zijn zweet heeft besproeid,
Maar den arbeid begroet als een zegen!

Met de eere des Kunstnaars — die moedig en fier,
Een gezalfde van 't Schoone zich toonde,
En rustig zich tooit met d' onwelkbren laurier,
Waar 't Genie van zijn God hem meê kroonde!

Met de eere des Christens — die dankbaar geniet,
Die aanbidt bij zijn schoonste viktorie.
En de palm des geloofs die zijn Heiland hem biedt,
Heeft aanvaard als zijn heerlijkste glorie!...

Gezegend, mijn vriend en mijn broeder, zijt gij:
Zoo rust uit nu in schaûw van den Heere!
En gaat straks deze lieflijke sabbat voorbij,
Dan vooruit weêr, met God en met eere!

Amsterdam, 16 Febr. 1862.

EEUWIGHEID.

LEGENDE.

„Eeuwigheid is een Hemelsche Kortheid."
BETTINE, aan GOETHE.

I.

Eens leefde in ons herbergzaam Noord
Een monnik, die er de ijdelheden
Der aarde ontvlucht was in gebeden
En de overpeinzing van Gods Woord,
Zijn hart was vroom, zijn geest verheven:
De diepte van het menschlijk leven
Bezat voor hem geen raadslen meer;
Hij las de wondren van den Heer,
Die op de bloemen staan geschreven;
Hij wist, hoe ginds de starren zweven
Op vaste maat, in eigen sfeer;
Hij kende wat de golven zongen,
Wat fluistrend wandelt door 't geblaârt',
En al de stemmen dezer aard,
Haar duizend talen, duizend tongen.
De Kennis laaft maar lescht geen dorst:
Hem werd ze een vuurvlam in de borst.

De vleuglen áltijd uitgeslagen,
Tracht eens de moedigste aadlaarsgeest
Vergeefs een hóoger vlucht te wagen;
En eindlijk rijzen zúlke vragen,
Waarop geen stervling 't andwoord leest.
Dàt deed hem de onrustvolle dagen
Verslijten in onvruchtbre smart;
Dàt deed hem 't bloed door de aadren woelen,
En al de bitterheid gevoelen
Van d' oorlog tusschen hoofd en hart.

II.

Eens, bij het vroege morgengloren,
Verliet hij de enge kloostersteel,
In mijmring en gebed verloren,
De lente wierp in dartel spel
Haar stralen, die als zilver gloeiden,
Op spiegelvlak der waterwel,
En al de groene boomen bloeiden.
Hij buigt de kniën voor den Heer,
En spreekt: „Almachte Hemelvader!
„Nu lacht uw lieve lente weêr,
„Dan treedt de vruchtbre zomer nader,
„En eindlijk daalt de winter neêr:
Zoo wisselt alles, keer op keer —
„De sneeuw des velds, het blad der boomen,
„De herfst der jaren, 't groen der jeugd,
„De traan der smart, de lach der vreugd,
„En wat we ons minst verganklijk droomen!
„Ja, weldra.... en de zon verschiet,
„De heemlen vallen, die Gij welfde —

„Uwe EEUWIGHEID slechts wisselt niet:
„Zij blijft een eindeloos Dezelfde!....
„O Afgrond, waar ik nederstort!
„Wie redt me eer ik vernietigd word'?" —

III.

Zoo peinzend dwaalt hij voort door 't woud.
Het blinkend groen is pas bedauwd:
Hij ziet het niet. De koeltjens zwerven
Op lauwe wiekjens om hem heen:
Hij voelt het niet — hij péinst alleen:
„Ja, Heere! gaarne wilde ik sterven,
„Zoo 'k vóor mijn uiterste' ademtocht
„Maar eens die hooge gunst verwerven,
„Uwe EEUWIGHEID begrijpen mocht!
„O, zoet moet uwe Aanschouwing wezen....
„Maar EEUWIG, ZONDER OMMEKEER, —
„Wie onzer, die uit slijk verrezen,
„Verdraagt dit denkbeeld, Hemelheer?
„Dat stilstaand uurwerk onzer jaren-
„Dat éenig, nimmer eindend staren
„Op één, onwrikbaar middenpunt
„Des Levens, dat geen zijblik gunt-
„Één zee, wie, strandloos, ongemeten,
„Geen rimpel plooit, geen zuchtjen kust-
„Één maatlooze, ongeschalmde keten,
„Waar nimmer de arbeid en de rust,
„De schâuw en 't licht, 't verlies en 't vinden,
„Zich wisslend aan elkander binden!"...

IV.

En altijd verder dwaalt hij voort.
Nu schijnt hij 't oord

Niet meer te kennen:
Zie! 't woud schudt vreemder bladerdosch!
De wilde dennen
Herschiepen zich ten mirtenbosch!
Daar ruischen Idumeesche palmen!
Een waterval stroomt,
Met zangrige halmen
En rozen omzoomd.
In 't rond blikte de monnik verbaasd en beschroomd:
Zóo schoon had zich de Aarde geen Hemel gedroomd!
Maar hoor! wat smeltende orgelgalmen!
Wat zielverrukkende Englenwijs!
Daar wiegelt, half door 't loof verborgen,
Met veedren, blinkende als de morgen,
Het Vogeltjen van 't Paradijs!
Eerst is zijn lied een teedertreurend klagen:
't Heeft, smeltend zoet, in iedren toon een traan;
't Schijnt, weemoedvol, een heil te rug te vragen,
Te vroeg, helaas! en sporeloos vergaan.
Maar — dan klinkt het weêr daar tusschen
Naamloos zalig, hemelzoet:
Zoeter dan een lentegroet,
Zaliger dan moederkussen:
't Is als spreekt zijn juichgeschal
Van een naadrende viktorie,
Van een onvergankbre glorie,
Van een eindelooze weelde, die de Schepping smaken zal.

En zwijgend, met verbleekte wangen,
Verrukt, tot schreiens aangedaan,
Blijft daar de monnik luistrend staan,
In bitterzoet en smachtend zielsverlangen.

V.

Maar weldra vloeit geen traandrop neêr:
Hij heeft geen aardsche tranen meer.
Al blanker golft de waterval,
Of hij tot licht versmelten zal.
Al levender, al frisscher stroomt
De balsemgeur door 't palmgeboomt',
Al roerender, al luider klinkt
Die zangstem die zijn ziel doordringt,
Die haar een Toekomst hopen doet
Van éénig, eeuwig blijvend Goed.
Hij roert zich niet, hij blikt omhoog:
Zijn ziel, zijn hart wordt oor en oog.

Maar eindlijk rees 't genot ten top:
Hij waakt uit zijn verrukking op —
De ontroerde geest herneemt zijn krachten:
„Genoeg! reeds droomde ik uren lang
„Bij 't luistren naar dien tooverzang!
„De weg is ver, de broeders wachten:
„Naar 't klooster heen!
„Weêr zal de vogel morgen zingen:
„Dan keer ik met verhaaste schreên,
„En juich en ween,
„En smaak de zelfde zegeningen!"

In zoete erinnring treedt hij voort,
En weldra weêr herkent hij 't oord:
De trotsche palmen zijn verwisseld
Voor 't onbehaaglijk dennenhout,
Waar hem de braambes tegenblauwt,

En 't schuchter hagedisjen ritselt —
Nu is hij aan den rand van 't woud . . .
Het beekjen deelt, in d' eigen vrede,
Heur zoomen de oude kusjens mede,
De heuvlen zijn de zelfde nog:
Maar ginder.... is het zinsbedrog?
Of zijn die oude kloostermuren
Veranderd in zoo luttel uren?
Daar rijst een torenspits omhoog,
Daar scheemren daken — maar kàn 't wezen? —
Waar 's morgens dak noch torens rezen!
De vensters weemlen voor zijn oog,
De hemel draait. Hij voelt de droppen
Van 't angstzweet koud op 't voorhoofd staan:
Hij roept Marië om bijstand aan,
En siddrend waagt hij 't aan te kloppen.

VI.

Een vreemdling opent. Nieuwe schrik!
Hij staat omringd van aangezichten,
Die spraakloos d' onbekenden blik
Doordringend op den zijne richten.
Hij droomt, hij ielt: dat is een strik
Des Bozen die zijn ziel wil rooven!
Hij dringt vooruit, hij vliegt naar boven,
Hij wil de rust, hij zoekt zijn cel:
Maar eensklaps houdt een muur hem tegen.
Hij tast . . . , neen, 't is geen tooverspel!
De steen weêrstaat — geen vlammen stegen.
Hij wendt zich om: verbaasd en schuw
Waagt zich de monnikschare nader.

„Waar is Johannes?" vraagt hij nu:
„Waar is de Prior? .... Grijze Vader
„Johannes, wat verbergt gij u?" —
„„Johannes? geen der kloosterlingen
„„„Die dus bij ons geheeten werd:
„„„Des Priors naam is Adalbert —
„„„Maar gij, wat deed u binnendringen?
„„„Gij schijnt hier even goed als wij
„„„Met kronkelgang en zuilenrij
„„„Vertrouwd te wezen ....
„„„Wie zijt ge? Ik zag u nooit voor dezen?" —

— „Gij zaagt mij nooit? gij kent mij niet?
„Toch was het straks, dees uchtend, heden,
„Dat ik uw kloosterpoort verliet,
„En 't dennenwoud ben ingetreden:
„'t Is Bruno, dien gij vóor u ziet!" —
Daar heft er een met zilvren hairen
Verbaasd zijn stemme op: „„„Bruno? Gij?
„„„Die leefde hier voor duizend jaren!
„„„Een oud francijn [1]) verhaalde 't mij —
„„„Zijn wieg stond waar de oranjes groenen,
„„„In 't land der weelde, 't warme Zuid.
„„„Hij wilde zich met God verzoenen,
„„„En koos dit eenzaam klooster uit.
„„„Hij wist wat elke bloem beduidt,
„„„En hoe daar ginds de starren zweven.
„„„Hij was een lievling van den Heer —
„„„Eens heeft hij zich naar 't woud begeven,
„„„En sedert zag hem niemand weêr.

[1]) Perkament.

„„Mocht gij die zelfde Bruno wezen,
„„Zie, alles wisselt, alles vliedt!
„„Maar eeuwig zij Gods naam geprezen:
„„Gods Liefde-alleen veroudert niet!"""

VII.

En Bruno vouwt de handen samen:
„Woudt gij den twijflaar dus beschamen?
„Wat zijt gij naamloos goed, o God!
„Ik beefde voor de heilgedachte.
Dat mij een EEUWIG zielsgenot,
„Uw EINDELOOZE aanschouwing wachtte!
„Nu heb ik duizend jaren lang
„Geluisterd naar den tooverzang
„Eens vogels uit uw hemelsch Eden,
„Die toch alleen maar 't vóorspel gaf,
„De profecie der heerlijkheden,
„Die ons verwachten óver 't graf!
„En al die DUIZEND lange JAREN
„Zijn als EEN UUR voorbijgevaren —!....
„Hoe zal het dán wel zijn, o Heer!
„Als uw Verloste meer en meer
„Het ruischen hoort van uw nabijheid,
„En eindlijk, badende in het licht
„Dat afstraalt van uw aangezicht,
„Zich-zelv' ontzinkt van Englenblijheid!...
„O EEUWIGHEID! o Hoogste Goed!
„Wat is reeds hier uw voorsmaak zoet,
„En hoe begrijplijk zijt gij 't HARTE! —
„Zoo vliedt dan, onrust die mij blaakt,
„Gij hoop en twijfel, vreeze en smarte!

„Of heb ik niet vooruit gesmaakt?....
„Terug tot u, gij palmentwijgen!
„Gij vogel met uw hemelsch lied!
„Tot dat gij mij uw vleuglen biedt,
„Om tot de Aanschouwing op te stijgen!" —

Hij spreekt — en ziet! zijn blos verbleekt,
Zijn handen zinken, als hij spreekt.
Hij wil vooruit — zijn kniën knikken;
Nog slaat hij de oogen om zich heen,
Daar rijst een nevel voor zijn blikken,
En 't stervend hulsel stort in-één.
Maar eer de ziel van 't lichaam scheidt,
Doet hij nog luid voor aller ooren
Zijn eerste hallelujah hooren:
„Zijt mij gegroet, gij EEUWIGHEID!"

JA, WEL IS DAAR VOOR 'T VOLK DES HEEREN
EEN HEILGE SABBAT WEGGELEID,
DIE NOOIT ZAL ENDEN, NOOIT VERKEEREN!

Elspeet op de Veluwe, 15 Oktober 1845.

ONKRUID-WIEDEN.

Ach, op d' akker van mijn harte,
die den Heere bloeien moest,
Staat het onkruid al te welig,
dat het goede zaad verwoest.

't Heeft zijn draden zóo gevlochten
in den grond van mijn bestaan,
Dat mijn Schepper meê moet helpen,
zal het ooit geheel vergaan.

Als ik zwoeg in eigen krachten,
werp ik blad en stengel neêr,
Maar de kiem blijft ongetroffen,
en — zij keeren morgen weêr.

Doch wanneer God-zelf den vinger
aan de diepste wortlen slaat,
Ziele! is 't wonder, dat in 't wieden
menig aardklomp medegaat?

't Rooien van het zondeweefsel
gaat niet zonder angst of smart:
't Kost een deel van d' ouden akker!
't kost een stuk van 't oude hart!

Maar veel liever nú geleden,
dan hierna vergeefs getreurd!
God, mijn God! vaar voort met wieden,
tot de laatste vezel scheurt!

Almkerk, 1849.

HET LIED DES GELOOFS.

Als mijn God maar vóór mij is,
Wie is dan mij tegen?
Alle druk en droefenis
Werken mij ten zegen.
Aan des vogelvangers strik
Zal Hij mij ontrukken:
't Enkel stralen van zijn blik
Doet mijn haatren bukken!

Hij, die in zijn lieven Zoon
Mij zijn kind wil heeten,
Zal mij op zijn hemeltroon
Nimmermeer vergeten:
Als ik wandel in zijn licht,
Zal ik nooit bezwijken —
Leeuwenmuilen sluit Hij dicht,
Bergen doet Hij wijken!

Schoon mijn laatste vriend verdween',
'k Blijf den Heer verbonden:

Want door Hem en Hem-alléen
Heb ik God hervonden.
'k Ben een arme vreemdeling,
Zonder schat op aarde:
Slechts wat ik door Hem ontfing,
Heeft voor eeuwig waarde.

't Is zijn geest, wiens heerschappij
Al mijn daden regelt,
Die Gods heilig kindschap mij
Aan de ziel bezegelt,
Die den bleeken schrik verdrijft,
Waken leert en wachten,
Die mijns levens leven blijft,
En de bron der krachten!

Staat mijn hut in 't stof gebouwd,
Toch, mijn hart is Boven!
Mag ik waarlijk aan 't behoud
Mijner ziel gelooven?
Jezus is mijn vastigheid
In al 't aardsch gewemel:
Die tot God mij heeft geleid,
Leidt mij ook ten Hemel!

Zeker, wien de Meester wenkt,
Heeft een strijd te strijden:
Hém ook wordt de kelk gemengd
Van zijns Heilands lijden.
Hij zal deelen in Zijn smaad,
Deelen in Zijn plagen,

En de doornen van den haat
Om het voorhoofd dragen.

'k Wist het, en ervoer het àl,
Zonder bang te vreezen:
Hij die leeft en leven zal,
Wil mijn helper wezen.
Kostte 't mij ook geld en goed,
Goed en bloed en leven,
'k Volg mijn Heiland voet voor voet.
'k Zal Hem nooit begeven!

Of de waereld mij verstoot,
God blijft mij geleiden:
Vuur noch zwaard noch hongersnood
Kan van God mij scheiden.
Ja, al rukten Dood en Hel
Onheilspellend nader,
Hel noch Dood, ik weet het wel,
Scheidt mij van den Vader.

Maar geen vreugde ook op mijn pad,
Maar geen lauwerkroonen,
Maar geen opgehoopte schat,
En geen koningstroonen,
Maar geen enkel heilgenot,
Buiten God te smaken,
Zouden mij dien trouwen God
Immer doen verzaken.

'k Heb mijn God: dàt is genoeg!
'k Wensch mij niets daarnevens:

Meer dan 't meeste dat ik vroeg,
Alles is Hij tevens:
't Hoogste goed, het zoetste zoet, —
En ik ben de Zijne!
Aller vreugden overvloed, —
En Hij blijft de mijne!

Amsterdam, 1861.

„WIER KONSTENAAR EN BOUWMEESTER GOD IS."

Hebr. XI : 10b.

Wat Kunstenaars-tempel is de eeuwge Natuur!
En toch — welk een stilte in haar zalen!
Wie heeft ooit den Meester bij d' arbeid verrast?
Zijn werkplaats gezien, zijn penseelen getast,
Zijn beitel gehoord in de dalen?

Al zwijgende schept Hij zijn waerelden ginds,
En op al die waerelden, lenten;
Al zwijgend bemaalt Hij den Hemelschen riem;
Al zwijgend boetseert Hij den boom uit den kiem,
Nieuwe Aarden uit de oude elementen.

Daar is geen heraut, die, éer de arbeid begint,
Een lofreden houdt tot zijne eere;
Geen handgeklap juicht bij 't ontspringen der bron,
Geen Engel bazuint bij 't ontvlammen der zon:
„Bewonder het werk van den Heere!"

God heeft geen heraut, dan — het woord zijner daân.
Wij — roemen vóoruit wat we willen;
Wij — maken gerucht met pontsoen en penseel;
En, vormt zich het marmer en kleurt zich 't paneel,
Wat lof, dien we ons-zelven verspillen!

Voorwaar, wij behoeven 't blanketsel der faam,
Om 't falende leven te liegen;
De lauwer verheimlijkt de ellend van ons werk:
Zóo zien we om 't gespleten gemuurte der kerk
De dekkende klimopkrans wiegen!

Gij Heer, die de Almachtige Bouwmeester zijt,
De Konstnaar van Hemel en Aarde!
Uw nascheppers, Eeuwge! behoeven uw Geest,
De Kalmte uwer kracht, die niet wenscht en niet vreest:
Alleen wat GIJ goedkeurt, heeft waarde!

Middelburg, 1852.

REISHERINNERINGEN.

I.

VER VAN HUIS.

Wie maar met God zijn Heer mag trekken,
  Vindt óveral zijn pad bereid:
Hem zal uw eeuwig schild bedekken,
  Barmhartige Voorzienigheid!
Een lichtstraal speelt op al mijn wegen,
  Een vogel zingt bij elken tred:
Een vader volgt mij met zijn zegen.
  Een moeder met haar smeekgebed!

Hoe wonder zijn uw werken, Heere!
  Hoe zweeft uw schaduw over 't dal!
Ik hoor den Lofzang uwer eere,
  'k Hervind uw Hemel overal.
Het groene bosch, de frissche beemden,
  't Draagt ál' de sporen van uw voet;

En hoorbaar klopt in 't Land der Vreemden
Me uw hart vertrouwlijk in 't gemoet!

Wil Gij mijn hope nooit beschamen,
Wees Gij mijn weg, mijn gids, o Heer!
Zend de Englen, die tot Jakob kwamen,
Beschermend tot den zwerver neêr!
Gun me, in hun vleuglenschaûw gezeten,
Een schuilplaats tegen zon en wind,
En maak ze tot een Hemelketen,
Die me aan mijn verre vrienden bindt!

Schrijf uw beloften en geboden,
Heer, op de taaflen mijner ziel!
Verhoor mij steeds in àl mijn nooden,
Aanschouw mij, wáar ik nederkniel!
En als de donkere uren komen,
Waarin uw Engel schijnt te vliên,
O, laat mij van mijn moeder droomen,
Ja, droomen van ons wederzien!

1857.

II.

OP DE STOLZENFELS.

'k Stond op de Stolzenfels in 't avondrood.
Daar ginds lag, op zijn hoogen steenrotstop,
Het oude Lahnstein als een doodshoofd op
Een schittrend outer. Diep, als in den schoot

Van vader Rhijn, sliep Coblentz in 't verschiet,
Met al haar torens, in het nevelgaas
Van d'avonddamp gehuld. Er lag een waas
Van poëzy op 't Landschap, door geen lied
Vertaalbaar, maar verkwikkend voor 't gemoed.
Het oog, doortinteld van een hooger' gloed,
Werd vochtig, en van 't blauwend luchtgewelf
Daalde, als een zachte dauw, de kalmte in 't hart,
Terwijl het vriendlijk klokjen in de vert'
Van vrede sprak met God en met ons-zelf.
Een enkel bootjen kliefde nog den stroom;
Het schippersvolk school samen aan den zoom,
In blijden kout; het koeltjen, dartlens moê,
Zeeg hijgend neêr in 't riet, van slaap verrast;
De wimpels wuifden van den top der mast
Elkaâr voor 't laatst een goede nachtrust toe;
En ik — zag neêr op 't golvende element,
Dat rusten mag noch sabbatsstilte kent.
Een lichte tred ruischte eensklaps achter mij:
Een tengere gestalte vloog voorbij,
De burchtzaal door. En voor het tralieraam,
Dat uren in de groene verte ziet,
Sloot ze, of zij bad, de kleine handtjens saam'.
Het zoekend oog van 't meisjen zag mij niet:
Het volgde alleen de kronkling van den vloed,
En vonkelde als een vrolijk starrenlicht,
Toen 't ginder 't schomlend bootjen had ontmoet.
Een lachje' omscheen haar vriendlijk aangezicht,
Waar 't blosjen ijlings door den nevel brak.
Heur boezem, door den zachten vingerdruk
Bedwongen, hijgde als 't golfjen, en zij stak
Nu de armen uit begeerig naar 't Geluk,

Ginds dobbrende op het water, machteloos
Zoo 't hongrig element een prooi verkoos!....
Maar dáaraan dacht ze niet, het argloos kind!
Zij nam met vlugge hand den sluier, die
Heur teêrheid dekken moest voor d' avondwind,
En wuifde.... En hoor! een zoete melodie
Zond een welsprekend andwoord naar omhoog,
Voortruischende op 't geregeld maatgeklank
Der riemen, waarmeê 't bootjen, kleen en rank,
Gelijk een vleugelvisch naar d'oever vloog.
En toen 't refrein voor 't laatst zich hooren deed,
Toen snelde ze, een sylfide, langs mij heen;
En door de donkre struiken daar beneên,
Zag ik het scheemren van haar witte kleed.
En als ik eindlijk over 't burchtplein schreed,
Of ik een dak mocht vinden voor den nacht,
Daar blonk dat witte kleedtjen andermaal,
Thands bij de frissche springbron, met heur pracht
Van roode rozen; en de fluistertaal
Der schuldelooze liefde smolt al zacht
In 't klaatrend murmlen van den waterstraal....
Volschoone rozen! bloeit, o bloeit nog lang!
En, zoete stem der Jonkheid! fluister voort,
Nooit door den rauwen kreet der smart gestoord!....
Maar ook dit luchtkasteel toeft de ondergang,
Te midden der ruïnen van dit oord!....
Dan is de bron der vreugde leêggestroomd,
De roos verwelkt — en klimop dekt alleen
't Puin eener hoop, die onbedrieglijk scheen,
En — hier niet langer van vervulling droomt!

1860.

III.

BIJ EEN BURCHTRUÏNE.

Daar ligt het Burchtslot, tusschen gras
En struiken half in puin gezegen!
Gelijk een uitgebleekt karkas,
Verweerd door zonnegloed en regen.
Soms ploft een uitgeweken steen
Verbrokklend neêr — een schijn van leven!
't Nieuwsgierig wolkjen, onder 't zweven,
Blikt schuchter door de reeten heen.

Het klimop groeit aan d' ouden muur
En slingert rond de vensterramen,
Tropee der Eeuwige Natuur,
Om onzen hoogmoed te beschamen!
Zij, onuitputlijk rijk en sterk,
Blijft duizendvormig bloeien, wassen,
En woekert zelfs op slijk en asschen —
Het eind van alle Menschenwerk!

Hier kan ik mijmren ongestoord:
Slechts de Eenzaamheid zit me op te wachten;
En niemand, niemand voert het woord,
Dan eigen fluistrende gedachten.
Zij drijven aan, en gaan voorbij —
Ik laat ze wisselen en dwalen,
Als ginds de schaduwen en stralen,
Als de ebbe en vloed beneden mij.

'k Gedenk de tijden van 't Verleên,
Toen hier ook lust en liefde gloeide,
Toen door deze aderen van steen
De volle stroom des Levens vloeide.
'k Gedenk de harten van Weleer,
Hier kloppende eens van heil en smarte,
Van alles wat een Menschlijk Harte
Doorwandelt in zijn bonte sfeer.

De gouden droomen hunner Jeugd,
De rijpe ervaring hunner Grijsheid,
Hun lief en leed, hun vrees en vreugd,
Hun lange strijd, hun spade wijsheid,
Hun lachjens, maar hun tranen ook,
Hun eerste krans, hun laatste beden —
Wat zij genoten, wat zij leden,
't Is al voorbij, voorbij als rook!

Als rook?.... daar zie ik aan den wand
De zwarte sporen, nagelaten
Door 't vlammend haardvuur — uitgebrand
Ach, sints hoe lang? — daar ze eenmaal zaten.
O Zinbeeld der Verganklijkheid!
Ook gij dan zelfs moogt overleven
Wat ooit een snaar der ziel deed beven,
Wat ooit begeerd werd, of beschreid?

Gij dooden, dicht op-één-geprest
In 't stof, waar we allen eens vergaâren!
Is dit dan alles wat er rest
Van zooveel doorgezwoegde jaren?
De rook, eens kronklend door uw schouw,

Bleef achter in een zichtbaar teeken;
Maar spoorloos, onnaspeurlijk, weken
Uw hoogste vreugd, uw diepste rouw!....

Neen! niet alzoo: wáar dool ik heen?
Geen Mensch werd ooit vergeefs geboren:
Zijn schaduw en zijn naam verdween',
Zijn leven-zelf ging niet verloren!
Het voorbeeld dat hij gaf, werkt na:
Zijn daden bloeien na zijn sterven;
Zijn geest doet hij der Menschheid erven —
Verheerlijkt slaat hij 't Boven gâ!

Een Menschheid vormen we! Ieder deel,
Noch voor zich-zelf, noch afgescheiden,
Is mede onmisbaar voor 't Geheel,
Zal 't meê tot zijn bestemming leiden.
Ons spoor blijft achter! 't Trekt een lijn
Door alle volgende geslachten:
Wij zullen 't zien.... maar moeten wachten,
Geduldig, wijl we Onsterflijk zijn!

1860.

IV.

OP DEN CALVARIËNBERG.

BIJ ISCHL (IN TYROL).

Een verrukkende berg in die bergenwarand,
Waar de geest des Onzienlijken fluistert,
Een Olijfberg der ziel, — met een bevende hand
Tot een somber Calvarië ontluisterd!

Een Kapel, door de handen van menschen gemaakt,
In dien Bergstempel Gods des Alhoogen,
Een afzichtelijk beeld aan een kruispaal gehaakt,
In het licht van Gods vriendelijke oogen!

Een Madonna, het zevenvoud zwaard in het hart,
Wie de wanhoop de handen doet wringen, —
Waar een bloeiende moeder, heur kind aan het hart,
Ginds een levensfontein doet ontspringen!...

Neem ze weg!... Werp u neêr in het heiligdom Gods,
Waar Hij nadert in 't bladergewemel!
Zij uw outer zijn boomtronk met levendig mosch,
En uw koepel zijn tintlende hemel!

Smaak den zegen van 't Kruis, waar uw ziele van gloeit,
Maar geen pijnlijk symbool! — Pluk de bloemen!
Zij zijn allen aan 't kruis van dien Éenge gegroeid,
Die d' Almachtige ons Vader leert noemen!

Wees gezegend, gij moeder! gelukkig als Zij,
Die ook ù den Gezegende baarde!
In den vloek slechts is smart: — maar de vloek ging voorbij:
Kus uw kind! Noem ze Olijfberg, Gods Aarde!

Ischl, 7 Aug. 1862.

V.

OP DE MIDDELLANDSCHE ZEE.

— TUSSCHEN ELBA EN CORSICA. —

Gegroet, fier Eiland! dat uw lenden
In de eigen blauwe zeegolf koelt,
Die 't eerste schip den boeg zag wenden,
En nu zijn ijzren kiel bespoelt!
Een sombre roem is u beschoren:
De Titan is uit u geboren,
Die 't Menschdom met den voet vertrad,
En striemde tot op 't naakt gebeente;
Die, zelf gevormd uit rotsgesteente,
Een rots tot wieg en sterfbed had.

Ik zie de zee een puinhoop schuren,
Waar eens haar oudste vesting blonk:
Maar wie gedenkt Sagona's muren,
Waar zooveel later grootheid zonk?
Mij dunkt ik hoor uw twintig stroomen

Van verre ruischen langs hun zoomen
Van d' op- tot d' ondergang der zon;
Gij schudt uw groene oranjekroonen:
Maar klagend smelten alle tonen
In d' éénen naam: NAPOLEON!

Bedriegt mij 't spel der maanlichtstralen?
Of zie ik langs uw klipgevaart'
Een bleeke schim in 't ronde dwalen,
Die mijmrend op de golven staart?
Ik ken die saamgevouwen armen,
Die dat onstuimig hart beschermen,
In 't warrelnet des Roems verstrikt;
Ik ken die stem, die de aard deed beven,
Die Koningen de wet dorst geven,
En thands — geen strandmeeuw wakker schrikt!

Zij weeklaagt langs die steenrotsboorden,
Of haar de nachtwind vleuglen gaf:
„Gelukkig Land! Gezegende Oorden!
„Ik kom u groeten uit mijn graf.
„Ik kan met zooveel pracht in 't ronde
„Niet slapen in mijn marmren sponde:
„Een Mausolëum drukt zoo zwaar!
„Benijdbaar de onberoemde dooden,
„Die onder 't luchtig dek der zooden
„In vrede rusten naast elkaâr!

„Een ver gedreun van oorlogswaapnen,
„Een schorre donder van 't kanon,
„Een kermend reutlen van verslaagnen,
„Verstoort me, als pas mijn droom begon,

„Ik hoor 't geklapper van de vendels,
„Mijn helden schudden aan hun grendels,
„En als ik ongeduldig klop,
„Dan fluistren stemmen aan mijn zijde:
„„De volkren gorden zich ten strijde —
„„„Wanneer, o Keizer! staan wij op?"

„Als zou ik ooit dien kamp herhalen,
„Die mij een handvol klatergoud
„Met eigen zielrust deed betalen,
„En menschenlevens, duizendvoud!
„Als ging de krans van klimopblaâren,
„Dien gij mijn zestien lentejaren,
„Zoet Corsica! om 't voorhoofd vlocht,
„Niet boven al die eerlauwrieren,
„Waarmeê zij de urn des Caesars sieren,
„Die voor den Roem 't Geluk verkocht!

„Een tuchtroê van Gods Alvermogen,
„Heb ik tot roemen mij verstout,
„Als had de staf den arm bewogen,
„Als bleef de slaande stok geen hout! [1])
„'k Vergat mijn last: ik zocht mij-zelven:
„Mijn faam steeg tot Gods hemelwelven —
„Daar klonk mijn vonnis: „Niet alzoo!"
„'t Hoogmoedig werktuig was versleten:
„'t Werd door d' Almachtige versmeten
„Op 't laatste dorschveld — Waterloo!

„O blijde Jeugd! O groene dagen!
„Die mij een hemel op deedt gaan,

[1]) Jesaia X : 15.

„Hier, waar mijn wieg mij heeft gedragen,
„En — waar mijn graf had moeten staan!
„Mocht ik nog eens u óver leven,
„Ik zou mijn kroon ten beste geven
„Voor een klein bloemtjen uit uw schoot!
„Wat liet mij de Aarde? Een handvol aarde!
„Wees goed! het Goede-alleen houdt waarde,
„En Grootheid? — God-alleen is groot!"

Aan boord van de stoomboot de Languedoc, in den nacht van 8 op 9 Mei 1856.

VI.

RAFAËLS MADONNA'S.

Twee Englen — één des Hemels, één der Aard' —
Doorzagen al het grootsche, al 't reine en schoone
Der Moeder, prijkend met de Maagdenkroone,
Wel d' eernaam van „Gebenedijde" waard!

De eerste is die Gabriël, doorluchte Aartsengel,
Die haar Gods boodschap bracht. Met heilgen groet
Deed hij de Jonkvrouw hulde, en aan haar voet
Leî hij heur beeld en kroon, een leliestengel.

De tweede is Rafaël, de Schilder met
Den Englennaam, wiens tooverend palet
Van roode liefderozen scheen te bloeien.

En wat er in een Moeder om kan gaan,
En wat des Heilands moeder moest doorgloeien,
Dat leeren zijn Madonna's u verstaan.

Rome, Mei 1856.

VII.

AAN EENE NAPOLITAANSCHE.

Zóo, met die oogen, donker als de nacht
En wolkloos toch gelijk uw morgenkrieken,
Het hoofdtjen schuilende in een lokkenpracht,
Weêrglinstrend als het git der ravenwieken,
't Gelaat gebronsd en met een lichte tint
Van lieflijke zwaarmoedigheid doorweven,
Fluks wijkend voor een lach — den lach van 't kind! —
Vol uitgelaten vreugd en lust en leven,
De lipjens frisch als 't roosjen bij de bron
En ruischend van melodische geluiden:
Zoo zag ik u, gij Dochter van het Zuiden,
Bloem uit d'Oranjehof, beweeglijk Kind der Zon!

Ik zag u, 't hoofd aan 's Bruîgoms borst geleend,
Het oog met zóoveel teêrheid opgeslagen
En zóoveel hartstocht tevens — vuur vereend
Met water! — dat ik nauwlijks durfde vragen,
Hoe zùlk een ziel zou dwalen buiten 't spoor,
Indien zij ooit haar Paradijs verloor!
'k Zag, hoe ge — jonge Moeder! — 't wichtjen streelde,

Dat dartlend aan uw vollen boezem lag.
En zùlk een zonneschijn van moederweelde
En zelfverloochnende innigheid doorspeelde
Dien blik, die als in d'open Hemel zag,
Dat hij op eens het raadsel mij verklaarde,
Waarom alleen de Ausoonsche lustlandouw
Dien Uitverkoorne schenken kon aan de Aarde,
Die 't Godlijk Ideaal der Moeder scheppen zou! [1])

'k Zag hoe ge, zelf een rein Madonnabeeld,
Uw hulde der Gezegende kwaamt wijden,
Die, met de hoogste Moedervreugd bedeeld,
Heel d'omvang heeft gekend van Moederlijden:
En zóo aandachtig laagt ge neêrgeknield,
Zóo gants gebed en elken trek bezield
Door d'adem van zóo heerlijk een vertrouwen,
Dat ik de aanbidding van dat vroom gemoed
Niet zonder smart dien Éenen zag onthouên,
Die 't lijdend hart vertroost gelijk geen Moeder doet!

O, zoo een straal van 't Evangelielicht,
Gelijk het, door geen valsche menschenvonden
Beneveld, van den Hemel werd gezonden,
Mocht schijnen voor uw vriendlijk aangezicht!
Zoo 't u de nooddruft uwer ziel verklaarde,
En u, die Priesteres geboren zijt,
Het hoogst en waardigst voorwerp openbaarde
Voor d'Eerdienst, die gij nu aan 't schepsel wijdt;
Als zóoveel Krachts heur richting koos naar Boven,
En zóoveel Liefde, als gij betoonen kunt,

[1]) Rafaël.

Gods liefde-zelve ontfing tot middenpunt —
Hoe zoudt gij Minnen, Hopen en Gelooven!
Hoe zoudt ge ons, Christnen uit het koude Noord,
Beschamen, wien de vonk meest onder de assche gloort!

Italië! Gij Wieg en Bakermat
Der Schoonheid! Gij, zoo rijk aan zegeningen,
En toch zoo arm aan d'allerbesten schat!
O, mocht het Echte Leven u doordringen!
Ging over uw Sint-Pieters koepeltop
De volle zon der Hoogste Waarheid op!
Hoe anders nog zou uw warande bloeien!
Uw dochtren waren nooit zoo schoon geweest —
Want als de Stof doorstroomd wordt van den Geest,
Als 't Ware en 't Schoon' harmoniesch samenvloeien,
Verhemelt zich deze Aarde en vieren de Englen feest!

Napels, Juni 1856.

AAN EENE DOCHTER VAN HET ZUIDEN.

Wat zoekt gij in ons Noorden, kind van 't Zuid?
Gij zult uw blauwen hemel hier niet vinden:
Gij strekt vergeefs in 't loof van eik en linden
De hand naar 't goud van uw oranjes uit.
Uw Apennijnen met hun witte kruinen,
Uw Vuurberg, met zijn krans van wingertblaân,
Mist gij ze niet in 't schrale zand der duinen?
Durft gij zoo ver 't beschermd oog ontgaan
Der marmren Heiligen die voor uw doopvont staan?

Hier is de zon het bleeke siloët
Der uwe — 't licht beneveld — gierig de akker;
Traag rijpt het graan; laat wordt de leeuwrik wakker;
De drasgrond wijkt bij d' indruk van uw tred.
Grauw is de lucht, en grauw de zee, haar spiegel;
Hier nijpt de koû, hier vriest het; hier verstoort
De hagelwolk het vriendlijk stargewiegel,
Hier zweept de sneeuw u naar den vuurhaard voort.
Gevoelig Kind van 't Zuid! wat zoekt gij in ons Noord?

Of zijt gij 't moê, dat weeklijk Paradijs,
Waar 't wufte volk, in zijn wellustigheden
Ontzenuwd, zich door vreemden 't juk laat smeden,
En 't Hoogste Goed verkoopt tot elken prijs?
Waar Haat en Nijd de broeders houdt gescheiden,
Zoodat één naam, één rijk, één koningsstaf
Onmooglijk is? waar blinden blinden leiden,
En de oude roem, die 't oude Rome omgaf,
Een ijdle klimop werd op een gebeeldhouwd graf?

Zoekt gij een Land, door God gemaakt, maar met
Des menschen hand? door vrijgevochten mannen
't Geweld van elementen en tyrannen
Betwist, ontwoekerd, bijna tred voor tred?
Een Volk, dat, warsch van 't rammlen van de keten,
Geen band kent dan der Wet, geen beter brood
Dan 't zelfverdiende, en, met een vrij geweten,
Ook nú nog in zijn zwakte sterk en groot,
Van Eendracht, Orde en Trouw, Europa 't voorbeeld bood?

O, blijf dàn hier, gij Dochter van het Zuid!
Want gij behoeft geen voetstap meer te reizen.
Kies, tusschen onze hutten en paleizen,
Een rustplaats voor uw moede leden uit!
Gij zijt alom er veilig. In de koude
Woont kracht: de golf van onzen Rhijn rolt staal.
De grond, waarop ons volk zijn terpen bouwde,
Schijne uw Hesperische' oogen zwak en schraal,
De uwe is een lavakorst, de onze — overdekt metaal!

Middelburg, 1850.

DE NIEUWERWETSCHE AMOR.

Het Amortjen onzer dagen
Is 't Hemelsche knaapjen niet meer,
Op vlinderwiekjens gedragen
In hoogverheven sfeer,
Of anders door duifjens getrokken:
Zeer dartel van humeur,
Verzot op gouden lokken
En dronken van rozengeur.
Hij is niet het wichtjen vol gratie
Van Venus Urania:
Zijn moeder heet Speculatie,
En Plutus zijn papa.
Van de negen-en-negentig keeren
Gaat hij honderdmaal te voet,
Met lappen op zijn kleêren
En bulten in zijn hoed.
Hij houdt van pooien en smullen,
En zoo hij het goud bemint,
't Zijn minder de gouden krullen

Dan wel het gemunte splint.
Hij loert achter heggen en wegen,
En komt hij een weduw in 't zwart,
Een vrijster in 't neteldoek tegen,
Dan is het: „Uw beurs en uw hart!
„Uw beurs, o beminlijke Vrouwen!
„Uw hart par dessus le marché!
„Of — wilt gij uw hartjen behoüen,
„Ik ben met uw beursjen te vreê!"...
Hij rijmt niet voor Phyllis of Rosa,
Maar zet met behendige hand
Zijn huwelijksfuiken in prosa
Op wacht in de Haarlemsche Krant.
En heeft hij er eentjen, de roover!
Dan schudt hij haar letterlijk uit,
En laat zelfs geen beentjen meer over,
Want alles verslindt hij, de guit!....
Dies kermen de Dichters en klagen,
Luid kaatsen de duinen het weêr:
„Het Amortjen onzer dagen
„Is 't Hemelsche knaapjen niet meer!"

Middelburg, 1859.

DE ZEVEN SLAPERS VAN EFEZE.

EEN LEGENDE.

„Indien deze raad, of dit werk, uit menschen is, zoo zal het gebroken worden; maar indien het uit God is, zoo kunt gij dat niet breken."

GAMALIËL.

I.

Reeds waren tweemaal honderd jaren
Vijandig over 't Kruis gevaren;
Maar telkens leidde Hooger Geest
Het Petrusscheepjen door de baren;
En 't heilig bloed der martelaren
Was 't vruchtbaar zaad der Kerk geweest.
Nu eindlijk scheen des Afgronds woede
Een machteloozen weêrstand moede:
Het staal bleef droog, het vuur geblusscht;
En had ook al de korte rust
De striemen van Severus' keten
Nog niet geheel weêr glad gekust,
Toch zweeg de stem der ouder veeten,
Toch was Viënnes schrik vergeten,
En de angst voor morgen ingesust.
Zoo wies de hoop in 't Christenharte,
De moed, de menigt', daaglijks aan:
Al verder bloeide 't tarwegraan,

En 't weligst waar de ploeg der smarte
Het diepst door d'akker was gegaan.
Maar ach, wat baat het zegevieren
Aan die zich-zelf niet overwon?
Al spoedig deed de Voorspoedszon
In duizend kleuren 't onkruid tieren:
De moed ontaardde in zekerheid,
De lust van 't vleesch deed de oogen branden;
De kniën werden slap, de handen
Vertragende in den schoot geleid;
En of 't verschiet al kalmer blauwde,
De Liefde week, 't Geloof verflauwde.

Gevaarlijk was die droom, maar kort.
Met Christenbloed aan d' ijzren degen,
Heeft Decius den troon bestegen,
En — 't luchtgebouw ligt neêrgestort!
Daar dagen ze op voor aller oogen,
In 't oude plechtgewaad gegord,
De Priesters van de Heidenlogen!
Nu rookt des Heeren Heiligdom
Van éene afgodische offerande:
Zijn schapen zwerven jammrende om;
Één zelfde toekomst dreigt alom:
Het graf des Doods of — 't graf der Schande!
Zij was dan waar, de Profecy:
„Hij is nabij,
„De Dag der tranen,
„Wanneer in blinde razernij
„Uw haatren zich Gods dienaars wanen."
Ja, 't scheen, of eindlijk de Antichrist
De lastrende Aarde kwam regeeren,

En 't laatste spoor van 't Kruis des Heeren
In Christenbloed moest uitgewischt!

II.

Een schrikmaar davert door de wallen
Van Efeze: „Gij burgers, hoort!
„Zóo luidt het machtig Keizerswoord:
„Als morgen de bazuinen schallen,
„Spoedt u dan allen
„Naar 't Heiligdom voort!
„Weg met den Kruisgod der blinde Hebreeuwen!
„Groot is Diana, de Moeder der eeuwen!
„Heilig, het beeld dat de Hemel ons gaf! [1])
„Wie háar 't wierook niet wil branden,
„Wachten morgen pijn en banden
„En de lange nacht van 't graf?"

De morgen kwam, en duizend dooden
Met hem. Daar stond ze, in sombre pracht,
De zwijgende Godes der Nacht;
En wie daar binnen weêrstand boden,
En wie ter sluips naar buiten vloden,
Geen hand, geen voet ontging haar macht.
En als nu ieders naam weêrklonk
Daar wankelden geheele scharen,
Terwijl de laatste moed verzonk,
Zoo bleek en bevend naar de altaren,
Als of zij-zelven de offers waren.
Dan juichte 't volk in wilden spot,
Om hen, die, vóor noch tégen God,
In laffe tranen uitgebórsten,

Noch offeren noch sterven dorsten.
En andren traden wel te moê,
Met schaamtelooze kaken toe,
Om voor 't verfoeisel neêr te knielen,
En stemden meê in 't gruwellied,
En zwoeren bij het heil der zielen:
„Wij kennen den Gekruiste niet!"
Zóo licht verkoopt een handvol slijk
't Geweten aan den dienst der zinnen,
Zóo moeilijk gaat een rijke binnen
In Jezus' heilig Koninkrijk!
Maar wie ook voor de proef bezwijk',
Of siddrend wanhoop' te overwinnen,
Één Huisgezin staat onverwrikt:
't Zijn Zeven Broeders: zeven weezen,
Maar in wier oogen is te lezen,
Dat Gods nabijheid hen verkwikt,
Dat zij geen aardschen dwingland vreezen,
Dat slechts de Zonde hen verschrikt!
Vier — zijn er in de kracht van 't leven:
Zij houden 't hoofd omhoog gericht,
En hemelsche gedachten zweven
Langs hun Johannes-aangezicht,
Als waar' 't gordijn hun opgeheven
Waar achter 't Huis des Vader ligt!
Twee — hebben nog geen zestien malen
De lieve lente neêr zien dalen;
De broedermin verhoogt hun moed:
Één uur heeft beider wieg begroet,
Één uur zal beider graf bestralen.
Ziet, hoe gelijken zij elkaâr!
De geestdrift doet hunne oogen branden,

De zelfde keten boeit hun handen:
Wee zoo ze nu verbroken waar'!
De beelden stortten van de wanden,
De priesters vloden van 't altaar!...
En schuchter bergt het jongste wichtjen,
Omsluierd door het golvend hair,
Aan 's oudsten kniën 't aangezichtjen.
En toch, het siddert niet noch schreit,
Maar voelt in zijn onoozelheid
Een lofzang naar zijn lipjens dringen;
Want uit den mond der zuigelingen
Heeft zich de Heer een lof bereid!
De woeste Heidnen staan bewogen;
En de asiarch [2]) verheft zijn stem....
Maar — zweefde hem
Misschien zijn eigen kroost voor oogen? —
In d' aanvang mist zij kracht en klem:
„Verdwaasden! zoo we uw stoutheid sparen,
„Gij dankt het aan uw prille jeugd,
„Die, overijld en onervaren,
„Zich met een ijdle hoop verheugt.
„Drie nachten wordt de keus van 't leven
„Genadig in uw hand gegeven;
„Maar als de vierde morgen niet
„U de offervlam ontsteken ziet,
„Gij-zelf zult in de vlammen sneven!"

III.

Daar ligt een diepe bergspelonk,
Waar nooit het lieve zonlicht blonk,
Bij Efeze in een rots gegraven,

Zoo lang der waereld heugen mocht:
Dàt was de sombre kerkerkrocht
Die zij den jongen Christnen gaven.
Zij traden in: een zware steen
Viel krakend voor den ingang neder;
De laatste verre kreet verdween;
De spin begon heur weefsel weder:
De Zeven Broeders zijn alleen.
Nu voelen ze in de moede leden
Voor 't eerst wat schok hun ziel doorstond:
Hun geest is dof en afgestreden;
Zij buigen op den harden grond....
Tot eindlijk — de oudste woorden vond
Voor aller sprakelooze beden:
„Neen, Heere God, wij wanklen niet!
„Laat vuur en zwaard en kruis ons beiden,
„Niets dat ons zonder U geschiedt.
„Uw hand zal ons door 't doodsdal leiden:
„Wie zal ons van Uw liefde scheiden?
„De smaad voor U is hemelsche eer,
„En 't zoet der waereld heeft geen waarde
„Bij 't bitter deel Uws bekers, Heer!...
„Maar ach! Uw Rijk verdwijnt van de aarde,
„Uw leer, die aan 't verstokt geweld
„Slechts liefde en tranen óver stelt,
„Zij kán in 't zondig stof niet rijpen,
„En strafloos wordt Uw naam bespot....
„Hoe donker zijn Uw wegen, God!
„Wie kan Uw wondren raad begrijpen?"

Maar loodzwaar weegt hun hoofd ter neêr;
Een koortsvuur tintelt op hun kaken:

Zij voelen 't flauw nog dat ze waken,
Toch is het reeds geen waken meer.
De rotswand schijnt omhoog geheven:
't Is of ze door een vlakte zweven,
Waar alles bloesemt om hen heen,
Bij 't smeltend lied der nachtegalen;
't Is of zij, in een krans van stralen
En schooner dan ze op aarde scheen,
Hun lieve moeder neêr zien dalen,
Die vriendlijk glimlachte en verdween....
Ai ziet, hoe groot is Gods erbarmen:
Zij slapen in elkanders armen!

IV.

En de oudste ontwaakt: verkleumd en kil.
't Is de eigen nacht nog, 't zelfde zwijgen;
Alleen een zacht en rustig hijgen
Vermeldt hem wat hij weten wil:
Nóg mogen zij de sluimring smaken,
Zij, die zijn ziel zoo dierbaar zijn.
Of God hen nooit meer deed ontwaken!
Zij zullen 't... ach! voor nieuwe pijn,
Voor drie geduchte lijdensdagen,
Waarop de bleeke hongersnood
Verteerend aan hun borst zal knagen,
Waarop zij om één kruimken brood
Misschien met God den tweestrijd wagen....
O, had de stonde reeds geslagen
Der glorievolle marteldood!
Maar zie, wat straalt daar in de verte?

Is dat een droom? Zoo blinkt de maan!...
En wanklende is hij opgestaan,
Met duizlend hoofd en kloppend harte.
Neen, 't koeltjen ruischt, het is geen waan!
De steen, nog straks voor 't graf gewenteld,
Ligt nu ter helft op zij' gekenteld,
En de onbewolkte hemelbaan
Lacht hem met al heur sterren aan.
„Vrij!" juicht zijn eerste zielsgedachte.
Maar als een snelle vuurgloed slaat
De schaamte hem naar 't bleek gelaat:
Is dit wat God van hem verwachtte?
Een laffe vlucht! een laag verraad!
„Wijk achter mij, gij stem des Boozen!
„Geen tweemaal zult ge mij doen blozen."
Hij peinst, en als een balsem viel
Een ander denkbeeld in zijn ziel:
Zoo God hem eens had uitgekozen....
Indien hij — vóor de morgenzon
Daar ginds de stad bereiken kon!
Indien hij — voor zijn welbeminden
Daar ginds een handvol broods mocht vinden,
Een bete die hun zielen redt!...
Geen aarzlen hier! Een kort gebed
Stijgt zacht maar vurig naar den Hoogen;
Reeds is hij 't bergpad afgevlogen,
Als droegen hem de winden voort.
Vooruit! straks zal het nachtkleed scheuren,
Dat is de nieuwe dag die gloort!..
Maar eer zich de eerste wolkjens kleuren,
Daar snelt hij hijgend door de poort.

V.

Op eens staat hij roerloos.... Wat heeft hij gehoord,
Dat dus de moed hem zou verlaten?
't Is alles stil: geen tred verstoort
De zwijgende eenzaamheid der straten.
Maar neen!.. daar ruischt, daar suist, daar zucht,
Op 't morgenkoeltjen aangevloten,
Een ver gerucht
Van zangerige noten,
Nu teeder versmeltend in 't ritslen der lucht,
Dan dof en zwaar en murmlend voortgeschoten.
Hij kent dien toon, zoo vol en zoet,
Uit vroeger tijd, uit blijder dagen...
Toch kon hem 't hart niet sneller jagen,
Al ware er plotsling aan zijn voet
Een donder neêrgeslagen.
Nu ziet hij rond met schuwen blik;
Maar als verrast
Door blijden schrik,
Geeft hij een kreet en grijpt een steunsel vast:

Als een wonder uit den Hoogen,
Staat een Tempel voor zijn oogen:
Niet als die, waar gistren nog
Priesters van een blind bedrog,
In bebloede feestgewaden,
De oude gruwelgoôn aanbaden,
Maar in vreemden, schooner bouw,
Als geen Heiden scheppen zou.
Zwevende op de ranke arkaden,

Rijst het dak naar 't eeuwig blauw,
Waar nog flauw
De starren hangen;
Op den voorhof heeft een bron
't Eerste straaltjen opgevangen
Van de jonge morgenzon.
Tusschen dubble zuilengangen
Schittert kleurig eêlgesteent, [3])
Tot een groep der elf Apostlen door een meesterhand vereend.
Maar aan d'ingang van den Tempel
Schittert hem in zachten gloed,
Vriendlijk lokkend naar den drempel,
't Kruis des Heilands te gemoet,
Dat in wondre lettertrekken hem het opschrift lezen doet:
„'k Heb de waereld overwonnen: kinderkens, houdt goeden moed!" [4])

En eer hij van zijn siddring kan bekomen,
Weêrgalmt op nieuw de zwellende orgelklang,
En luider en verstaanbaar stroomen
De woorden nu van 't statig Beurtgezang:
„Onzen God, die Zijn volheid in 't vleesch openbaarde,
„In den Geest zich rechtvaardigde, aan de Englen verscheen,
„Aan de Heidnen gepreêkt is, geloofd wordt op Aarde,
„En verheerlijkt regeert, zij de glorie alleen!" [5])

VI.

Nu slaat de deur des Tempels open,
Een dof gedruisch van voeten klinkt;
Hij wordt ontdekt, hij staat omringd:
Daar is geen redding meer te hopen....
Maar hoe? niet één vertrouwde stem!
Een vreemde dosch omgolft hun leden;

Hij kent van al die nader treden
Geen enklen-zelfs, geen enkle hem.
„Wie zijt, wat wiltge?" zóo herhalen
De vragen zich ontelbre malen,
Want alles duizelt met hem rond,
Een wild gegons vervult zijn ooren;
De ontzetting heeft hem 't bloed bevroren....
Maar eindlijk barst zijn bleeke mond
In kreeten uit die 't hart doorboren:
„Verraadt mij niet! verraadt mij niet!
„O, zoo geen waanzin mij verblindde,
„Voor Christus klonk uw jubellied,
„Wel dan, bij Christus die ons ziet!
„Zegt, waar ik d' uitgang wedervinde!
„'k Zocht Efeze — ach, een vreemde macht
„Heeft mij van 't rechte pad weêrhouden:
„De Booze heeft mij hier gebracht,
„Op dat zij eenzaam sterven zouden....
„Zij mógen 't niet! Zóo troosteloos,
„Zou bij de bitterheid des doods
„Misschien hun jong geloof zich buigen..
„En ik ben de oudste! ik ben hun staf:
„Ik wankel voor geen marteltuigen,
„Geen Decius, geen gapend graf....
„O nogmaals — bij het kruis des Heeren!
„Laat, laat mij tot mijn broeders keeren!"

Verbaasd, door deernis aangedaan,
Hoort hem de schare roerloos aan,
En menig lieflijk oog verduistert
In traan bij traan.
Men wenkt en fluistert:

„Helaas, dat in zoo wilden waan
„Zoo schoon een geest moest ondergaan!"
Maar ernstig treedt een grijzaart nader —
„De Bisschop!" ruischt het; „de achtbre Vader!"
En alles wijkt met blijden schroom
En kust ontroerd zijn kleederzoom.
„Mijn kinderkens, verbant uw vreezen:
„Dit kán geen zielekrankheid wezen:
„Ik ken haar trekken al te wel.
„Die jongling drijft een zondig spel,
„Of — Gods genadig alvermogen
„Werkt hier een wonder voor onze oogen!
„Spreek, vreemdling! doch, vóor alles, weet,
„'t Is Efeze op wier grond gij treedt!
„Maar tweemaal is een eeuw vervlogen, [6])
„En tienmaal heeft de Keizerskroon
„Reeds op een andren kruin gewogen,
„Sints Decius' bebloede troon
„De steun was van de Heidenlogen.
„Vernietigd zijn de valsche goôn,
„En heel de waereld ligt gebogen
„Voor 't heilig kruis van 's Vaders Zoon!"...

Daar stort de jongling knielend neder,
In spraakloos-biddend zielsgenot —
En o, geen menschentong geeft weder
Wat voorviel tusschen hem en God!
Maar toen hij opstond, gloeide en straalde
Zijn voorhoofd van een zalig licht,
Als Mozes' heilig aangezicht,
Wanneer hij van den Horeb daalde.
En als hij met bezielde stem

De wondre wegen Gods verhaalde,
Was 't of een Engel sprak uit hem. —
Maar nu ook hijgt zijn zielsverlangen
Zijn lieve broeders te gemoet':
Dat schoeit hem vleuglen aan den voet;
En onder blijde lofgezangen,
Is heel de schare meêgespoed.

VII.

De laatste bocht is ingeslagen:
Daar rees de grot — de steen
Verdween,
En — spraakloos knielen ze, één voor één,
Bij 't roerend schouwspel dat ze zagen:
Daar slaapt het Zestal, jong en schoon....
Nog houden ze arm in arm gestrengeld:
De blosjens scheemren op hun koon,
Maar met een blanken traan gemengeld,
Als rozen door den dauw besprengeld
Toch speelt er om hun frisschen mond
Een bijna hemelsch lachjen rond.
Ze ontsluiten kalm en rustig de oogen....
Nu galmen de echo's heinde en veer'
Een daverend „Hozanna!" weêr,
En — de oudste is hun aan 't hart gevlogen.
Hij tracht te spreken — 't rijzend woord
Blijf brandend in zijn borst gesmoord,
En enkel doffe klanken glippen.
Maar zoeter dan de windharp trilt,
Omruischt hem de adem hunner lippen:
„Wij weten, broeder! wat gij wilt;
„Wij hebben 't in den slaap vernomen:

„Hoe bitter vaak de proef ook schijn',
„God kent ze die de Zijnen zijn...
„Laat bloed, en zweet, en tranen stroomen,
„Hèm is de macht, Zijn Rijk zàl komen!" —

Zij zwijgen. Alles zwijgt en wacht;
Maar niemand hoort een zucht meer slaken.
De Zeven Broeders slapen zacht,
Om nu — in Jezus' schoot te ontwaken.

's Gravenhage, 1844.

De Legende der Zeven Slapers wordt, (behalven in den *Koran*) het eerst opgegeven bij GREGORIUS TURONENSIS, in zijn werk: *De Gloriâ Martyrum*, Lib. I, Cap. 95. In de *Acta Sanctorum* vindt men haar, op den 27 Juli, overgenomen met de gewone varianten, uitbreidingen en daartoe betrekkelijke hymnologie.

1) Vergel. Handel. XIX. — De Efezische tempel van DIANA (Gr. ARTEMIS) was waereldberoemd. Deze DIANA (meestal uit ebbenhout gesneden) werd zwart, met vele borsten en uitgebreide armen afgebeeld, en vereerd als „de bonte" (d. i. alle vormen in zich bevattende en te voorschijn brengende) „Natuur, aller moeder, de Nacht, uit welke alles geboren wordt." Verscheiden afgodsbeelden heetten uit den hemel te zijn gevallen.

2) De *asiarchen* waren de door Iönische steden gekozen opzichters der Heiligdommen en daarmede verbonden Schouwspelen.

3) De beelden, in en buiten de Christentempels dier dagen, waren meestal van *mozaïek*. Zie J. MULLERS *Bildl. Darst. d. Kirchen v.* V. *b.* XIV *Jahrh.* (Lintz. 1835).

4) Niet zonder zinspeling op het τούτῳ νίκα, dat KONSTANTIJN *de Groote*, in 312, tot symbool zijner krijgsbanieren, enz. gekozen had.

5) 1 Tim. III : 16. Een meent in deze en nog eenige plaatsen van het N. T. Hymnen te herkennen der eerste Christengemeenten, b. v. in Matth. XXVII : 51. Efez. V : 14. 1 Tim. III : 16. 2 Tim. II : 11. Openb. IV : 11. Overigens werden in de *Oostersche* Kerk reeds vroeg *Beurtzangen* ingevoerd, door AMBROSIUS, in de *Westersche* Kerk in gebruik gebracht.

6) Volgends de Legende, ontwaakten de Zeven Broeders onder THEODOSIUS II in 447.

HET MOEDERTJEN.

— SCHETSJEN NAAR DE NATUUR —

Vóor dag en vóor dauw is de vader er bij,
Des arbeids nimmer moê;
Zijn wijfjen staat hem trouw ter zij,
En zwengelt er lustig op toe:
Blond Aagjen van zeven jaren
Zal deftig het huis bewaren.

Haar post is de dorpel: daar zet ze zich neêr
Met vrolijk krijgsmuziek:
Daar overziet ze heinde en veer'
Haar woelige republiek,
Haar broêrtjen, 't klein boertjen, haar schatjen,
De kippen, de kiekens, het katjen.

Zij doedelt haar deuntjen en neuriet haar lied
Voor 't kleine huisgezin;
Want meisjensaart verzaakt zich niet:
Het moedertjen zit er al in!

Zij snapt en zij snatert met lusten,
En laat er hare oogjens niet rusten.

En alles zingt meê: want het windeken waait
Door 't wingertloof voor 't raam,
Het poesjen spint, het haantjen kraait,
De hennekens klokken te saam.....
En 't broêrtjen?... Hoe kun-je 't nog vragen,
Giert het uit van de pret in zijn wagen!

Amsterdam, 1860.

GUIDO RENI EN ZIJN ECCE HOMO.

Daar stond hij voor den vensterboog,
De fiere meester van 't penseel;
En zwijgend sloeg hij 't peinzend oog
Op 't nu voltooid paneel,
Waaruit, de dorenkrans om 't hair,
't Olympiesch voorhoofd rood van bloed,
Een Koninklijke Martelaar
Met vlammenblik hem groet.

„ „O Guido! zaagt ge in 's Hemels licht
„ „ Dien Hero onder de Englenrei?" " —
— „Neen! 'k zocht het edelste aangezicht,
„Dat God boetseerde uit klei.
„Als ik Natuur bereiken kon,
„Geen hooger glorie wenschte ik meer!
„Dan knielde ik, als Pygmalion,
„Voor eigen schepping neêr.

„Wel dikwerf heeft mijn fantazy
„De vleuglen smachtend uitgeplooid;

„De beelden vlogen ras voorbij:
„*Mijn* Christus — zag ik nooit!
„Mijn ideaal bleef vormeloos:
„Ik tastte in nacht en neevlen rond,
„Tot ik — Natuur tot leidsvrouw koos,
„En 't langbegeerde vond.

„Ik heb een Martlaar zijner leer
„Zien sterven op het moordschavot:
„Het bloed vloot uit zijn wonden neêr,
„Zijn biddend oog zocht God.
„Die trekken, reeds den dood ten buit,
„Nog schittrend van den heldengeest....
„„O," barstte ik in vervoering uit,
„„Zóo moet Hij zijn geweest!"

„Zóo maalde ik Hem!.... Hoe trekt hij aan,
„Die vorm, van heilig licht omspeeld!
„Zóo heeft Pilatus hem zien staan,
„Een vlekloos Deugdenbeeld!
„En toch — schoon hier mijn hand bezwijkt,
„Mijn hart, helaas! is niet te vreên:
„'k Bewonder wie dit beeld gelijkt,
„Maar hem aanbidden — neen!

„O zegt mij, heeft de Kunst gefaald?
„Werd ze in haar hoogste vlucht belet?
„Heb ik Natuur niet achterhaald?
„Schond ik de Schoonheids-wet?
„Hoe glansrijk zich mijn beeld vertoon',
„'t Zijn áardsche stralen die het schiet:

„Zoo blinkt de reinste Menschenzoon,
„Maar Gods Gelijke niet!

„Ik maalde een Griek, een man der kracht,
„Prometheus, die in fieren trots
„De beeten van den gier veracht,
„De keten en de rots!
„Ik zie harmoniesch kleurenspel,
„In toets en toon gespierd en warm.
„Maar wáar is mijn Immanuël? . . . .
„Natuur, wat zijt gij arm!"

Onrustig dwaalt de Kunstnaar rond:
't Verworpen beeld is uitgewischt!
Hij tobt en peinst — tot de avondstond
Zijn koortsig hoofd verfrischt.
Weldadig vloeit zijn tranenstroom;
Al biddend luikt de slaap hem 't oog,
En — zeegnend groet hem in den droom
Een Seraf van omhoog!

„Zie!" fluistert de Engel, „zie uw Heer,
„Die de aard verloste, en tot wat prijs!
„Rondom den Lijder van weleer
„Is alles Paradijs!
„De zon die uit Zijn oogen schijnt,
„Getuigt hoe Godlijk Hij bemint.
„Zie, Kunstnaar! eer 't gezicht verdwijnt,
„Wat gij in 't stof niet vindt!" —

Hij zag en — was ontwaakt! . . . Maar diep
Stond in zijn ziele 't beeld geprent.

't Was nu geen schildren meer — hij schiep,
In kleuren nooit gekend,
In lijnen, malsch en engelrein,
In tinten als de maanlichtstraal,
In vlammen uit Gods lichtfontein,
Een Hemelsch ideaal.

Daar stond nu 's waerelds Middelaar,
Maria's kind en 's Vaders Zoon,
De Koning nog der Englenschaar,
Ook met Zijn lijdenskroon!
Dat harte — welk een heiligdom,
Vol offergeur en smeekgebeên!
De geest der Godheid schijnt alom
Door 't vleesch der Menschheid heen!

En hoor! 't aandoenlijk: „Zie den Mensch!"
Ruischt zacht en teêr 't gewelfsel door.
„Zie Isrêls hoop, der Heidnen wensch!"
Vervangt een geestenchoor.
De stemgalm zwelt — de dorpel beeft:
„Zie," dreunt der heemlen jubelschal,
„Den Man, dien God verordend heeft
„Tot Rechter van 't heelal!

„Hij komt! Hij komt in koningsglans,
„Die over dood en hel gebiedt,
„Een Godskroon — voor een dorenkrans,
„Een scepter — voor een riet!
„De starrenvloer is 't Gabbatha,
„Waar alles voor Zijn zetel knielt:
„Welzalig wien Zijn heilgenâ
„Van 't wis verderf behield!"

Nu buigt de Kunstnaar biddend neêr:
„O Gij, op Wien mijn ziele bouwt
„Zoo heb ik door 't geloof, o Heer,
„Uw zaligheid aanschouwd.
Al 't aardsche is waan en schemerschijn:
„Uw Geest moet licht en leven biên;
„HET HART MOET IN DEN HEMEL ZIJN,
„WIL 'T OOG IETS GODLIJKS ZIEN!"

Middelburg, 1852.

HET SCHEPPINGSLIED.

CHOOR VAN ENGELEN.

Hallelujah! Looft den Heere,
De Eeuwige oorzaak van 't Heelal!
Al Zijn schepslen! geeft Hem eere,
Hem, die was en wezen zal!
Looft d' Algoede, Alwijze, Almachte!
Driemaal heilig is Zijn naam.
De Aarde en alle Heemlen saam',
Zijn één enkle Godsgedachte,
Die Zijn Woord verwerklijkt heeft.
Hallelujah! Looft den Heere, Hem die leeft en leven geeft!

EERSTE AARTSENGEL.

In den aanvang aller dingen schiep de Oneindige al wat is.
De Aarde nu was woest en ledig, enkel zee en duisternis.
Maar Gods Geest, de vleuglen spreidend over de onbewogen zee,
Deelde leven en beweging aan den gantschen baiert meê.
En: „Daar zij licht!" sprak Jehovah, en daar was licht! zuiver licht,
Eerstling aller kreaturen, weêrglans van Gods aangezicht!

En God scheidde licht en duister door des waerelds halve rond:
Blonde Dag, gij waart geboren! donkre Nacht, en gij bestondt!

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: de allereerste scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

TWEEDE AARTSENGEL.

En God sprak: „Daar zij in 't midden een doorschijnend firmament!
„Wateren van waatren scheidend, als een uitgespannen tent!"
Alzoo maakte God de ruimte; en de wateren beneên,
En de wateren daarboven, scheidden op Zijn wenk van één.
Van de logge last ontslagen, hief de waereldoceaan
Op den maatslag zijner golven 't oudste Lied der Schepping aan;
Dunne dampen, grijze wolken, stegen dwarlend naar omhoog,
En 't gewelf, waarin ze dreven, noemde God den Hemelboog!

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: 't was de tweede scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

DERDE AARTSENGEL.

Toen sprak God: „Dat daar beneden alle waatren samenvliên!"
En ze vloten tot elkander, en het drooge werd gezien.
Al 't gebergte werd geboren; rotsgevaart' en heuveltop,
Diepe dalen en valleien klommen uit den afgrond op.
Aarde noemde God het drooge; Zee den wijden watervloed:
En God wilde 't en het was zoo, en God zag het en 't was goed!

En God sprak: „Nu drage de Aarde jonge planten, teeder kruid,
„En 't geboomte sprei' zijn takken over heel de waereld uit,
„Lommer wevend, vruchten gevend, zich herteelend uit zijn zaad!"
En daar blonk de jeugdige Aarde in het groene feestgewaad!
Planten groeiden, wouden bloeiden, vol van blozende' overvloed:
Want God wilde 't, en het was zoo! en God zag het, en 't was goed!

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: 't was de derde scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

VIERDE AARTSENGEL.

Toen sprak God: „Dat in de ruimte nu een kroon van Lichten hang',
„Die en dag en nacht beheerschen door hun op- en nedergang;
„Die de wisselronden reeglen zoo van Jaar als Jaargetij',
„En wier schijnsel uit den hoogen de Aarde ter vertroosting zij!"
En God wilde 't en het was zoo; en in 's hemels blauwe sfeer
Hing Hij, tusschen duizend starren, twee der grootste Lichten neêr:
Zij verdeelden licht en duister met hun beurtelingschen gloed,
Dagmonarch en Nachtvorstinne! En God zag het, en 't was goed!

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: 't was de vierde scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

VIJFDE AARTSENGEL.

Toen sprak God: „In alle waatren leve een waereld van gediert',
„Dat met uitgeslagen vinnen 't golvend element doorzwiert,
„En een waereld van gevogelt' stijge in onvermoeide vlucht,
„Drijvende op gepluimde wieken, door den oceaan der lucht!"
En God schiep den leviathan, al wat wemelt in de kolk,
D'aadlaar en het piepend muschken, al 't gevederd vleugelvolk.
En God zegende ze en zeide: „Gaat en kiest uw wegen nu,
„Waterburgers, luchtbewoners, en vermenigvuldigt u!"

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: 't was de vijfde scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

ZESDE AARTSENGEL.

Toen sprak God: „Nu brenge de aarde levendige zielen voort,
„Tam, ontembaar, gaande en kruipend, menigvoud van vorm en soort!"
En het was zoo! Al 't gedierte, duizendvuldig, klein en groot,

Worstelde overal bij paren uit des aardrijks moederschoot,
Forsch geklauwd, gehoefd, gehorend, dichtgepantserd, bontgevacht,
Steeds bezintuigd en volwassen, in de volheid hunner kracht!
't Wormtjen naast den alligator, 't miertjen naast den behemoth,
Wolf en lam, te saam' geboren, alles leefde en loofde God!

CHOOR.

Met een opslag Zijner oogen,
Even als ten eersten maal,
Toetste de Eeuwige uit den hoogen
't Wonder van Zijn alvermogen
Aan zijn Godlijk Ideaal:
't Was volmaakt! een Godenwoning! —
Maar nog faalde 's waerelds trots,
't Meesterstuk der liefde Gods,
Een onsterflijke Onderkoning,
Die, door 's Heeren geest bezield
En in godlijk zelfbewustzijn, omgang met den Hemel hield!

ZEVENDE AARTSENGEL.

Daarom: „Laat ons," sprak de Heere, „Menschen scheppen naar [Ons Beeld,
„Wezens, in wier rede een zweemsel van ons eigen Wezen speelt,
„Dat ze, als onze stedehouders, heerschen over alle vee,
„Alle vogelen des hemels, alle visschen van de zee,
„Al wat leven heeft ontfangen en de weemlende aard bewoont!"
En daar stond de Mensch, Gods beeltnis, met Zijn heerlijkheid ge-
Godlijke Adam, godlijke Eva, offerden hunne eerste beê: [kroond.
„Amen!" ruischte 't; en wij Englen, baden: „Amen! Amen!" meê.

CHOOR VAN ENGELEN.

Avond werd het; morgen werd het: 't was de zesde scheppingsdag!
Heerlijk was het en volkomen wat het oog des Scheppers zag!

Hallelujah! Looft den Heere,
Hem, die leeft en leven geeft!
Die ten spiegel Zijner eere
Stof en Geest geheiligd heeft!
Wij omvleuglen onze slapen
Voor Zijn heilgeheimenis.
Alles werd of wordt: Hij is!
Gij hebt alle ding geschapen,
En door Uwen wil, o God!
Zijn en blijven zij geschapen. — Looft Jehovah-Zebaoth!

Middelburg, 1859.

PARADOXEN.

Laat de Alwijsheid voor u kiezen:
Draag de slagen en 't gemis!
Wat er best en kostlijkst is,
Moet gewinnen door verliezen:
Slijpen moet men d' edelsteen,
't Goud moet in de kroes gezuiverd;
En de pijn der droefheid huivert
Loutrend door de ziele heen.

Tot de Aanschouwing door Gelooven;
Door de Ontbeering naar 't Genot;
Door het eigen Hart naar God,
En de Diepte door naar Boven!
't Is de regel in Gods rijk,
't Is de wet van Gods genade —
't Grafkleed eerst, dan de Englenwade;
Straks de Heemling, eerst het Lijk!

Die behouden wil, zal derven;
Maar die geven wil, behoudt,
Ja, vermeerdert honderdvoud;
Om te leven, moet men sterven;
Waar een kroon hangt, rijst een kruis;
Elke dood is weêrgeboorte;
De uitgangsdeur een ingangspoorte,
't Graf, portaal van 't Vaderhuis!

Middelburg, 1858.

ZOMERAVOND.

Zij nadert, de droeve, de zachte,
Die lieflijker is dan de dag:
Ze ontwaakt als een Weemoedsgedachte,
Zij komt met een traan en een lach.

O Avond, vertrouwde der smarten!
O Troost van 't geloovig gemoed!
Ontsluitster van bloemen en harten,
Zijt mij in uw schoonheid gegroet!

Uit licht en uit donker geweven,
Ontrolt zich uw twijfelend floers;
Al verder en verder verzweven
De stemmen des aardschen rumoers.

Zie, hoe ze nu wieglen en weemlen,
Met stralen en blozend geblaârt',
De starren, die bloemen der heemlen!
De bloemen, die starren der aard!

PARADOXEN.

Laat de Alwijsheid voor u kiezen:
Draag de slagen en 't gemis!
Wat er best en kostlijkst is,
Moet gewinnen door verliezen:
Slijpen moet men d' edelsteen,
't Goud moet in de kroes gezuiverd;
En de pijn der droefheid huivert
Loutrend door de ziele heen.

Tot de Aanschouwing door Gelooven;
Door de Ontbeering naar 't Genot;
Door het eigen Hart naar God,
En de Diepte door naar Boven!
't Is de regel in Gods rijk,
't Is de wet van Gods genade —
't Grafkleed eerst, dan de Englenwade;
Straks de Heemling, eerst het Lijk!

Die behouden wil, zal derven;
Maar die geven wil, behoudt,
Ja, vermeerdert honderdvoud;
Om te leven, moet men sterven;
Waar een kroon hangt, rijst een kruis;
Elke dood is weêrgeboorte;
De uitgangsdeur een ingangspoorte,
't Graf, portaal van 't Vaderhuis!

Middelburg, 1858.

ZOMERAVOND.

Zij nadert, de droeve, de zachte,
Die lieflijker is dan de dag:
Ze ontwaakt als een Weemoedsgedachte,
Zij komt met een traan en een lach.

O Avond, vertrouwde der smarten!
O Troost van 't geloovig gemoed!
Ontsluitster van bloemen en harten,
Zijt mij in uw schoonheid gegroet!

Uit licht en uit donker geweven,
Ontrolt zich uw twijfelend floers;
Al verder en verder verzweven
De stemmen des aardschen rumoers.

Zie, hoe ze nu wieglen en weemlen,
Met stralen en blozend geblaârt',
De starren, die bloemen der heemlen!
De bloemen, die starren der aard!

Het dennenbosch wijkt en verduistert,
Maar 't ruischt door zijn levenden Dom,
Als of er een orgeltoon fluistert,
Als wandelden Englen er om.

Mijn knie zinkt in 't stof tot Gods eere,
Mijn harte springt op uit zijn plaats':
Die stilte is de tred van den Heere!
Die schemer de zoom Zijns gewaads!

Niets meer?.... O Welzalig Nadezen,
Als ik in Zijn hemel verschijn!
Wat zal dan Zijn spreken wel wezen?
Wat zal dan Zijn glimlach wel zijn?

Almkerker Pastory, 1848.

GELIJK DE ZON.

Wij slingren hier tusschen een Lach en een Traan!
Uit rag zijn de dagen geweven.
Misschien is de droom van dit vluchtig bestaan
Alleen maar verlangen naar Leven.

Hoeveel, o mijn ziel! is de waereld wel waard?
Ach, niets voor de slapende dooden;
En weinig voor de armen, wier najaarsgeblaârt'
De vruchten en vogels ontvloden!

Maar meerder voor hen, die, op wieken der vreugd,
Als vlinders hun morgen beginnen
En veel voor de duizend begeerten der Jeugd,
En alles voor hen die beminnen.

Neen, niet in haar-zelv', maar bij u en bij mij,
In 't Hart, heeft de waereld haar waarde.
Wij trekken haar over, en door, en voorbij,
Uw beeld, o gij zon onzer aarde!

Zoo rein als ons licht in d' ons wachtenden hof,
Zoo warm onze vuurgloed mocht heeten,
Zoo veel als wij bloemen ontlokken aan 't stof,
Zóo rijk was de dag dien we sleten!

De maan zou niet veel van de kleurige pracht
Der bonte valleien verhalen,
Omdat zij onze aarde niet ziet dan bij nacht,
En dan nog — met ijskoude stralen!

Almkerk, 1850.

EEN KERSTAVOND-VERTELLING.

Ik kreeg van avond, in den schemerhoek
Der boekencel, een vriendelijk bezoek:
Het blonde Kerstmis-starretjen keek door
Het venster heen: een snelle flikkergloor
Vloog dartlend over 't wit papier, en 't was
Als schreef een straal er neder wat ik las:

— „'k Heb veel gezien, veel! sints den schoonen nacht,
Toen 'k wandelde naar Bethlêm-Efrata,
En, op den beurtzang van het gloria,
De Wijzen naar des Heilands krebbe bracht.
Dáar leidde ik sedert menig Wijze heen,
En menig schaamle hut en naakte stal
Zag 't heerlijk Licht des Heeren; want het scheen
Voor elk, voor arme herders bovenal.
Dees avond nog.... Maar hoor, wat ik verhaal!

'k Had door 't geschilderd glas der Kathedraal
De schaar begroet, die 't Danklied rijzen deê,
Doormengd met Englen: want in 't Lofchoraal

Van 't Kerstfeest zingt nog steeds de Hemel meê.
'k Had zachtkens met mijn fijnsten zilverstraal
Het voorhoofd van de kinderkens gekust,
Die rond den Kerstboom dansten, met zijn schat
Verrassingen en lichtjens — straks gebluscht,
Want vreugd vermoeit: het volkjen ging ter rust.
Toen zwierf mijn straal ver van de drokke stad
Naar buiten, naar het dorpjen, slapende ook,
Behalven waar de kronkelende rook
Nog even wegflauwde over 't rieten dak,
Dat huivrig in de witte sneeuwpels dook.
't Gleed neder van den naakten lindetak
En gluurde, tusschen de ijspluim, door de ruit
Van 't huisvertrek der Pastory. — Dáar scheen
Een lampjen, kwijnend levensteeken uit
Die doodspelonk! en schaduwde aan den wand
De schim des grijzen Leeraars, gants alléen,
Het rimplig hoofd gebogen in de hand,
Staroogende in den haard, waar 't stervend vuur
Zijn laatste vonken onder de asch begroef.
Hoe was die mond zoo bleek, die blik zoo droef?
Had hij niet zelf in 't eigen avonduur
't Kerst-Evangelie meê verkondigd? — Ach,
Terwijl hij zielen troostte, miste hij
Den troost, als een, die andren drenken mag,
Zelf dorstend; en, in sombere mijmerij
Verzonken, droomt hij in zijn eenzaamheid
Zijn ouden droom.
Wat droomt hij? — Van een kind,
Een Engel, hem door God aan 't hart geleîd,
Zijn eerste en éenige, ál te teêr bemind,
Die ook eens — maar dat was al lang geleên! —

Gedanst had om den groenen Kerstboom heen',
En nu, als zoovele andren, lang getrouwd
En blijde moeders, ook haar eigen wicht
Op d' arm had kunnen dragen naar het licht
Der Kerstnacht! . . .
Maar de droeve Grijze aanschouwt
Haar niet, aanschouwde haar sints lang niet meer.
Wáar was zij? . . . Ach, te snel had zij gebloeid,
De Roos der Pastorij, die onbesnoeid
Haar wilde loten uitschoot. Ras ontgloeid
En vroeg verleid, had zij het pad der eer
Verlaten. . . . . In den Kerstnacht, voor één jaar,
Ontvlood ze 't vaderhuis en kwam niet weêr —
De ondankbre! 's vaders vreugde vlood met haar! . . .
En weken, maanden — ach, hoe eindloos duurt
Het wachten! — had die vader 't grauwe hair
Zien grijzen. en door 't venster heengetuurd,
Of eindelijk zijn arm verloren lam
Niet boetend tot den herder wederkwam.
Vergeefs! Toen werd allengs de bitterheid
Der Wanhoop — valsche vriend die ons bezoekt
Als de andren weken! — door zijn hart verspreid,
En raadloos had hij 't wufte kind gevloekt,
Dat hij, als had ze nooit voor hem bestaan,
Vergeten zou . . . . Vergeefs! Natuur behoudt
Haar macht, en zelfs de vader-vloek, hoe koud,
Dooit weg in d' eersten, warmen vaders-traan,
Gesmolten tot een zegen!
Nu vooral,
Deez' avond vol herinnring, stond het beeld
Van 't kind hem voor den geest, zijn éenig Al,
Na Moeders dood zijn éenling, toebedeeld

Met al den glans der Lent', den blos der Jeugd,
Den blik der Liefde, al 't zonnelicht der Vreugd;
En diep geroerd vouwt hij de handen saam'!
— En zie! daar zweeft een schaduw langs het raam,
En hoor! daar tikt, maar schuw een vingertop
Daar buiten op de deur — de klink springt op —
Wie treedt daar binnen in des kluiznaars cel?
Wie staat daar, dubbel bleek bij 't scheemrend licht,
Gebogen, uitgeteerd?... God! heeft hij 't wèl?
Ziet hij zijn dierbaar kind in 't aangezicht?
Of is 't schim der doode, die in 't graf
Geen rust vindt eer heur vader haar vergaf?
Zij spreekt geen woord, maar met een stillen vloed
Van tranen, valt zij neder aan zijn voet,
Zooals de Magdaleensche nederboog
Voor Hem die heden werd geboren.... Ziet
Dien grijzaard! Als een een dreigend onweêr schiet
Een wolk hem over 't voorhoofd. Naar omhoog
Heft hij de hand; maar eer hij wenkt: „Keer weêr,
„Ik ken u niet," valt ze aan zijn voeten neêr....
Hem duizelt — ieder zintuig schijnt verdoofd,
Een huivring rilt door ieder zwellende' aâr
Hem naar het hart — stom, roerloos zit hij daar!
Een oogenblik, — daar ligt die hand op 't hoofd
Der boeteling! daar is de wolk voorbij,
En 't fluistert, luider dan haar angstgesnik:
„Hebt Gij in menschen welbehagen! Gij,
De Vader in den Hemel? Wat zou ik,
Arme, aardsche vader?... Mijn verloren kind!
Gij, dochter mijner liefde, mijner smart,
Wees welkom! Altijd heb ik u bemind:
Sta op, hier is uw plaats!"....

Daar zinkt ze aan 't hart
Des vaders, weenende als een zuigeling
Aan moeders borst....
't Was in de Pastory
Doodstil; maar 't scheen dat oogenblik als ging
Een Engel langs dat eenzaam huis voorbij;
En bij die stille omhelzing blonk zijn glans
Om beider hoofd gelijk een stralenkrans.
En hoor! daar speelde 't plotsling Middernacht
Op de oude dorpsklok, en met wondre kracht
Weêrklonk het in heur sidderende slagen:
„Aan God zij de eer! In menschen welbehagen!"

Amsterdam, Tweede Kerstavond, 1862.

ONTWAKEN.

Ik droomde — een droom vol tegenstrijdigheden,
Half licht, half duisternis; half waar, half waan;
Nu Profecy, dan Echo van 't Verleden,
Vaak beide in eens, en immer — half verstaan.

'k Greep schimmen, die mij door de vingren gleden;
Ik vloog, of kroop: maar niets werd afgedaan;
'k Heb in een' uur genoten en geleden,
Heel 't bonte lot eens Levens ondergaan,

Daar blonk de dag — de ontzichtbre banden braken!
'k Rees op, nog met de tranen op de kaken,
En glimlachte om mijn dwaze hersenschim.

En 'k juichte: „O God, als aan de levenskim
„De morgen Uwer heerlijkheid zal blaken,
„Wat glimlach zal dàt wezen bij 't ontwaken!"

Middelburg, 1852.

DE WATERGEUZEN.

EEN BLADZIJDE UIT DE GESCHIEDENIS VAN NÈERLANDS ROEM EN GROOTHEID.

TOEWIJDING AAN ANTOINE WALDORP,

SCHILDER VAN DE

INNEMING VAN DEN BRIEL.

Voor mij zijn in uw naam twee schoone namen:
Man van Genie en Man van Hart, gepaard.
Gij, Waldorp! zijt mij waard, driedubbel waard;
De Kunst, de Liefde, en 't Bloed verbindt ons samen.
Gij wacht noch wilt dat ijdle woordenpaal
Vreemde ooren met eens Vaders lof vermoeie:
Maar hoe ik voor uw Kunst van geestdrift gloeie,
Vorst van 't Penseel! dat hoore een enklen maal
Die waereld ook, wier krans lang rond uw borstbeeld bloeie!

Gij zijt uw eigen leerling, die de les
Der Schoonheid in uw ziele vondt geschreven;
Of had ge, U onbewust, een Leermeesteres,

De onzichtbre Moeder was 't van alle Leven,
De heilige Natuur, die U als kind
Vergunde haar geheimen na te speuren,
Hoe zij heur lijnen trekt, heur verwen vindt,
Den lichtstraal trillen doet en weêr ontbindt,
Heur werken doopende in des hemels Zeven Kleuren!

Gij schept haar na! Één toets, de doekreep leeft,
Het Landschap is uit linnen draân geboren,
De knotwilg grijst, de wolkenschaduw zweeft,
In vuurgloed staat het haantje' op gindschen toren,
En 't dun verschiet smelt weg in 't avondrood.
Of wel — uit d' oliedrup giet gij rivieren....
Daar werpt de Maas de golven uit haar schoot!
Gij bouwt met uw penseel een schip — een vloot —
Op! 't water slaat de maat bij 't dondren der mortieren!

Zoo zongt gij dan, als ik, uw Geuzenlied,
D' Aprilzang, Vrijheids Lentelied! — Mijn klanken
Zijn kleurloos bij ùw gloeiend koloriet,
Toch waren die ons blaakten, tweelingsspranken!
De Hoorbre en Zichtbre Poëzy verstaan
Heur roeping als zij 't Groote en Goede kroonen:
Dat hebben we, elk in onze taal, gedaan,
Voor God en 't Land! — Uw werk zal niet vergaan:
Laat U de dank uws Volks, en mij — uw handdruk loonen!

Amsterdam, Sept. 1862.

I.

Herademt gij in 't eind, verdrukte Nederlanden!
Als had Granvelle, dien gij wegdrongt van uw stranden,
Zijn schrikplakaten voor uw aangezicht verscheurd?
Is 't kettervuur gebluscht? Wat bloedig schijnsel kleurt
Andwerpens daken dan, of de oude vonkenregen
Weêr opvloog? IJlt de hulp u uit Germanje tegen,
Of is die Flips in 't eind zijn somber wrokken moê?
Uw Egmont keerde als Boô der Vrijheid weêr — Ziet toe!
Tyrannen huichlen als zij zich toegeeflijk toonen:
En de uwe zal uw moed met woekerwinst beloonen
Van opgehoopte straf, vertraagd meer noch belet!
't Misbruik van gistren wordt bezegeld tot de wet
Van heden; Trentsche dwang, bij klemmender bevelen,
Rukt aan, en door de wolk der strafgerichten spelen
De roode bliksemen der Inquisitie heen!

Eerst is de ontsteltnis der verrassing algemeen:
Maar weldra deinst de schrik, en 't onderdrukt geweten
Roept luid zijn afkeer uit in daverende kreeten
Van verontwaardiging en tegenweêr. Gegroet,
Heldhafte Lodewijk, die Nassaus Leeuwenmoed
Opbruischen voelt in 't hart en overstort in de aadren
Van Hollands Eedlen! Zij ontvlammen — zij vergaadren
Ten heilig eedverbond; zij trekken Brussel door,
Zij eischen voor den troon der Landvoogdes gehoor,

En werpen 't smeekschrift aan haar voeten. Allerwege
Herleeft de hoop en spelt de naderende zege
Van Evangelie-licht en vrijheid. Zóo versmacht
Geen hert, ter nauwernood ontkomen aan de jacht,
Naar water, als heel 't Volk naar de onvervalschte stroomen
Der Waarheid. Duizenden staan haastig op en komen
Uit steên en dorpen in Gods vrije schepping saam':
Dáar buigen zij de knie in d' aangebeden naam
Des eenig-eeuwigen Verlossers. Dáar weêrgalmen
Vallei en heuvelking van Davids koningspsalmen
En de eerstling-hymnen der Hervorming, 't levend Woord
Afwislend, uren lang en nooit genoeg gehoord.
Laat achter hage en heg de stalen lanspunt gloren
Des Spaanschen Soldeniers, die 't heilig Ambt komt storen,
Wat nood? Op morgen zal een andre groene weî
De Tempel zijn! De Heer heeft nu Zijns volks geschrei
Gehoord: en wie heeft ooit des Heeren werk verbroken? ...

Te korte droom! Wat storm, op eenmaal opgestoken
Uit al de streken der vier winden, blaast u weg,
Heel 't Land doorschokkend? Heeft het listig overleg
Van Spanjes staatzucht hem ontketend? Of vervoerde
Verstandlooze ijver 't volk? — Één razernij beroerde
Tien duizenden op eens, die in verblinden waan
Aan kerk en klooster hun besmeurde handen slaan.
De fakkels vliegen rond, de mokerslagen gruizlen
De heiligdommen, en de marmerbeelden duizlen
Ter neêrgeslingerd uit hun nissen door elkaâr.
Kapel en biechtgestoelt' en waglend hoogaltaar
Zijn leêggeplonderd, en verwaten voeten trappen
Op kelk en crufix, kazuifelen en kappen,
En kostbaarheên en kunst, als Heidensche ijdelheid

Verafschuwd en vernield!... O jammer, hoe verspreidt
De doodschrik zich door 't hart der Natie! De Eedlen treuren —
De Burgers huiveren — de versche banden scheuren —
't Verbond der Vrijheid, dat Roomsch en Onroomsch omvat,
't Palladium des Volks, is uit elkaâr gespat!
Een deel verstrooit zich in vrijwillige verbanning
Naar overzee: wat blijft, in machtelooze ontspanning
Ter neêrgezonken, wacht, door 't voorgevoel der straf
Vooruit getuchtigd, een onzeekere toekomst af.
En 't vóorgevoel blijkt waar! — Één angstkreet, aangeheven
Door allen, doet op eens de stoutste harten beven:
„De Wreker komt!"... Hij kwam, zijn wreeden zender waard,
Die Alva, toegerust met vlammend vuur en zwaard
En krijgeren niet slechts, maar strop en geesselroede
Rondzwaaiende, en den beul in 's legers achterhoede!
Oranje zoekt hij 't eerst: — de Leeuw, tot wisser sprong,
Ontweek zijn greep — welnu! dan 't oudste Leeuwenjong
Gestolen uit het nest en aan uitheemsche stranden,
Éer hem de nagel wast, in onverbreekbre banden
Gegijzeld! schuldige en onschuldige verrast,
Geus en Papist doorèen als slachtvee opgetast
In te enge kerkers en den Bloedraad prijs gelaten!
O Willem! Hoofd en Hoop der hopelooze Staten!
Vergeefs uw heldenziel voor eigen wee verstaald,
't Brood uit den mond gespaard, Germanje doorgedwaald,
Uit 's Vaders erfgoed u een leger saamgetooverd
En hier en daar ter sluiks een lauwerblad veroverd!
Geen lauwer zoekt gij, neen, geen luchtbeeld in de wolk,
Maar de eer uws Heilands en de redding van uw Volk!
Zij daagt niet — altijd klimt de martlaarschap en 't lijden.
Uw bende smelt, in 't Zuid, in 't Oost, aan alle zijden
Waar gij den uitval veinst of voorhebt. Hoog in 't Noord

Der ommelanden is de wapenkreet gehoord
Uw broeders: „Nu of nooit!"... „Bezwijken of herwinnen!"
De trotsche zegevaan wijkt van de kloostertinnen,
En Alva wischt haar spreuk in Jemmings bloedbad uit.
Die neêrlaag geeft het sein, waarop de moordklok luidt:
't Schavot wordt de eernaald, die in Brussels doodsche wallen
Voor d' Overwinnaar rijst en 't heldenhoofd ziet vallen
Van Hoorne en Egmond, van wie 't meeste hun gelijkt
In adeldom van bloed en ziele. Nu bezwijkt
De laatste schutsluis, en met al heur lijdensbaren
En dwarrelzeën van verstikkende angsten, varen
De beeken Belials door 't uitgemergeld Land!
Hoe flitst de bijl! Hoe knerst het rad! De mutsert brandt!
De schroeven kraken en de foltertangen gloeien
Vroeg — laat — voor elk — alom! De galgenstaken groeien
Als boomen uit den grond; de boomen-zelf, belâan
Tot scheurens, grijnzen wild d' onredbren vluchtling aan,
De lijken schuddende uit hun takken. De aarde weigert
De rust aan levenden en dooden. En daar steigert
Onafgebroken door de halfverpeste lucht
Een vreemd rumoer omhoog, gemengde bede en zucht
En klacht en jammerkreet, in afgebroken klanken:
't Zijn naakten, hongrenden, verbrijzelden, en kranken,
Van 't leven walgend, en afkeerig van den dood —
Ach, vogelvrij, gelijk de vogel — met het lood
Des jagers in de wiek! 't Zijn weduwen en weezen,
't Zijn jonge moeders, pas van 't kinderbed verrezen,
Maar zonder moedermelk; 't zijn Rachels zonder troost,
Met losgereten vlecht rondzoekend naar heur kroost;
't Zijn zuiglingen, gekeeld als weerelooze schapen;
't Zijn grijsaards, kindsch van angst; en mannen, wie de slapen
Vergrijsden in één nacht; 't zijn dochters, radeloos

Hare eer verkoopend voor een enkle bete broods;
En zonen, dol van wraak ontsprongen aan de keten,
De bosschen stroopend!... Maar te midden van die kreeten
En wangeluiden drong een wonderlieflijk Choor
Van stemmen, dag en nacht, ten hoogen Hemel door:
't Werd uit de kerkers, uit de kuilen, onder wonden
En bloed, van 't moordblok, uit de vlammen opgezonden —
Dat was de zwanenzang der Martlaars, wie 't schavot
De ladder Jakobs is die steigert tot hun God!

Oranje! hoort gij 't niet? Of is de moed gebroken
Des Makkabeërs? — Neen, de Zwijger heeft gesproken,
En 't klinkt Europa door: „Gij Koningen der aard!
„'k Trek op de stem van God en 't stervend Volk het zwaard:
„Gij — zijt getuigen!" — En weêr volgen duizendtallen
Zijn vaandel. Karpen bukt, en Eppens poorten vallen,
En Horneson bezwijkt! Het stormend leger stuit'
Op Cleves slagboom, die niet oopnen wil — vooruit!
Het goud vertrage hem uit Holland toe te vloeien,
God is zijn goud — vooruit! De Tweedracht durve broeien
In 't heir en brijzlen hem het ridderlijk rapier —
Vooruit! Niet vruchtloos draagt zijn Nassausche banier
Den Pelikaan die voor zijn jongen sterft. Laat klotsen
De breede Maze, ook de elementen zal hij trotsen —
Vooruit! Als Caesar eens bij Lerida, den vloed
Gebroken met een dam van ruiters, en den voet
Onwankelbaar geplant in 't stroombed! Doorgedrongen
In Brabants schoot; en dan — den Dwingeland besprongen,
Nog twijflende aan een heir dat als een vooglenzwerm
Rivieren overvliegt!.... Helaas, de machtlooze arm,
't Verkleumde lichaam, half in 't kille nat bevroren,
Ontzegt den wapendienst voor heden, en — verloren

Is 't gunstig oogenblik! Want Alva deinst en trekt
Als met een tooverslag de schans op die hem dekt.
Vergeefs, o Willem! nu den vijand onder de oogen
Gerukt: de vos blijft in zijn berghol onbewogen!
Vergeefs uw legerplaats tien, twintig, dertigmaal
Verruild: hij komt niet, die cunctator, die zijn staal
Niet noodig heeft, die met de schorpioenenroede
Des bleeken hongers en de steigerende woede
Der najaarsvlagen uw geleederen verslaat;
Of, als hij, listig, soms zijn hinderlaag verlaat,
U naar de hielen bijt en — wegsluipt! Duizendwerven
Gezegender de dood dan zulk een traag versterven
Van lid tot lid, van uur tot oogenblik! Hoe klopt
U 't heldenhart, dat al de bitterheid verkropt
Van felle vijanden en aarzelende vrinden!
Hoe dreigt de gloed der ziel u-zelven te verslinden,
Die vruchtloos dáden zoekt! Alléen! altijd alléen!
Nog eenmaal slaat gij 't oog naar aarde en hemel heen,
Nog eenmaal daagt uw stem 't vertrapte volk te wapen —
Een aaklig zwijgen is het andwoord. Allen slapen
Den slaap des doods of — der lafhartigheid. De schrik
Heeft d' arm ontzenuwd, en het bijgeloof den blik
Beneveld. Had God-zelf het vonnis niet gewezen?
Was 't in de rimpels van dien hemel niet te lezen,
Zoo vreeslijk-dreigend? Was het strafgericht van zwaard
En pestilentie door de afgrijsbre vlammenstaart
Der Dwaalstar niet vooruit verkondigd? — Monsters waren
In weide en lammrenkooi geworpen, legerscharen
Hoog in de lucht gezien, op wolken bloedig rood
In slagorde — alles spelde een onontwijkbren dood!
Vergeefs de steden in hun weerlooze angst bezworen —
Zij staan niet op!.... De hoop is reddingloos verloren!

Miskend, verraden, en verlaten, en beroofd
Van goed en naaste bloed, buigt Willem 't heldenhoofd,
Dat voor geen Koningen of Keizers heeft gebogen,
Aanbiddend voor den Heer der Heeren, die zijn pogen
Zoo zichtbaar heeft gesteund en toch — verijdlen doet!
Een Amen des geloofs — een bede — een laatste groet,
En — de eedle Balling is den dierbren grond ontweken! . . .
Nu heft de Landvoogd zijn triomfkreet op; nu steken
De Koningsvlaggen, als klapwiekend roofgedier'
De koppen in de lucht, en wappren; nu verciert
Het Pauslijk wijgeschenk met goud en eêlgesteente
Dien Alva 't hoofd, in ruil voor 't martelaarsgebeente,
Waarmeê hij Rome's Kerk in 't kettersch Nederland
Plaveide! Schaamtloos perst de ruwe beulenhand
Den Tienden Penning uit 's Volks aadren, waar het leven
Ter helft verbloedde; en, als ter schandzuil opgeheven,
Rijst, vijftien voeten hoog, Toledo in 't metaal!
Hooghartige! zie toe, dat niet ten tweeden maal
Dat erts versmelte om met geduchter donderslagen
Dan d' Eems ontroerden, u ten jongsten strijd te dagen!
Uw beeld is 't droombeeld van dien Babelvorst gelijk:
De kop is koper, maar de teenen zijn van slijk,
En in den hemel is de steenklomp reeds gehouwen,
Die u vermalen zal! . . . . Neen, bevende landouwen!
Neen, bange beemden en valleien, niet getreurd!
Nog heeft een raadloos kroost uw dijken niet gescheurd,
Om u den moederschoot der golven prijs te geven,
Verworpen aanslib, die de Vrijheid overleven
En de Eer vergeten kon die wraak roept uit heur graf!
Dien jammer keert de hand van uw Verbondsgod af:
Eerst moet zijn tijd vervuld, eer Hij zich aan zal gorden
Ten strijde — zelfs de dood moet eerst ontbinding worden,

Dàn komt het leven — door wàt middel? en van wáar?
Hij weet het, maar het kòmt, snel — plotsling — wonderbaar!
Dan stijgt door zode en zerk uit de asch der Martelaren
Een liefelijke reuk ten hemel, en de snaren
Der Englen huwen zich aan 't nieuwe Jubellied
Der Menschen: „Looft den Heer! 't is van den Heer geschied!"

II.

Wiens is die kleine vloot van ongelijke kielen,
Die, ijlings opgetuigd, in Douvre's haven krielen,
Het anker lichten, en, de Maartsche morgenlucht
Opvangende in het zeil, als in gedwongen vlucht
De Noordzee bouwen? Op die bonte vlaggestreepen
Prijkt England's Luipaard niet; en al die veertig schepen
Zijn grillig saamgemengd, niet anders dan wanneer
Een dolle stormwind aan den inham van het meir
De watervogelen van alle neb en veêren
Bijéendreef. Visscherspink en ranke vlieboot scheeren
Het zeevlak, aan de zij' van barken, lichter nog,
En boeiers, af en aan laveerende in het zog
Van krijgsgaljoenen, die de Kastieljaansche Armade
Zich niet zou schamen. — 't Schijnt, des oorlogs ongenade
Grimde al die bodems aan, waar menig kogelschramp
Of blijvend brandmerk spreekt van doorgestanen kamp.
Maar 't heeft den strijdlust niet beteugeld! want nog loeren
Kartouwen tusschen 't want, en die daar waken, voeren
Geduchte wapens in de vuisten, en een gloed
In de oogen, strafloos door geen vijand ooit ontmoet,
Wanneer, als heden, op den maatslag van de golven
't Wilhelmus rees. —
Zij zijn 't, de ontembre Waterwolven,
't Nomadenvolk der Zee: de Geuzen!
Bonter schaar
Bracht nimmer de ijzren dwang der tijden tot elkaâr.

Een handvol kapers, wild en half berooid, wanhopend
Aan burgervrijheid, eerst de Friesche kusten stropend,
Was aangewassen als een bergstroom, wen de lent'
De sneeuw in beeken van de toppen nederzendt.
Niet enkel Neêrlandsch kroost, van Rhijn- of Aemstel-zoomen,
(De meerderheid!) werd in de reien opgenomen,
Maar àlle tong en tale en natie, wie de dorst
Naar wraak verbroederde, of de ruige mannenborst
Van roofzucht zwoegde. Naam en afkomst werd vergeten:
Die had het kouter, deez' den hamer weggesmeten
Voor 't zwaard; een ander had het woelig koopkantoor,
De stille boekcel, of het aadlijk burchtslot, voor
De dobberende kiel verwisseld. Stamgenooten
Van Vorsten, eens de steun des Keizers, heldenloten
Der Ridderschap, de schrik der Halvemaan weleer,
Verschenen nevens knecht en dorper in 't geweer;
Vergrijsde krijgers naast onmondigen, en drommen
Van vluchtlingen, den moord van Jemmingen ontzwommen,
Of Breêroô's vendelen ontsprongen, in de rij
Van beeldenstormers en bankbreukigen als zij!
Want allen hadden zich bij 's levens spel misrekend:
Geen enkel hoofd, of 't was met Alva's vloek geteekend,
En niet één eenig hart, of 't bracht zijn eigen wee,
Zijn diepen worm en zijn onbluschbre veete meê!
Hoevelen, wrokkende of van wilde bloeddorst dronken,
Sints op hun aangezicht de mutsaart had weêrblonken,
Waarop hun liefste pand ter ziele ging! wier vleesch
De teekens had bewaard van felle geesselpees
Of pijnbank, schuddend van hun stuipen; wier gedachten
Steeds wederkeerden naar d' ontzettendste aller nachten, —
Een brandend dak, half-naakt en stervend-half ontsnapt, —
Een grijze moeder, door den paardenhoef vertrapt, —

Een knaapjen, in 't gedrang verloren, nooit hervonden, —
Een lange zwerftocht, — dorst en honger, krankte en wonden, —
Bij haat, haat tot den dood, invretend tot op 't been! ....
Wat scheelde 't hun van waar en hoe de hulp verscheen,
Of wat die bende van avonturiers bezielde,
Zich scharende om hun vaan? ... Zij plonderde en vernielden!
Dát was der Wraak genoeg! — Een enkle mocht misschien
Met kalmer zinnen 't recht der Menschlijkheid ontzien,
God vreezen en den weg der woestaardij verfoeien,
Uit dwang gekozen — 't bleek onvruchtbaar geestvermoeien:
Der driften dampkring, als een zwavelwolk verdikt,
Had eindlijk in de borst het teêrst gevoel verstikt —
De smart was hoon, de haat barbaarschheid, Wet en Orden
Een spot, de Vrijheid-zelf ontuchtigheid geworden!

U, Alva! is de schuld: gij hebt, met de eigen vuist
Die 't vrij geweten zocht te worgen, onbesuisd
Die tochten opgedaagd, die jammeren berokkend,
Nu vier jaar achtereen de bange kusten schokkend,
En tot in 't hart des Lands nadreunend! ... Want de vrees
Werd doodsangst, sinds alóm de Geuzenvlag verrees:
't Was sedert lang niet maar een op- en nederkruisen
Ter zee, als toen Sonoy de kielen van Boshuysen
Den boeg deed wenden voor de dreigende enterhaak:
't Werd álles vijand voor de teugellooze wraak,
Die voet aan wal zette', onverzaadbaar in 't schoffeeren
Van kerken, 't plonderen van kloosters, 't rantsoeneeren
Van schuwe monikken en priesters. In het zand
Van Texel woelde 't spoor der Geuzen. Ameland
Zag op de torens van zijn burchtkasteel hun vendels
Ontploken, Aremberg zijn grafelijke grendels
Vernield, zijn huis in de ach, zijn drossaart weggevoerd,

Geheel Terschellingen ontheisterd en beroerd.
Zelfs Hindeloopen was besprongen! en met beven
Zag Delfzyl in 't verschiet de wraakroede opgeheven...
Wat baatte 't, of te met de Spaansche Musketier
Hun roofnest plonderde, of met haaglend kogelvier
Hun vloot uitéenjoeg? Wie door d' oever werd verstoten,
Plonsde in de golven, wie de golven zag gesloten,
Dook aan den oever op, ontembaar pleegkind van
Twee elementen saam', door beiden in den ban!...
O, wie die krachten, nu zoo nutloos vaak verslonden,
Uit heur verbrokkling tot één eenig doel verbonden,
Door tucht gelouterd en met vaste meesterhand
Geleid, der groote zaak van God en Vaderland
Mocht heiligen!... Hoe vaak had in zijn stoute droomen
Oranje 't niet gewenscht! Hij had de proef genomen,
Zien falen, en — hervat! En, rijzende uit het graf,
Had hem de hoop bestraald, als hij den Vlootvoogdstaf
In Lumbres' heldenvuist de onbandige piraten
Allengs herscheppen zag in kloeke zeesoldaten,
Die Wet en Overheid eerbiedigden. De tijd
Van willekeur hield op. Geen strooptocht meer, maar strijd!
Geen Bacchuskreeten meer, bij schuimende pokalen,
Ontroofd aan de outers, maar krijgshaftige choralen
Of plechtig psalmgezang! Geen hostiekas uit spot
Genageld aan de mast, maar 't heilig Woord van God
Aan boord ontsloten en gepredikt! Geen belagen
Van vriend en landzaat, maar één mikpunt voor de slagen,
Één vijand: Neêrlands beul! één leuze: „Dood of Vrij!"
't Was of de Hemel-zelf der Spaansche Tyrannij
De hand vertraagd had of de loerende argusoogen
Verblind: de kust lag bloot, de binnenwaatren bogen
De schuimkuif voor den boeg der Geuzen, onvervaard

Zijn cirkels trekkend, en van maand tot maand gespaard
Door Celi's krijgsvloot, in Lepanto's Golf gebonden.
„Triomf!" weêrklonk de kreet uit duizend Geuzenmonden —
Maar nogmaals, als altijd, is 't dondrend wederwoord:
„Nog niet!" Het volgt hen bij elke' aanslag, en dreunt voort
Uit Embden's haven naar Enkhuyzen, van Enkhuyzen
Naar Dordt. De wateren van Allerheilgen bruischen
Door Friesland heen: „Nog niet!" De dolle stormwind blaast
In Enthen's zeilen en — verwachtingen, en raast:
„Nog niet!" En de ijskorst-zelf, zich klemmende aan de kielen
Van Breêroô, kraakt: „Nog niet!".... O, fiere Heldenzielen!
Wat kracht was de uwe, dus tot hooploos-wordens toe
Bekampt, maar onverlamd, des hopens nimmer moê!
Moet eindlijk, éindlijk, ook de jongste moed bezwijken,
Dan is dat „eindlijk" dáar! Vergeefs op alle dijken
Uw vlag geplant: zij schoot geen wortel, en de vrucht
Bleef uit. Vergeefs, gelijk de zeemeeuw in haar vlucht,
Een prooi gegrepen, straks verloren! Texel beve,
Waar ge aanstormt, Wieringen brenge offers, Workum geve
Zijn sleutels over op den donder van 't geschut,
Blaak Egmond, worstel door tot Zeeland — 't is onnut!
Gij spilt uw bloed. Gestaâg verdubbelden uw haatren,
Terwijl uw vrienden u verzaakten. Zelfs de waatren
Verraden u: gij wordt met schande weggejaagd
Van 't Vlie tot Englands kust. Uw eigen Emden draagt
U haat toe; Zweden sluit zijn havens af; Brittanje
Verbijt zijn wrok en reikt, half aarzlend nog, aan Spanje
De hand die ù beschermde. In Frankrijk is uw zon
Voor goed in 't graf gedaald met d' eedlen Châtillon;
En spreekt Rochelle nog gelijk een laatste sterre
Van troost en toevlucht, ach! uw Lodewijk is verre.
Nog verder uw Oranje en — allerverst uw God!...

Zijn dàt de wolken, die de dwarrelwind van 't Lot
U op 't voorhoofd jaagt, gij wakkre Vlotelingen?
En dàt de zorgen, die bij 't luid Wilhelmus-zingen
U nijpen in de keel, nu Douvres u verstoot?
De strandmeeuw vangt heur aas: — gij, dobbert zonder brood!
De zeegolf weet heur weg: — wáarheen wendt gij den steven?...
Nog eenmaal 't raadloos hart ten Hemel opgeheven,
Die raad geeft, raad en hulp! Hij die den vogel voedt,
Voert door de branding u den bodem te gemoet,
Die, aangegrepen en veroverd, zijn tresoren
U uitstort in den schoot; en Wien de golven hooren
En volgen, wijst ook ù Zijn wegen! — De avond daalt,
De morgen schemert, van heilspellend licht omstraald,
En lustig blazende uit het Westen. — Stem des Heeren,
Gij zijt het! Gij gebiedt naar 't Vaderland te keeren:
Gij stuwt de kielen met Uw adem voort, en spant
Het bramzeil, dat de mast naar 't onvergeetlijk strand
Reikhalzende overneigt!... En alle zielen neigen
Dáarheen. „Al zou de Hel met al heur machten dreigen,"
Zoo heft Treslong op eens met vlammende oogen aan:
„De Maas op, Broeders! en den Briel in, of — vergaan!"
„Den Briel in, of vergaan!" zóo klinken en herklinken
Vierhonderd stemmen, dat de wapenen rinkinken
En ieder scheepsdek dreunt. De geestdrift, met dat woord,
Als de elektrieke vonk vliegt door de reien voort,
En vaagt de wolken weg, die op het voorhoofd hangen
Des sombren Admiraals. Het brandend zielsverlangen
Wordt door zijn krijgsbevel gewettigd, en — de Vloot
Streeft naar den mond der Maze!....
O schouwspel, treffend groot
En hartverheffend! O beslissend uur, verkoren
Door Hem, Wiens wil den gang der eeuwen leidt! Wáar gloren

De verwen op 't paneel die uwer waardig zijn?
Verledens Wichlares, Herinnering! verschijn
Met d' ouden tooverstaf, die uit den nacht der graven
De dooden oproept die gij balsemt! Noem de braven,
Althands de braafsten van de braven, in wier hand
Nu heel de Toekomst van een Volk rust! ....
Woeste Brand!
U groet ik 't eerste, die met d' edelen Van Haren
De vóortocht aanvoert, gij, de donkre vlam in de aâren
Der wisslende eerzucht; hij, den zachten zilvergloed
Dier trouw in 't hart, die zijn en zijner kindren bloed
Der Vrijheid offert tot den einde! Uw zijde kiezen
De beide Hettinga's, en de Abel's, vrije Friezen,
Zeeghaftig, werkzaam en belangloos; Simonszoon,
Noch nu noch immer voor een laag verradersloon
Omkoopbaar; Douwe Glins, en Wybe, wien de vingren
Bij voorraad joken om den bezem uit te slingren,
Die Flips galeien van de kusten zweepen zal.
Gij, Ondervlootvoogd, roeklooze Entens! gij vooral,
Hoe steekt uw fierheid uit, bij al die blonde zonen
Van 't Noord! Hoe klemt uw vuist, die niemand zal verschoonen,
Reeds nu de greep van 't zwaard! O, wie een geest als gij
Bij tijds mocht lossen uit de harde slavernij
Der driften!... Kunt gij 't niet door uw bezielde zangen,
Gij Inthiema? Poëet, in deze Heldenrangen
Verdwaald, maar Held toch ook, die bliksemt uit de snaar,
En helden vormt!... Maar zie, de hobbelende baar
Droeg Friesland's bodems weg, en nieuwe kielen dringen
Vooruit. Heil, Utrechts kroost! kloekmoedige Everdingen,
De Bruyn en Loufszoon! — Heil, zeeploegers! opgevoed
In de Ommelanden, of aan Hunze en IJsselvloed,
Gij Rengers, Ellert en Van Rijnen! — Wakkre Zeeuwen,

Gelein en Lievensz, heil! — En fiere Waterleeuwen
Uit Holland, opgedaagd met al uw vendels, heil!...
Die zwarte wimpel, die bij 't lelieblanke zeil
Zoo grillig afsteekt, is met Thomasz' naam verbonden,
Boshuysen wél bekend, sinds hij uit kopren monden
Hem tegendonderde op de Noordzee.... Van der Laan
Voert met Van Zwieten (Held en Staatsman!) in zijn vaan
De Leydsche Sleutelen; door Wor op zij' gevaren,
Die later Eemstein blaakte, en Baltus, Dordtenaren
Van koenen moede, en trouw hun moederstad verkleefd.
Die naaste bodem, die zoo driftig voorwaarts streeft,
Draagt Houve, d' oud-Baljuw der Schiestad, die zijn boeien
Komt wreken, zeven jaar vergeefs geschud! — Hoe gloeien,
Roemruchte Antoniszoon, op Haarlem's strijdbanier
Uw Starren, naast de Maan der Wassenaren, hier
Van Dorp bestralend, ginds de beide Duyvenvoorden!
Hoe ciert de Keizerskroon, o bloem der Aemstelboorden,
De Rijk en Sijvertsen! uw zilvren kruisenschild
Met vorstlijk goud! De Leeuw van Breederoode tilt
Als onverduldig vast de klauw op aan de staggen
Van d' eedlen Lancelot en Merenstein... Wat vlaggen
En wimpels, alle met der Geuzen bedelnap
Bemaald, die Deen en Schot, in bonte broederschap
Met Frank en Luikerwaal en Vlaminger, omwappren!...

Maar waar is Hij, die al die bodems, al die dappren
Met één wenk overziet, met énen zwenk bestiert? —
Ziet gij die zeeburcht, waar 't Oranje-vendel zwiert
Aan stag en boegspriet, hooggestevend en omloverd
Met pracht van beeldwerk en blazoenen? Ze is veroverd
Op Spanje, en herbergt nu den Vlootvoogd. Op 't verdek
Te loever, staat, verdiept in onverpoosd gesprek,

Een edel vijftal bij elkander. Opgetogen
Verhaalt Treslong nog eens, hoe, wonderlijk bewogen,
Hij d' aanslag heeft beraamd, als gaf een Hemelstem
Dien in. Ruychaver deelt zijn geestdrift, en met hem
Die Spieghel, met een trouw hem volgende op zijn tochten,
Dien land noch water, ijs noch ijzer overmochten.
Hij, die, half-luistrend en met pinkend oog, het strand
Als oproept uit de verte, is Roobol, Luitenant
Des Admiraals; en déze, in strak gepeins verloren,
Staat aan zijn rechterzijde. Aanschouw hem! Diepe voren
Doorgroeven zijn gelaat en onheilspellend vuur
Gloeit uit zijne oogen. O heldhaftige figuur,
Uit brons gegoten! Onmeêlijdend sints het lijden
Uw hart verstaalde! Kind der felbewogen tijden,
Waarin gij 't daglicht zaagt, Graaf Van der Marck Lumey!
Wat beelden trekken uw bewolkten geest voorbij,
Terwijl gij staroogt op die golven, voortgedreven
In wilden stormmarsch als de jaren van uw leven?
Is 't Grevelingen nog en Sint-Quintyn? de gloed
Der eerste lauweren? de blijde welkomstgroet
Van Hollands Eedlen? of de nasmaak uwer tranen
Bij 't scheuren van den Bond? de heirtocht naar Vianen,
Vergeefs begonnen? of zoo menig heete dag,
Vergeefs voleindigd bij Oranje's Leeuwenvlag?....
Neen! in éen uur zijn al die schimmen van 't verleden
Verzwolgen — vruchteloos dat éene beeld bestreden!
Het volgt u overal: vroeg — laat — te land — ter zee —
Het gaat ten disch, ter sponde, in kamp en bidcel meê,
En hadt ge u ooit een maagd ter weêrhelft uitgelezen,
't Waar' dreigend tusschen bruid en bruîgom opgerezen!
De nachtwaak bij 't schavot waar Hoorne en Egmond viel,
Vermoorde uw nachten en spookt eeuwig voor uw ziel!

Toen hebt ge uw kleed gedoopt in 't bloed der martelaren,
En alle geuren van het Oosten, alle baren
Der zeën wisschen nooit één droppel van dat bloed,
Dat, op uw hart bewaard, de wraak verbeiden moet.
Uw baard zal wassen, en uw hairlok ongeschoren
Rondzwieren — tot zij komt! Dien eed hebt gij gezworen,
Dien eed hebt gij herhaald, als, aan den rand van 't graf,
Een veege moeder u den jongsten zegen gaf,
En met dien zegen 't zwaard, dat moorden zou en slachten,
Maar dat de Almachtige, die ook de blinde krachten
Van zonde en dwaling leidt, tot grooter dingen sleep
Dan ooit uw moeder of — uw moeders zoon begreep!...

„Land! Voorne's duinen! Land!" die jubelkreeten storen
't Gepeins des Admiraals: „Daar grauwt de Brielsche toren!
„Daar blauwt de Stad! Aan wal!' Zóo joelt het juichend voort
Van d'eenen bodem tot den anderen. En hoort!
Daar klingelt, als een groet van zegepraal en zegen,
De zilvren klokkentoon hun over 't water tegen,
En: „Welkom! Welkom!" trilt de zware klepelslag,
Tot tweemaal achtereen. Waai uit nu, Prinsenvlag!
En rijs, gij wedergroet: „Wilhelmus van Nassauen!"
„Wij komen!" — IJlings slaan de dikke kabeltouwen
Hun kronkels uit elkaâr. Het plonzend anker haakt
Zijn ijzren tanden vast; de valreep rekt en kraakt
Van zooveel wichts, op eens den wiegelenden schepen
Ontvracht. De haven dreunt. Gespierde vuisten sleepen
Kartouw en goteling en kogeltros aan wal,
En planten 't vendel, dat — nù eindlijk wortlen zal!
De Vlootvoogd is alom en dondert zijn bevelen,
Gehoord, gehoorzaamd, in één oogwenk. Fluks verdeelen
Zich de oorlogsgasten in twee benden, aangevoerd

Door Roobol en Treslong. De trommel wordt geroerd,
De schelle krijgstrompet gestoken: rookend zwieren
De lonten. „Voorwaarts!" en — met vliegende banieren
Bestormt het heir de stad!
Dáar was de Faam alreeds
Hun komst vooruitgesneld, en met gemengde vrees
En hoop begroet. Het volk verdringt zich op de straten:
„Een Bode is hijgend in de Raadzaal toegelaten —"
„De Geuzen zijn ontscheept" — „Vijfduizend strijders saam'" —
„Lumey rukt aan — en eischt de stad op, in den naam
„Des Prinsen, in den naam der Vrijheid! — „En ten teeken,
„Het zegel van Treslong!..." Nu siddren en verbleeken
De Burgervaderen en raadloos is de Raad.
Al wat in 't wrokkend hart den Spaanschen Dwingland haat,
Schoolt momplend saam', of zoekt de wallen, of beklavert
Den nok der huizen en de kerkspits; en het davert
Der Veste boven 't hoofd: „Zij zijn het, dank zij God!"
Maar wie gewoonte of tijd verzoende met hun lot,
Die Alva's weêrwraak of het woên der Geuzen duchten,
Vergaâren in der ijl hun kostbaarheên, en vluchten
Ter Zuidpoort heen. Te laat! dáar was Treslong hun vóor.
Zijn krijgskreet fluit hun als een dwarrelwind in 't oor;
Zijn wapens flikkren, en zijn eerste kogels springen
De wallen over. Dan naar 't Noorden!... Maar dáar dringen,
Door Roobol aangevoerd, niet minder strijders voort.
De steenen splintren en de posten van de poort
Rinkinken op 't geweld van kolf- en mokerslagen —
Het ijzer is te traag: de vlam er in!... Nu dragen
Zij al wat branden kan op arm en schouders aan:
't Zijn drooge rijzeren en teenen, opgelaân
Tot heuvlen, bossen stroo, en jonge berkenboomen
Van 't Nieuwland, overstort met pek- en oliestroomen,

Eerst smeulend, maar op eens losbarstende in een gloed,
Al hooger steigrend en al ijvriger gevoed.
De wolken dwarlen en de roode vlammen bruizen,
Als opende de hel heur blakende fornuizen.
Zij knagen aan de poort, zij bijten in den muur:
Paneel en slagboom gloeit en knettert. Maar het vuur
Is op zijn beurt te traag — het kruid er in gesmeten! . . .
Daar dreunt een donderknal! de ringmuur is gespleten,
En schudt; de poort, half uit heur hengselen gerukt,
Buigt in: één aanval nog, en — 't wonder is gelukt! . . .
Daar treedt van uit den drom een Reusgestalt' naar voren,
Sterk, onbezuisd, gelijk de woudos in zijn toren,
En drillende in zijn vuist een zwaren pijnboomstam:
Dien zwaait hij boven 't hoofd, en, stappende in de vlam,
Rammeit hij met één stoot de poort om, en — stormt binnen!
Al de andren volgen, en hun volgen is verwinnen.
Hier baat geen weêrstand, geen schermutsling: alles bukt
Of wijkt, en wuift der schaar, die door de straten rukt,
Een: „Leve Oranje!" toe, — op eens teruggeschaterd
Aan 't ander eind der vest. Dáar rijst de vaan, dáar klatert
De trommel evenzeer — de laatste grendel viel —
Heil, Treslong! . . . Neêrland heil! Vermeesterd is de Briel!

„Vermeesterd is de Briel!" Vlieg uit, met alle winden
Gevleugeld, om den weg tot aller hart te vinden,
Eerste Evangelie van de Vrijheid! Profecy
(Reeds half vervuld!) van 't eind der zielendwinglandij!
Wek heel een Natie uit den doodslaap! Doe verbleeken
Den drijver, op 't gezicht hoe alle boeien breken,
En levensadem in de dorre beendren vaart!
Herroep Oranje, met zijn triomfeerend zwaard,

Zijn twintigduizende en — zijn voorbeeld! ... En begrimmen
Verdubbelde onweêrs 't licht dat doorbreekt aan de kimmen,
Geef dàn het teeken tot den Heldenworstelstrijd,
Dien God gewekt heeft en gewettigd en gewijd,
Die tachtig jaren lang op zijn bekrooning wachte,
Maar dàn ook — zegeviere in 't duizendste geslachte!

Hoort! hoort! daar klinkt op nieuw, maar ditmaal als een choor
Van Englen, 't klokkenspel d' ontroerden Geus in 't oor.
Nù kent hij 't Lied: een Psalm ter eer' des Hooggeloofden!
Daar buigt de Heldenkruin, daar buigen alle hoofden,
Op 't marktplein saamgeschoold bij de overwinningsvaan.
Ook d' allerruwste grijpt een heilige eerbied aan,
Als woei hem de ademtocht der Hooge Godheid tegen.
De menschenzee verstomt, gelijk de golven zwegen
Waar Jezus wandelde ... Tot plotsling aller tong
Ontboeid werd, en de Psalm door lucht en wolken drong:

„Hallelujah! Zingt den Heere!
Geeft Hem eere
Met aanbiddend lofgeschal,
Cherubijnen, Serafijnen!
Al gij Zielen van de Zijnen!
Gij, mijn Ziele, bovenal!

Louter zegen
Zijn Uw wegen,
God der Sterkte, Jakobs God!
De eeuwen zwenken
Op Uw wenken,
Aan Uw voeten knielt het lot!

Bergen zinken,
Starren slinken
Aan het vonklend hemelblauw
Dat Gij welfde —
Gij, Dezelfde!
Blijft in eeuwigheid getrouw!

Kranken hoedt Gij,
Schaamlen voedt Gij,
Lijders steunt Gij onder 't kruis;
Dwars door 't klaatren
Van de waatren
Brengt Gij d' armen balling t'huis!

De Onschuld wreekt Gij,
Boeien breekt Gij,
Kopren deuren brijzelt Gij!
Wie zijn nachten
Door moest smachten,
Zet Gij juichende aan Uw zij'!

Amen! Amen!
Jammren kwamen,
Maar wij hielden 't bij dat lied:
Kerkermuren,
Foltervuren,
Dooden Gods beloften niet.

Heer der Tijden!
Rijpte 't lijden
Eindlijk ons tot heerlijkheid?
Zijt Gij heden
Opgetreden
Tot beslechting van het pleit?

Wonderlijke!
Zegerijke!
Gij, altijd in zwakken sterk,
Waart Beginner:
Alverwinner,
Wees Voltooier van Uw werk!

Maak de plannen
Der tyrannen
Tot een stofwolk die verwaait!
Jaag de vreemden
Uit de beemden,
Met ons lijkgebeent' bezaaid!

Blusch de felle
Mutsaarthelle!
Scheur het roode beulenkoord!
Hef de keten
Van 't Geweten,
En den banvloek van Uw Woord!

Geef ons armen
Uit erbarmen
Huis en haard en brood en eer,
't Graf der Vaadren,
't Bloed in de aadren,
't Leven in de ziele weêr!....

't Zàl gebeuren!
's Hemels deuren
Blinken van herboren glans:
Nevels wijken, wolken scheuren —

En in reine Oranjekleuren
Stijgt de Morgenzon ten trans!

Hallelujah! Zingt den Heere!
Geeft Hem eere
Met aanbiddend lofgeschal,
Al gij Englen, Machten, Krachten!
Al gij Volken en Geslachten!
En gij, Neêrland, bovenal!"

Amsterdam, November 1860.

TER ZILVEREN BRUILOFTE.

AAN MIJNE DIERBARE GADE

JOHANNA SOPHIA WALDORP.

— 13 Mei 1870. —

Schoon en frisch was de krans, op den Trouwdag der Jeugd,
Uit de rozen der Liefde geweven,
En die Zevende Mei, die als gistren mij heugt,
Was de zonnigste dag van mijn leven.

O, nog sta ik, ter zij' van de bloeiende Bruid,
Op de tintlende golfjens te staren,
En zie, d'arm om heur leest, naar 't groene Eilandtjen uit,
Dat daar dommelt, daar duikt uit de baren.

Eerste stap op den drempel, met mirten bestrooid,
Eerste kus in onze eigene woning,
Eerste dag van 't Nieuw Leven! vergeten we U ooit?
Schoone Vierdag der Lent', Liefde's krooning!

Heel de lichtglans der ziel deelt aan alles zich meê,
Of een straal uit Gods hemel er speelde,
En een handtjenvol klei, dat daar schudt in de zee,
Wordt een Lusthof vol tropische weelde.

O die Meidag!... Mijn Weêrhelft! niet waar, schoon hij vlood,
Hoe ons hart zijn herinnring bewaarde!
Als de pelgrim van 't Oost, die, tot de uur van zijn dood,
't Klompsken aard met zich draagt, Heilige aarde!

Toch nog schooner de Dag die ons heden bescheen,
Trouwe gade, van God mij gezonden!
Nu het vierde eener eeuw, wie verscheen' en verdween',
Steeds ons samen voor Hem zag verbonden.

Wat de Hoop profeteerde, is gekomen, ging op,
Als een droom in het leven getreden,
En de vrucht, een geheim eens, verhuld in den knop,
Ciert den boom op onze' Oogstdag van heden.

Wat al voetstappen sints op den dorpel van 't huis,
Lief en Leed, ons tot gasten gegeven!
Wat al stemmen, nú klaagtoon, dán jubelgeruisch,
Beurt om beurt in den Psalm van ons Leven!

Maar bij alles — de zucht, die steeds vuriger gloeit,
Om al nauwer ons samen te strenglen,
Als het klimop en de olm, in elkander gegroeid,
Tot hunne innigste wortlen zich menglen.

Wat een heiligdom was van de blijdschap der Jeugd,
Werd een kweekschool van dulden en dienen,
Werd een Tempel van hooger, van Heilige vreugd:
Bij de Bondsark staan Gods Cherubienen!

Wat wij hadden, het bléef, als in 't zalig begin;
Maar de Liefde kreeg voller gehalte,
En het dartle, klapwiekende wichtjen der Min,
Werd verklaard tot een Englengestalte:

Tot een Engel des Lichts, die daar bad en aanbad,
Tot een Engel des Moeds onder slagen,
Tot een Engel der Hulp, om den berg op ons pad
Op zijn vleuglen ons over te dragen:

Tot een Engel der Vreugd, bij den wieg van ons kroost,
Dien, beschermend, zijn wiek overspreidde,
Negenmaal! bij den negende een Engel van troost,
Toen 't lief Jongsken zoo vroeg van ons scheidde:

Tot een Engel van God, die ons leert, die ons leidt,
Die ons loutert bij juichen en weenen,
Die, wordt eenmaal de rustkoets den dooden gespreid,
Onze Levens bij God zal hereenen!

Daarom, heil U, gij Dag, die nog heerlijker straalt,
Tweede Bruiloft! — Geen rozenkrans mengt Gij,
Maar, zooals ons een Rafêl zijn Gabriël maalt,
Een rein zilveren leliekroon brengt Gij!

Zie, ik vlecht ze U om 't hoofd, nog zoo blond als weleer,
Nu alleen maar door zegen gebogen,
En ik leg ze aan Uw hart, even jong, dubbel teêr,
Vrouw, tot Moeder gewijd uit den Hoogen!

Zoo dan kroon ik U heden op nieuw Koningin,
Koningin van mijn Hart, van mijn Leven,
Bij het huldigingslied van ons dankbaar gezin
En de vrienden van God ons gegeven!

NAJAARS-AVOND.

't Is avond: een dier schoone en zachte dagen,
Bijna zoo schoon als die der blonde Lent',
Die 't Najaar tot ons Noorden overzendt,
Wordt stervend door de wolkjens weggedragen.
't Is niet die jonge en werkzame Natuur
Van 't éerst seizoen, dat, tintelend van leven,
Zich losrolt uit zijn windsels om 't azuur
Der heemlen en den windtjens die er zweven
In 't eerste groen zijn eersten groet te geven;
't Is die Natuur, die, kwijnend en vermoeid,
Zich traag ontkleedt, gereed tot slapen: de adem
Des winds is niet de dartele die stoeit,
En rondvliegt met den sterken balsemwadem
Die uit seringe en kamperfoelie vloeit:
Het is die lucht, die, mat en sluimerlauw,
Te traag schijnt om haar vlerkjens op te beuren,
Bezwaard als ze is met die Septembergeuren
Der klaverweî, die uitziet naar den dauw,
Het stoppelveld, de rijpgestoofde vruchten,

En bladeren, die reeds den tak ontvluchten.
Gij voelt uw bloed niet koken, voelt uw borst
Niet zwellen van vernieuwden levensdorst,
Niet d'aandrang van een hart, dat zonder reden
Wil jubelen en schreien: gij ontwaart
Een matheid, die geheel uw ziel bezwaart;
Ge erinnert u een ongesmaakt Verleden,
Een zoeten droom die nooit verwerklijkt is,
En eer gij 't voelde en zonder droefenis,
Ziet ge op uw hand een traandrop neêrgegleden.
In zulk een uur is de Engel der Gebeden
Het naast: de Man bidt over 't zoete hoofd,
Waarom, waardoor hij liefheeft en gelooft,
Een hemel af; de Jongeling bejegent
Zijn Moeder met een zachter, teêrder groet;
De Vader strekt de handen uit, en zegent.
Ge aanschouwt het Graf, maar in een rozengloed:
De steen is weggewenteld die 't bezwaarde.
De Weemoed smelt en loutert het gemoed:
De schaduw Gods is wandlende over de Aarde!

Arnhem, Sept. 1842.

EERSTE LIEFDE.

Die zachte en toch zoo wilde drift, die vreugd
En kwelling, tot één zaalgen droom geweven,
Die vuurvlam, die verteert en toch doet leven,
Zij gloeit maar éens, want éens maar bloeit de Jeugd
Een reine ziel kan op 't altaar der Deugd
Haar offren en den Plicht dan alles geven
Wat van haar afhangt —... maar dat zoet gevoel
Van wel en wee, die moed, die jonge krachten
Tot àlles, die verrukkingen, dat smachten,
Die snelle vlucht der heerlijkste gedachten,
Der zuiverste gevoelens, naar één doel, —
Die hoop en vrees bij d' opslag van twee oogen,
Dat lijden om een blik, dat zielsgeluk
Om één zoet woord, één zachten handendruk...
Ge ontwaart ze nimmermeer; zij zijn vervlogen,
Met de Eerste Liefde! — 't Hart ontluikt niet weêr:
Geknakte lelie, op haar steel gebogen,
Leeft nog de plant, maar — draagt geen bloemen meer!

Utrecht, 1843.

MONNIKHUYZEN.

— OP KLARENBEEK, BIJ ARNHEM —

Het karthuizerklooster Monnikhuyzen, werd in 1318 gesticht door Reinald II, graaf van Gelre, na een overwinning bij Hasselt op de Luikenaars, bevochten tot verzoening van 't door hem vergoten bloed. Want die overwinning had hen op vele duizende van menschenlevens komen te staan. Het klooster bleef in groot aanzien, totdat de Kerkhervorming ook tot hier doordrong. In 1572 moesten de karthuizers hun verblijf verlaten, dat weldra geslecht werd.

G. VAN HASSELT, Arnhemsche Oudheden I, 190.

En dacht ge, ondankbre zoon! dat zulk een offerande,
Ontperst door wroegingloos berouw,
Voor al dat menschenbloed, dat op uw voorhoofd brandde,
U met den Heer verzoenen zou?
Een Klooster wierpt gij op! als of de straf des Heeren,
In blinde gramschap aangerukt,
Het hart niet tellende, op een angstgift af zal keeren,
En voor een steenhoop neder bukt!
De Alheilge heeft geen lust aan de offers: duizend kloosters
Bedekken zelfs geen droppel bloed!
Slechts wie zijn ziele geeft, onfangt het licht des Troosters,
Al waar' zijn schuld scharlakengloed!

O Reinald! zoo ge nu 't bestoven lijkgebeente
Van 't stof kost beuren dat u draagt,
Hoe trildet ge, als ge in 't trotsch, tot puin verneêrd gesteente,
Uw ijdle hoop verbrijzeld zaagt! . . .
Wáar zijn die cellen nu, waar doffe zelfverblindheid
Het vleesch kastijdde, 't hart vergat,
Of Godsvrucht masker was van dierlijke aardschgezindheid,
Door lust en luiheid afgemat?
Niet langer zag de Heer het werktuig Zijner handen,
Zoo diep bezoedeld, werkloos aan:
Hij wenkte — een Engel daalde [1]), en ook uw kloosterwanden
Zijn voor het vlammend zwaard vergaan.
En nu — zie! op hun puin, 't geboomte tot pilaren,
Rees daar een eeuwig heiligdom!
De vooglenhymne smelt in 't fluistrend lied der blaâren,
En voelbaar wandelt God er om.
Het ruischt er: „Ik ben Geest en die mij wil aanbidden,
„Bidd' mij in geest en waarheid aan!
„Geen muren sluiten me in: 'k ben altijd in uw midden,
„Zoo ver als uw gebed kan gaan!"
Ook 't sprakelooze ontfangt er stem om Hem te roemen:
Het licht, de schaûw, de tak, de knop;
Een leven draagt elk windtje', en, bloemen onder bloemen,
Gaan hier de harten geurende op.
De wondren der Natuur zijn juichenden en verhalen
Elkaâr de glorie van Gods Naam;
En in het altaarlicht der westerzonnestralen,
Smelt de Aarde er met den Hemel saam'!
O Schepping! Tempel Gods! zie duizende geslachten,
Verwisslend als uw blauw gordijn,

---

[1]) De Kerkhervorming.

Gebogen op uw trap! Zie, knielend voor d' Almachten,
Uw priesterschare 't Menschdom zijn!
Geef ons, in U dien Heer te loven met ons leven,
Hem en ons-zelven niet onwaard!
Tot ons de Alheilge plaats in 't Heiligste zal geven.....
Want is zij niet slechts Voorhof, de Aard?

Arnhem 10, Sept. 1842.

MARIA VAN BETHANIE.

I.

Bloem van 't Bethaniesch Huisgezin!
Mijns Heeren trouwe zielsvriendin!
Wél stondt gij als een blanke lelie
Bij al de doornen aan zijn voet!
Wél geurt een balsem, hemelzoet,
Uit ieder blad van 't Evangelie,
Waar ik uw lieven naam ontmoet!
Ik spreek hem uit — en 't reinst Verlangen
Dat hongert naar gerechtigheid,
't Geloof met zijn triomfgezangen,
De Liefde in heel haar majesteit,
Ik zie ze ondeelbaar samenvloeien,
Tot één jonkvrouwlijk beeld vereend,
Waarin al de englentrekken gloeien,
Maria, die mijn droom u leent!

II.

O zalige ure, nooit vergeten!
Toen 't eerst tot u, bezwijkend lam,

De Goede Herder binnenkwam,
Die uit de verte uw zielekreeten,
Uw spraakloos roepen, lang vernam:
Toen ge, aan Zijn voeten neêrgezeten
Met ingehouden ademtocht,
Voor 't eerst die klanken vangen mocht,
Zoo zalvend voor uw krank geweten,
Zoo lavend voor uw dorre ziel
Als levendige waterstroomen:
Toen gij — uwe ure zaagt gekomen,
En de allerlaatste blinddoek viel!
Laat Martha zwoegen, Martha klagen,
Uw aandeel in haar zorgen vragen,
Gij hebt aan 't hemelbrood genoeg:
Één spijs, één zorge, één ding is noodig,
Alle andre kommer overbodig —
Dat weet uw ziel, die 't Beste vroeg!
Gij hebt gehongerd, vele jaren:
Nu moogt ge in 't eind uw manna gâren,
Geen gastvrouw meer, maar blijde gast.
Laat Martha dobbren op de baren,
Door menig wuften wind verrast,
Uw hulk, de haven ingevaren,
Ligt roerloos aan Gods anker vast.
Zijn de oude dingen niet verdwenen,
Bij 't opgaan van een nieuw verschiet?
Is dat geen Beth-El om u henen?
Geen hemel, dien gij open ziet?
En zingt niet, om uw Heer te loven,
Uw ziel een juichend Azafs-lied:
„Wien heb ik nevens U daar Boven?
„Zijt Gij omlaag mijn alles niet?"

Voorwaar! dát was uw dag der dagen.
Nu had gij 't andwoord op uw vragen,
Nu had uw zelfstrijd uitgewoeld.
Nu was er zekerheid voor vreezen;
Want al wat gij hadt vóorgevoeld,
Had nu in God zijn grond en wezen.
En altoos zat ge luistrend neêr,
En waerelden des lichts verrezen
Op ieder woord van uwen Heer!
Toen, tot verrukkens te bewogen,
Toen — bleeft ge geen Maria meer:
Toen, duive, ontfingt gij aardlaaroogen,
Om, dwars door 't Nazarenerkleed,
Te zien wat drangveêr uit den Hoogen
Dat Godlijk harte kloppen deed!
Toen werd u de aadlaarsgeest gegeven,
De moed, de vleuglen en de kracht
Om Zijn gedachten na te zweven,
Johannes van uw têer geslacht!

III.

Wáar spreidt ge uw stralen, Jakobs sterre?
Wáar zwerft ge, o voeten! die nooit rust
En allen rust brengt? langs wat kust,
Of op wat berg? — De Heer is verre,
De proef nabij! — Hebt gij 't verwacht,
Gij zuster met het hart der Moeder,
Maria? dat ge stil en zacht,
Zoo zonder tranen, zonder klacht,
Den langen dag, den langer nacht
Doorwaakt aan 't krankbed van uw broeder?

Gij teedre ziel, hebt gij 't gegist?
Dat gij met zooveel kalm vertrouwen
De klamme droppels die er dauwen,
Van dat bestorven voorhoofd wischt?
En speelde langs uw fijne lippen
Dan niet een glimlach die verried,
Dat gij den leiddraad niet laat glippen,
Dat gij des Heeren werk doorziet? —
Zoo kort toch is de vuurproef niet:
Maria, hebt ge u niet misrekend?
De boô kwam weêr; maar zonder Hem!
De Heer blijft weg.... En wat beteekent
Dat reutlen van uws broeders stem,
Dat oog, gelijk een maanlicht brekend?
Dat is — de dood!.... een laatste kus,
Gij staat bij — 't lijk van Lazarus!
Kom, stort nu nevens Martha neder,
En scheur de vlechten u van 't hoofd,
En vorder, beurtlings woest en teder,
Van God te rug wat God u rooft!
Voel nu de vastigheid bezwijken,
Zie nu den hoogen rotsgrond wijken,
Waaraan uw ziele had geloofd!...
Gij doet het niet, al snikt uw harte
Naar lucht! Gij doet het niet, al zit
De felle weêrhaak uwer smarte
U diep in 't vleesch! Maar marmerwit
Tuurt ge op des broeders doode trekken,
Als zocht ge dáar 't geheim te ontdekken:
„De Meester wist en — ging voorbij?"
Gij hebt uwe eigene gepeinzen;
Gij laat u niet verwarren. Gij

Kunt breken — 't zij zoo! maar niet deinzen!
Gij fiere telg van Abraham,
Geeft, tegen hoop, geen hoop verloren.
Een woord, dat vriendlijk tot u kwam,
Een raadselklank, vervult uwe ooren,
En ruischt: „Die krankte is niet ten dood',
„Ze is God tot roem, Gods Zoon tot eere!"
Och, wist ge wàt dat in zich sloot!
Genoeg — de Heer is trouw en groot,
En gij weet dit: gij mint den Heere!

Maria! was daar wee en ach,
Was daar verbazing in uw blikken,
Toen eensklaps, op den vijfden dag,
Uw zusters stem u op deed schrikken:
„Daar is de Meester, die u roept!"
Toen ge, of uw tred gevleugeld ware,
U ijlings wegdrongt door de schare,
In 't somber rouwvertrek gegroept? —
Verbazing? — Neen! te lang, te zeker,
Te smachtend hadt ge Hem verbeid.
Maar droefheid? — Ja! uw tranenbeker
Was tot den rand toe vol geschreid:
Één drop — nu moest hij overbruisen.
Toch slingerde u geen Smart-alleen:
't Was Liefde en Vreugde en Smart dooréen:
Het was — een door-elkander-druischen
Van wisselende gevoelens, waar
Uw hart bij trilde in elke snaar:
Een storm, waardoor de stralen kruisen
Der herfstzon.... Ach, de jonge vreugd
Blijft, als ons in den laatste dagen

Slechts van gestorven weelde heugt,
Nog lang het droevig weeskleed dragen....
„Ziet, zij gaat weenen bij het graf,"
Zóo waanden die uw spoeden zagen:
Maar gij — gingt bij uw Jezus vragen
Wat u geen kille lijksteen gaf!
Daar stond Hij, dien ge al duizendwerven
Te rug riept voor uw moeden geest!
„Gij Heere, waart Gij hier geweest,
„Mijn broeder had niet kúnnen sterven!"
Dus kreet ge, met dat zelfde woord,
Nu in de laatste lijdensstonden
Zoo vaak gesproken en gehoord.
Toen zweegt ge — alleen uwe oogen vonden
Nog kracht tot spreken. En gij badt —
Badt, aan zijn kniën half bezweken,
Met blikken van ontroering nat,
Waarin zich 't licht der Hoop kwam breken.
O liefelijke regenboog!
Welsprekend zwijgen! Spraakloos smeeken,
Dat tranen lokte in Jezus' oog!....
„Wáar borgt gij hem?" — Kón 't anders luiden,
Zijn andwoord op zóo'n bede? Neen.
Mocht Martha's twijfel 't nog misduiden,
Gij vulde 't aan: „Neem weg den steen,
„Neem weg! al ware 't lijk ontbonden,
„Tot stof verteerd, in 't stof vertreên,
„Geen nood! Neem weg! Hier staat er Een,
„Die dood en helle heeft verslonden —
„Wanneer is Hij trouwloos bevonden?
„Neem weg den steen!...." De grafsteen zonk;
Het: „Lazarus, kom uit!" weêrklonk:

Daar ruischte 't uit de grafspelonk,
Daar laagt ge saam' aan 's Heeren voeten! ....

O groot geloove! O heerlijk loon! —
Mijn Jezus, laat mij voor uw troon
Mijn dooden ook eens zóo begroeten!

IV.

Het laatste Paaschfeest was nabij:
Één week en — 't Treurspel zou beginnen.
Weêr trad de Heer Bethanie binnen,
En riep de welbekende rij
— Op één na, zielen die hem minnen —
Voor 't laatste zeegnende aan zijn zij'.
Maria! zijn de blijde beten
U wrang aan Simon's vriendendisch?
Wat schaduwbeeld van droefenis
Is zwijgend met u aangezeten?
Wat staart ge dus uw Heiland aan,
Al kost ge op dat verheven wezen
Zijn hart, zijn kamp, zijn toekomst lezen?
En hoe dus haastig opgestaan? —
Daar keert ge! en brijzelt onverschrokken
't Albaster dat uw schat besluit,
En stort dien op uws Heeren lokken
In volle nardus-golven uit.
„Vloeit, vloeit nog voort, gij zoete stroomen!"
Zoo fluistert gij, en buigt u neêr:
„Laaft ook de voeten van mijn Heer!"
Gij hebt ze siddrende opgenomen,
Gij kust en zalft ze keer op keer,

En wischt ze met de ontvlochten tresse,
Waarin een dauw van tranen drijft,
Tot in uwe oogen, in uw flessche
Geen enkle druppel overblijft....
Hoor Judas, den verrader, smalen:
„Waartoe is dit verlies geschied?"
Bedroefde! neen, gij hoort het niet.
Verlies? och, of ge duizend malen
Al wat gij hebt, uw goed, uw bloed,
Hem tot een offer kost betalen,
Die tot uw uiterst ademhalen
Uw liefde is en uw Hoogste Goed!
Of gij uw hàrte kost verbreken!....
Gij doet het. Wèl u, dat gij 't doet!
Want balsems zijn uw tranenbeken:
Zij geuren Jezus te gemoet.
Zoo lieflijk kan geen nardus leeken:
Geen myrrhe is als de Liefde zoet!
Zie hoe u 's Heeren blik bejegent!
Rijs op, Maria! wees voldaan:
Fronst u de Jonger morrende aan,
De Meester heeft uw werk gezegend!
Uw Heiland heeft uw doel verstaan!

O Vrouw, wie scherpte uw schreiende oogen?
Gij zaagt wat geen Johannes zag.
Hoe waart gij dus den Lijdensdag
Op vlugge wiek vooruit gevlogen?
De Liefde, die uw ziel doorblaakt,
Zij heeft u Profetes gemaakt.
Háar — waren reeds dat hoofd gedoken,
Die mond verstomd, dat oog gebroken,

Die voeten bloedende en doorstoken,
Dat lichaam aan het kruis gehaakt!
Gij woudt den levende niet laven:
Gij bracht een doode de uiterste eer:
Gij — later mócht ge 't licht niet meer —
Gij hebt uw lieven Heer begraven!..

V.

Gij gistet wél. Uw Heiland stierf.
Maar ook — uw Heiland is verrezen!
En spoedig mocht ge bij Hem wezen,
Waar u zijn vóorgang plaats verwierf.
Ach! reeds voor achttien honderd jaren
Liet Hij, met heel uw huisgezin
En allen die hem dierbaar waren,
Bij 't juublen zijner Englenscharen
U tot zijn blijdsten Hemel in.
En aan zijn Bruiloftsdisch gezeten
In aller zaligheden schoot,
Zijt gij de wonden, hier gereten,
Uw worstelperk, uw nood en dood,
Misschien voor eeuwig al vergeten!
Maar, naar uws Meesters heilig woord,
Leeft nóg in alle waereldoorden
Die 't Evangelie klinken hoorden,
Uw naam en daad onsterflijk voort.
En wáar we, in de aardsche school des Heeren,
Ooit spreken van een Heilbegeeren,
Dat hongert naar gerechtigheid,
Een vast Vertrouwen, dat in 't duister
Der doodsvallei van God niet scheidt,

En Liefde in al haar hemelluister, —
Dáar rijst Uw beeld ons voor den geest,
En lispelt: „Heft het hoofd naar Boven!
„Zij worden zalig die gelooven,
„Maar die beminnen, allermeest!"

Almkerk, 1856.

LEVEN EN STERVEN.

Wenn die unbekannte Hand den letzten Pfeil an das Haupt des Menschen sendet, so bückt er vorher das Haupt, und der Pfeil hebt bloss die Dornenkrone von seinen Wunden ab.

JEAN PAUL.

Drie minuten — nog niet! — zijn ons deel hier op aard:
Een tot lachen; de tweede tot schreien;
En de derde, tot waken en bidden bewaard,
Is ter helft pas voorbij of — we scheîen!

Maar de Heer vult het aan, 't onvoltooide gebed;
En niet donker of diep zijn de groeven:
Zij zijn de indruksels maar van den lichtenden tred
Van zijn Engel, die zoekt, wáar we toeven.

En vliegt eindlijk de doodlijke pijl naar ons heen,
Door d' onzichtbaren vinger gezonden,
Ziet, dan buigen wij 't hoofd, en de pijl neemt alleen
Ons de doornenkroon weg van de wonden!

Almkerk, 1848.

AAN MOZART.

Die Musica ist eine Gabe und Geschenk Gottes, nicht ein Menschen-Geschenk. So vertreibet sie auch den Teufel und macht die Leute fröhlich. Man vergesst dabei alles Zorns, Unkeuschheit, Hoffart und anderer Laster. Ich gebe nach der Theologia der Musica den nächten Platz und hochste Ehre.

LUTHER.

'k Had aan uw blikken willen hangen,
Verkoren Zanger van mijn hart!
Toch zijn uw naam en uw gezangen
Al wat ik van u ken, Mozart!
Ik zoek vergeefs uw beeld te kroonen:
Gij zijt gesluierd in uw tonen;
Ik hoor u, maar aanschouw u niet.
Zóo kweelt de snaar, in 't hout verborgen,
Zóo speelt de bode van den morgen
Onzichtbaar boven 't zwerk zijn lied!

Uw stem klinkt in mijn stille woning
Na 't kinderlijk gebed het teêrst!
Gij! reeds als kind geboren koning,

Die 't Rijk der Klanken hebt beheerscht,
Hoe weet gij beurt om beurt de stroomen
Der melodiën in te toomen,
Of op te slingren uit hun kolk!
Het lentewindtjen na te fluistren,
Of al de psalmen af te luistren
Die zingen in de donderwolk!

't Is of ge, op vleuglen uitgeschoten
Tot in de hoogste heerlijkheid,
Den jongsten Serafijn zijn noten
Al dartelend hebt afgevleid.
De aêloudheid roeme d' onvervaarde,
Die, opgestegen van deze aarde,
De vuurvonk uit den hemel stal, —
Gij bracht iets beters naar beneden:
Een Naklank uit het Hemelsch Eden,
Der Engelen triomgeschal!

Maar ook naar 't donker Rijk der Schimmen,
De sombre woningen des Schriks,
Hebt gij 't gewaagd om af te klimmen,
Voortstormende op de wilde Styx!
Gij liet d' ontroerden hellewachter
Weeklagende aan den ingang achter,
Door uw geduchten voet vertreên:
En 'k hoor de schrille jammertonen
Der overweldigde démonen
Door 't schreien uwer snaren heen'!

Den Hemel en de Hel van 't harte
Doorzocht ge! Al wat een ziel omsluit

Van menschelijke vreugd en smarte,
Spraakt gij in klare klanken uit.
Gij bracht de driften tot bedaren,
Gelijk eens Amor op de baren
Des Zeegods snuivend rosgespan.
En waren 't wondren wat gij werkte,
Wij kennen 't raadsel uwer sterkte:
De Liefde was uw talisman!

Ge ontdekt de heimelijke wonde,
Die op des Harten bodem bloedt,
De macht des kwaads, 't bedrog der zonde,
Maar ook — wat haar verwinnen moet:
Gij toovert tranen op de wangen
Van Godgeheiligd zielsverlangen,
Van heimwee naar een Beter Oord!
Gij weet den Paradijsdroom leven,
Den Schrik zijn Gratiën te geven,
En elken wanklank zijn akkoord!

De ware Schoonheid bloeit onsterflijk,
Verjongd met elke nieuwe jeugd:
Diens werk alleen is onverderflijk,
Wien Hare Aanschouwing heeft verheugd.
De Fransche wildzang ga voor de ooren
Van 't volgende geslacht verloren,
Gij, o Mozart! mijn Duitsche Zwaan!
Zult op de golf der eeuwen drijven,
Zoolang één hart zal overblijven
Om voor het Hemelsche te slaan!

Almkerk, 1852.

LIED.

Oh primavera! gioventù dell' anno!
Oh gioventù! primevera della vita!

Ja, schoon ze ook neevlen en distelen heeft,
Toch heeft deze Aard nog haar licht en haar rozen:
Licht, dat de kimmen doet blinken en blozen,
Rozen, wier geur ons als wierook omzweeft.
Dwaas en ondankbaar zijn zij dus te heeten,
Die, als de zonne hun hemel reeds kleurt,
't Glanzend gebloemte hun voetpad doorgeurt,
't Donker Voorheen noch de doorne vergeten,
Die eens hun vinger heeft opengescheurd!

Snel is 't genot vaak, gezwind als de baar,
Wuft als de wolk door de koelte gedreven;
Kort is de Jonkheid, die lente van 't leven,
Kort als de Lente, die jonkheid van 't jaar:
Maar o, toch zijn er nog zalige stonden,
Die, door de Erinring, niet kùnnen vergaan,
En uit de krans van welriekende blaân,
Die eens de vleuglen der Jeugd hield omwonden,
Blijft er toch één wel gespaard door d' orkaan!

Ziet! nog, nog knikken, van 't feestkleed omplooid,
Blank als de vlok aan de sneeuwwolk ontgleden,
Vriendelijke Englen ons toe hier beneden,
Englen des Lichts met de straalkrans getooid!
En waar nog Dochtren des Hemels verblijven,
Dáar moet nog blijdschap, nog heiligheid zijn!
Dáar een oasis in elke woestijn!
Dáar moeten glansen de neevlen verdrijven,
Lachjens de tranen, en vreugde de pijn!

Vriendschap en Liefde! Gij, zaligend Paar,
Gij zijt gezanten door God ons gegeven!
Gij, Poëzy onder 't proza van 't leven,
Gij, de allerschoonste uit uw Zusterenschaar!
Wie denkt om dorte als de dauw hem bedruppelt?
Wie om den nacht als de dag is gewekt?
Wie om den wolf als het schaapjen hem lekt?
Wie om den storm als het windeken huppelt?...
Wie om de smart, als ùw vleugel hem dekt?

Ja, waar Gij ademt, geliefkoosde Twee!
Dáar ademt kalmte, genoegen, en zegen;
Dáar ruischt ons frischheid en vroolijkheid tegen;
Dáar legt de golf zich ter neêr op de zee!
En wie zich ù tot zijn gids heeft verkozen,
Hij roept gewis met een dankbaar gemoed:
„Zij het soms distlig en zwart voor mijn voet,
„Nog heeft deze Aarde haar licht en haar rozen!
„Nog is het Leven mij zalig en zoet!"

Utrecht, 1838.

LIJSJEN BIJ HAAR SPINNEWIEL,

— EEN LIEDEKEN. —

Lief Lijsjen! spin uw draadtjen fijn:
Het mocht eens — ge kunt niet weten! —
Nu, bloos maar niet, zoet maagdelijn!
Het mócht eens het blanke linnen zijn,
Waarin ge de Bruid zult heeten.

Het lijkt wel, of een tooverstaf
Het dradeken heel doet blijven!
Het wieltjen wervelt op een draf,
En spint een gantsche historie af,
Een blijspel in drie bedrijven.

Eerst spreekt het van een groene Mey,
Twee oogen als morgenstarren,
Die tintelvonklen, 't raam voorbij,
Twee lippen vol zoete vleierij,
Maar die nog niet spreken darren.

Dan rept het van een briefjen zoet,
Omtogen met gouden randen,

Beschreven met eens minnaars groet,
Geweven uit louter vuur en gloed,
Genoeg om wat kafs te ontbranden.

„En zoo nu eens dat stout Sinjeur",
Zoo fluistert het loze wieltjen,
„Hier binnen"... Stil! daar kraakt de deur...
O Lijsjen, waar bleef uw rozenkleur,
En wat gaat er om in dat zieltjen?...

Wie doet nu 't lieve maagdelijn
Haar wieltjen zoo glad vergeten?...
Foei, Lijsjen! spin uw draadtjen fijn:
Het kon toch wel eens het linnen zijn,
Waarin ge de Bruid zult heeten!

Middelburg, 1851.

ZOO ZIJN ER.

— NOG EEN LIEDEKEN. —

Zou daar wel iets zoo wonder zijn,
— Klinkt helder op, mijn snaren! —
Zou daar wel iets zoo wonder zijn
Als 't hartjen van een Maagdelijn
Van even achttien jaren?

Bij 't hekken, achter 't geele graan,
In schaûw der groene boomen,
Daar bad hij haar — wat hield hij aan! —
Als 't avondklokjen acht zou slaan,
Daar bad hij haar te komen.

„Neen, fijnman! komen doe ik niet,
„Daar moet ge niet op bouwen!
„'k Ben (sprak ze) zorgloos, als ge ziet,
„Ik lijd bij vader geen verdriet,
„En denk nog aan geen trouwen!"

En ziet! het klokjen was niet koud,
— Kom, cither, laat u hooren! —

Het avondklokjen was niet koud,
Daar kraakt het tusschen 't elzenhout,
  Daar ruischt het langs het koren.

Wie houdt daar bij het hekken stand,
  En gluurt daar door de blâren?
Wie leunt daar 't hoofdtjen op de hand?...
Het meisken met haar kloek verstand
  En — even achttien jaren!

„Kan 't mooglijk wezen?"... Stil toch wat!
  En oordeelt niet voorbarig!
Zij kwam hier niet om dit of dat:
Toevallig koos zij juist dit pad —
  En dan, ze is zeer meêwarig...

„Ook wat nieuwsgierig?"... Waarom niet?
  Zou hij misschien nog hopen?
Nog komen?... Als zij in 't verschiet
Een tipjen van zijn schoenen ziet,
  Dan zet zij 't op een loopen!

Zij liep... Maar 't schijnt wat traag geweest:
  Want, pas, verliep een jaartjen,
— Bloost, fiere Maagden, die dit leest! —
Daar woelde een vroolijk bruiloftsfeest
  Ter eere van — ons paartjen

Middelburg, 1858.

ROMANCE MUY DOLOROSO

OVER EEN THEETUIN.

— Door een vriend van fraaie letteren en beleefdheid. — [1])

Tijd der Werthers en Charlotten!
Eeuw der moesjens en der pruiken!
Ach, hoe spoedig dookt gij onder,
Zonder ooit weêr op te duiken!

---

[1]) VRAAG. „Vriend van lettren en beleefdheid!
Zoudt gij ook een smoklaar wezen?
Heb ik niet zoo'n soort van stukjen
In 't Boheemsch of Turksch gelezen?"
Recensent.

ANDWOORD. „'t Kan wel zijn; de Recenseerder
Is een aaklige aliesweter:
Maar in elk geval, verklikker!
Is het mijne tienmaal beter."

't Paar komt samen in den palmhof,
Met veel poeder op hun kruinen:
Want de Werthers en Charlotten
Houden van geschoren tuinen.

Tranen van de teêrste liefde
Dropplen in de lange lijzen:
Want de Werthers en Charlotten
Zijn om hun gevoel te prijzen.

„Wreede vader! wreede moeder!"
Alzoo snikken ze onder 't hijgen:
Want de Werthers en Charlotten
Kunnen nooit malkander krijgen.

Zij doorsteekt zich met een hairnaald,
Hij onthalst zich met een sabel:
Want de Werthers en Charlotten
Sterven altijd miserabel.

Sedert komen ze alle nachten
Jammrende in den theetuin zwerven:
Want de Werthers en Charlotten
Worden spoken als zij sterven.

Middelburg, 1851.

AAN 'T SCHEVENINGER STRAND.

> En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde. Want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbij gegaan, en de zee was niet meer.
>
> OPENB. V. JOHAN. XXI: 1.

I.

Gegroet, gij Oceaan! Gebied der wijde waatren!
Gij Waereld, de onze in niets gelijk!
Gegroet! 'k Hoor reeds van ver' uw duizend stemmen schaatren,
Vreemd, onbegrijplijk Wonderrijk!
Gij weefde een sluier saam' uit de eindloosheid der golven,
En dekt er uw geheimen meê:
De werken uwer kracht zijn in uw schoot bedolven —
Wat voet doorwandelde u, o Zee?
En mocht hij 't — wie dan nog zou tot zijn gids verschijnen,
Waar schaduw valt noch voetstap blijft,
Waar eeuwge wisseling uw vloeiende woestijnen
Herscheppend door elkander drijft?...
Toch is het, of mijn oog, dwars door de diepte henen,
Uw onbekenden bodem vindt:
Een waereldvlakte zands, door zon noch maan beschenen,
Één enkel, padloos, labyrinth!
Soms rijst er een verschiet van kronkelende zalen,

Van verre ten paleis vereend,
Maar nader, is 't een berg wanstaltige koralen,
Een majesteit, tot kalk versteend!
Daar buiten — heeft de List heur strikken uitgespannen,
Terwijl zij uit de reeten loert;
Daar binnen — wordt alom door woedende tyrannen
De groote burgerkrijg gevoerd:
Zij weemlen door elkaâr op breede watervlerken,
En niemand heeft een bondgenoot!
Zij strijden tand om tand, en oefnen 't recht des sterken,
Maar de allersterkste blijft — de Dood!
O, wie van ons daar zwierf, zou vijanden zien naadren,
Gedaanten, in geen droom gezien,
Gewrochten van den Schrik, waarbij het bloed uit de aadren
Verstikkende naar 't hart zou vliên'!
En dan, dat Element, waarvoor alle andren wijken,
Een stroom van zout en bitterheid,
Het graf en 't doodsgewaad van millioenen lijken,
Wie nooit de rust van 't graf verbeidt!
Ziedaar, ziedaar die Zee, die over de aarde dwaerelt,
En voor haar deel drie vierden vraagt!
Ziedaar de beeldtenis der Zedelijke Waereld,
Die Christus door zijn machtwoord draagt,
Tot dat Hij eens, wanneer de Groote Dag zal dagen
In plotseling bazuingeschal,
Uit de Oude schepping haar voor eeuwig weg zal vagen,
En Geest en Stof vernieuwen zal!

II.

Voorwaar! dan zal de stem der Machtige niet klaatren:
Haar laatste kruik werd leêg gestort.

Dan deinst de woestenij der ongastvrije waatren,
Wijl de Aarde, als vroeger, Eden wordt!
Dan hoeft geen scheiding meer, geen oefning onzer krachten.
Een ónbeweeglijk Koninkrijk
Verrijst den Heere uit d' oogst der duizende geslachten:
Hij gaârt en draagt het te gelijk.
Het Beeld van de Onrust is met de Onrust-zelv' vervlogen;
En uit de smeltkroes van het vuur
Stijgt de Aarde, een bruid gelijk, verrukkend op voor de oogen,
Verjongd, geheiligd van natuur.
Waar is die worstling nu der botsende Belangen?
Die Zelfzucht, grijpende om zich heen?
Die drijvende IJdelheên, door andren steeds vervangen?
De Onwisheid van dit kort Benêen?...
't Is alles opgelost in d' eeuwgen Sabbatsvrede,
In 't licht der groote Liefdezon:
Die deelt, wáarheen' ze straal', en Bloei en Vastheid mede,
Uit heel de volheid van haar bron.
Waar golven wemelden, daar wiegt een woud van palmen,
Dat wolf en schaapjen dartlen ziet;
En waar de doodskreet klonk bij daavrende onweêrgalmen,
Daar ruischt het Choor van 't Nieuwe Lied!
Daar snellen ze allen saam', de zielen die geloofden:
Ze stroomen zingend naar hun Heer.
Daar staan, daar werpen zij de kroonen van hun hoofden,
En juichend: „Heiland, U zij de eer!"
O vreugd! het Lam dat op den troon is, zal hen weiden,
Belommren met Zijn herdersstaf;
Hij zal ze ter fontein van 't Levend Water leiden,
En — God wischt al hun tranen af!

Scheveningen, 1846.

UIT HET LEVEN.

Gij hebt uw feestkleed aangetrokken,
Gij kind van weelde en overvloed!
Het goudleer schoeit uw kleenen voet,
De paerlen glinstren in uw lokken.
Neen, aan uw vorstelijken tooi
Zal dezen avond niets ontbreken!
Reeds driemaal hebt gij elken plooi
Der zware zijde glad gestreken:
En even rustloos werp gij weêr
U op de donzen sofa neêr,
Een ongeduldig klachtjen fluistrend;
Of haast u naar den vensterboog,
Met ingespannen aandacht luistrend,
Waar toch het tweespan toeven moog',
Dat u ter schouwburg heen zal rijden:
Ter schouwburg, — waar 't genot u beidt
Dier liefelijke treurigheid,
Die, om een nooitgeleden lijden,
Onwezendlijke tranen schreit!

Toch, Jonkvrouw! als ge in teeder smachten
Een droevig schouwspel gâ wilt slaan,
Toch hoeft ge niet zoo lang te wachten,
Noch ook ter schouwburg op te gaan:
Gij waagt — niet veel — een honderd schreden...
Uw koets is de enge steeg te breed;
Voorzichtig met uw kostlijk kleed!
Gij zult door slib en modder treden.
Ziet gij dat kluisken, dat beneden
Verlaten schijnt? Hoe verweloos
Die deurpost! hoe verweerd die ruiten!
Wat aaklige spelonk des doods!
Ga binnen, Jonkvrouw! de armen sluiten
Hun woning niet zoo zorgzaam dicht.
't Portaal is eng, en flauw het licht;
Geen knecht treedt in 't livrei u tegen:
Maar kom, die muren langs getast!
Alléen den steilen trap bestegen!
Klem, op uw wankelende wegen,
Dien touwreep in de handtjens vast!
Houd goeden moed! reeds zijt ge boven —
Het rouwgordijn is weggeschoven:
Zie, welk een schouwspel u verrast!

Neen, werp geen schuwen blik in ronde!
't Vertrek is naakt en hol — bezoek
Terstond dien verren schemerhoek!
Wat ziet ge? Een jammerlijke sponde,
Wat stroo, met lompen toegedekt!
Daar ligt, met uitgeteerde leden,
Door kommer en gebrek bestreden,
Een kranke weduw uitgestrekt.

Zij ook, zij kende beter dagen,
Waarvan haar — ach, zoo pijnlijk — heugt.
Maar sints de leidsman harer jeugd
Naar d' open kuil werd uitgedragen,
Sints zij voor 't vaderlooze wicht,
Niets ervend dan eens vaders zegen,
Alléen den dubblen ouderplicht
Op zwakke schouders voelde wegen,
Sloop de Armoê, aarzlende in 't begin,
Verheimlijkt eerst, toen half verborgen,
Genesteld straks in duizend zorgen,
Heur weduwlijke woning in.
Toen werd het tobben, vele jaren,
Toen sloven, slaven, dag en nacht:
Toch droeg ze 't zonder zucht of klacht,
En schoon de beeten karig waren,
Nooit slonk de moed, al slonk de kracht.
't Kind leerde al vroeg de worstling deelen,
En had reeds in dien lentetijd
Als de andre kindren zorgloos spelen,
Zich d' ernst des arbeids toegewijd.
Maar — 't had heur zieltjen niet bedorven:
Dát straalde in 't blosjen rozenrood!
En 't penningsken, hoe zuur verworven,
Blijmoedig steeds in moeders schoot
Geworpen, weerde meê den nood.
Heur liefde, wekkend ten gebede,
Verspreidde een geest van stillen vrede,
En deelde ook aan het harde brood
Een liefelijken nasmaak mede — —
Tot — na een lange winterkoû,
Die 't laatste spaargeld had verslonden,

De krachtelooze weduwvrouw
Op eens aan 't ziekbed werd gebonden.
Helaas! hoe schoot haar 't harte vol,
Toen ze eindlijk op de breede rol
Der schamelen werd ingeschreven,
Die van der rijken aalmoes leven!
En wélk een leven! traag gerekt
Door 't schrale weekgeld, dat maar noode
Den huur van 't arme kluisken dekt!
De dochter arbeidde om den broode
Met dubble vlijt, en drupte een traan
Wel dikwerf neêr op 't harde linnen,
Zij knoopte er menig nachtjen aan,
En liet de naalde lustig gaan,
Om toch voor moeder iets te winnen!
Zij spaarde 't noodige uit heur mond,
Om de arme kranke ziel te laven;
Soms ook verhoogden zich de gaven,
En, hoe dan ook, zij kwamen rond.

Maar nu!... Ach, sints drie bange dagen,
Hoe vreeslijk is 't gevaar gegroeid!
De koorts, die als een vuurstroom gloeit,
Verhaast, verdubbelt reeds haar vlagen.
De dochter, aan de spond geboeid
Der moeder, kan haar niet verlaten:
Zij moet daar blijven: 't is Gods wil!
Maar nu ook staat alle arbeid stil:
Geen hopen tegen hoop kan baten!
De laatste penning, vaak gekeerd
En lang gespaard, is nu verteerd!...
„O, zoo Uw hemel zich niet opent,

„Zoo Gij geen wonder doet, o Heer!
„Dan is er raad noch uitkomst meer!"
Zoo snikte zij, voor 't eerst wanhopend,
En zonk bij moeders sponde neêr....

Waar is ze nn? Ze is opgerezen:
Ginds staat zij. Ja, ze is schoon, niet waar?
't Onschuldig kind van zestien jaar,
Met dat aanminnig englenwezen,
Gelijst in 't goud van 't weeldrig hair!
Hoe lieflijk hangt dat hoofdtjen neder!
Wat zijn die vormen slank en teder!
Hoe menig koningin van 't feest
Benijdde wel die ranke leest!
En spijt al 't werken en al 't waken,
Speelt over die fluweelen kaken
De onsterfelijke blos... Maar neen!
Bleek zijn ze en koud, als marmersteen:
Heur boezem zwoegt, heur leden siddren;
Wat mompelt zij?
— Zij is niet alleen!
Wie is hij?...

Een van uw aanbiddren,
Mejonkvrouw! een van uit dien stoet
Aanzienlijken en edelingen,
Die schittren in uw weidsche kringen,
Die ge op elk feestlijk bal ontmoet;
Die, fijn beschaafd en glad geslepen,
Met woorden zachter dan satijn
Volgeestig schertsen, teeder dweepen,

Misschien wat tuk op spel en wijn,
Wat spotziek, ja, wat ongebonden,
Maar toch, als ze eens hun keuze vonden
De minlijkste echtgenooten zijn....
Dat is: die eerst den kelk der lusten
Tot op den droesem ledig slaan,
Om, jong vergrijsd en vroeg voldaan,
Aan 't hart der onschuld uit te rusten,
Dat — de omhelzing zal vergaan!...
Wel heeft hij met zijn slangenblikken
De burgerdochter lang bespied:
Zij lachte bij des vooglaars lied
En spotte' met zijn gulden strikken.
Maar nu — ze is arm: de ellende is groot,
En waar was ooit een deugd op aarde,
Die, hoe hoogmoedig op heur waarde,
Bestand was tegen hongersnood?
Hij had geduld: nu mag hij hopen!
Nu is hij, met meêwarig hart,
De kluis des jammers ingeslopen,
Nu giet hij balsem in de smart!
Nu kan dat kind — heur redding — koopen, —
Heur eigen redding! Ja, nog meer!
Heur lieve moeders dierbaar leven;
En zoo ze als prijs hare eer moet geven,
Wat vraagt een beedlares naar eer?...
O Gij, die met uw Judaskussen
Verraadt pleegt aan de onnozelheid!
Die hoonlacht als de wanhoop schreit,
En, om den gloed van 't vuur te blusschen,
Het leven eener ziel verwoest!
Gij, moordenaars en jammerstichters,

Die 't bandmerk ook des àardschen richters
Op 't schaamtloos voorhoofd dragen moest!
Wie gaf u 't recht Gods werk te ontkennen
In 't schepsel Gods? de deugd te schennen,
En dan — te honen wat gij smet?
De waereld acht reeds de armoê schande,
Moet ze ook een vloek zijn, die verplet?
Een dubble vloek! voor de oflerande
Hier en hiernamaals voortgezet!
Gij, hoogverlicht en hooggezeten,
Gij — lacht met de eer, en gij bespot
't Verjaard veroordeel van 't geweten:
Maar de arme — en wee die 't ooit vergeten! —
Wat heeft hij dan zijn eer en — God?
O, zoo de helft maar van de smarten,
Den strijd, de worstling van 't gemoed,
Den schrik, de wanhoop, de angst des harten,
Die gij uw offers lijden doet,
Zich eens op u verhalen moet;
Zoo maar een zweem dier helsche pijn,
Die gij met goud dacht goed te maken,
Ter jongster uur uw ziel zal blaken,
Hoe vreeslijk zal uw sterfbed zijn!...

Zietdaar dat kind van zestien jaren!
Zij slaat de handen voor 't gelaat:
't Is of haar hijgend hart vergaat
Van schaamte en doodangst. Alle baren
Des jammers gaan haar over 't hoofd,
Een dwarrelzee van duizend vreezen.
Het licht der jeugd is uitgedoofd:
Één uur van strijd — kan 't mooglijk wezen? —

Heeft haar op eens tot Vrouw gerijpt,
Die alles inziet en begrijpt!
Haar moeder, of — hare eer verliezen!
Rijk, maar geschandvlekt tot aan 't graf,
Of rein, maar aan den bedelstaf:
Wat weg te werpen? wat te kiezen?
Hier — blindt haar 't goud; en zulk een som
Wordt op één woord haar eigendom!...
Ginds — ligt de lijderes te smachten!...
Helaas, haar zinnen loopen om,
En reeds verwarren haar gedachten.
Zij hoort niets meer, zij ziet niets meer...
Werktuiglijk werpt de radelooze
Zich nokkend op de kniën neêr:
„Leid mij niet in verzoeking, Heer!
„O God, verlos mij van den Booze!"

Daar buiten woelt de Groote Stad:
Elk zoekt zijn deel en gaat zijn pad;
Geen van die langs die woning treden,
Vermoedt wat strijd daar wordt gestreden.
O God! daar staat een ziel op 't spel!...
Stil, stil! Hij ziet, Hij weet het wel!...

O Jonkvrouw, die zoo menigmalen,
Ter wufte schouwburg heengesneld,
Voor 't meêlij met verdichte kwalen
Uw tranen veil hadt bij uw geld!
Kent gij uw buren? — Licht wordt heden,
Veel nader dan ge u zelf verbeeldt,
Een ernstig Treurspel afgespeeld:
Wilt gij niet vriendlijk tusschentreden?

Ach, koop u-zelf een rein genot!
Koop een verzochte ziel voor God!
Het goud is zulk een macht op aarde:
Och, of gij 't eens beproeven mocht!
Goedkooper hadt gij nooit gekocht:
Wat haalt er bij een ziel in waarde

Middelburg, 1858.

Heeft haar op eens tot Vrouw gerijpt,
Die alles inziet en begrijpt!
Haar moeder, of — hare eer verliezen!
Rijk, maar geschandvlekt tot aan 't graf,
Of rein, maar aan den bedelstaf:
Wat weg te werpen? wat te kiezen?
Hier — blindt haar 't goud; en zulk een som
Wordt op één woord haar eigendom!...
Ginds — ligt de lijderes te smachten!...
Helaas, haar zinnen loopen om,
En reeds verwarren haar gedachten.
Zij hoort niets meer, zij ziet niets meer...
Werktuiglijk werpt de radelooze
Zich nokkend op de kniën neêr:
„Leid mij niet in verzoeking, Heer!
„O God, verlos mij van den Booze!"

Daar buiten woelt de Groote Stad:
Elk zoekt zijn deel en gaat zijn pad;
Geen van die langs die woning treden,
Vermoedt wat strijd daar wordt gestreden.
O God! daar staat een ziel op 't spel!...
Stil, stil! Hij ziet, Hij weet het wel!...

O Jonkvrouw, die zoo menigmalen,
Ter wufte schouwburg heengesneld,
Voor 't meêlij met verdichte kwalen
Uw tranen veil hadt bij uw geld!
Kent gij uw buren? — Licht wordt heden,
Veel nader dan ge u zelf verbeeldt,
Een ernstig Treurspel afgespeeld:
Wilt gij niet vriendlijk tusschentreden?

Ach, koop u-zelf een rein genot!
Koop een verzochte ziel voor God!
Het goud is zulk een macht op aarde:
Och, of gij 't eens beproeven mocht!
Goedkooper hadt gij nooit gekocht:
Wat haalt er bij een ziel in waarde

Middelburg, 1858.

O, TOEN IK NOG JONG WAS.

Alle sinnliche Natur wird Geist; aller Geist
ist sinnliches Leben der Gottheit.

BETTINE (aan GOETHE.)

O, toen ik nog jong was, hoe zweefde mijn ziel
In eigen gezegende sfeer,
Waar 't licht op een waereld van wonderen viel,
Nog lauw van de hand van den Heer!
Mij dansten de starren, in zangrige rij,
Op hemelsch-harmonische maat,
En dreven op zilveren vleugels voorbij,
Met lachjens op 't vriendlijk gelaat.
En als ik des morgens de heuvlen beklom,
Of doolde in de bloeiende gaard,
Dan gaaft gij omlaag mij den hemel weêrom,
O Bloemen, gij starren der Aard!
Beminlijke kindren der zomersche zon,
Hoe scheen ik uw stem te verstaan!
Ik telde — totdat ik niet tellen meer kon,
En ving steeds van voren weêr aan.
Ik had er zoo gaarne geen knopjen verzuimd,

Dat wiegde op den needrigen steel.
Wat waren ze vorstlijk gedoscht en gepluimd!
Wat rijkdom van goud en fluweel!
Wat geurden ze zoet! En hoe maakte de Geest
Die aâmde uit elk meesterstuk Gods,
Mij peinzend en stil, mij verrukt en bedeesd,
Mij schaamrood om menschlijken trots!...
Hoe bloeit de Natuur toch haar Heer te gemoet!
Hoe slaat ze nabootsend Hem gâ!
Wat is Hij voor haar ook neêrbuigend en goed,
Een springbron van louter genâ!
Dat heb ik gevoeld in het golvende gras,
Dat heb ik in 't wisslend gebied
Waar 't stof de verklaring van 't stoflooze was,
Met dankende ontroering bespied!
Veel ging ik voorbij — maar een naam die mij klonk,
Gaf licht; en — ik zocht, tot ik vond:
Want die dus de bloemen met namen beschonk,
Hij heeft haar bemind en doorgrond.
Daar hadt ge den Jobstraan! 'k Had nooit hem aanschouwd,
Maar toch op den klank hem erkend:
Van buiten zoo bloedig, van binnen vol goud,
't Geloof in de proef der ellend!
Ach, iedere vorm is vol ziel en vol zin,
Vol leven dat nimmer verdwijnt:
Elk blad houdt een levende prediking in,
Al 't zinlijke is meer dan het schijnt.
Of — heeft ieder wiegelend bloemetjen niet
Zijn aandeel van leed en genucht?
En zingt het niet meê in 't Oneindige Lied?
En schrijft het geen geest in de lucht?
En beeldt het zijn wezen niet af in zijn kleur,

Zijn klokjen, zijn kroontjen, zijn lof?
En hebben er twee wel één snid en één geur,
Één duur en één lot in den hof?....
Mijn jeugd is vergaan als de droom van een uur,
Vergaan als een vluchtige schaûw,
Maar altijd nog min ik de jonge Natuur,
En 'k bleef aan heur lessen getrouw.
Gij oogen! gij ziet, en gij drinkt als weleer
De verwen, de vormen, het licht!
Nog altijd, gij spiegels! polijst u de Heer:
De Algoede vernieuwt u 't gezicht.
Geen hemel zoo hoog, geen valleie zoo diep,
Die u niet haar wondren komt biên:
De Schepping is schoon — maar nog meer die haar schiep...
Och, mocht gij Hem-zelven eens zien!

Almkerk, 1850.

ZOU DAAR WEL IETS ZOO WONDER ZIJN?

— NOG EEN LIEDEKEN. —

Zou daar wel iets zoo wonder zijn,
— Klinkt helder op, mijn snaren! —
Zou daar wel iets zoo wonder zijn
Als 't hartjen van een Maagdelijn
Van even achttien jaren?

Bij 't hekken, achter 't geele graan,
In schaûw der groene boomen,
Dáar bad hij haar — wat hield hij aan! —
Als 't avondklokjen acht zou slaan,
Daar bad hij haar te komen.

„Neen, fijnman! komen doe ik niet,
„Daar moet ge niet op bouwen!
„'k Ben (sprak ze) zorgloos, als ge ziet:
„Ik lijd bij vader geen verdriet,
„En denk nog aan geen trouwen!"

En ziet! het klokjen was niet koud,
— Kom, Cither, laat u hooren! —

Het avondklokjen was niet koud,
Daar kraakt het tusschen 't elzenhout,
Daar ruischt het langs het koren!

Wie houdt daar bij het hekken stand,
En gluurt daar door de blaâren?
Wie leunt daar 't hoofdtjen op de hand?...
Het meisken met haar kloek verstand
En — even achttien jaren!

„Kan 't mooglijk wezen?"... Stil toch wat!
En oordeelt niet voorbarig!
Zij kwam hier niet om dit of dat:
Toevallig koos zij juist dit pad —
En dan, ze is zeer meêwarig..

„Ook wat nieuwsgierig?"... Waarom niet?
Zou hij misschien nog hopen?
Nog komen?... Als zij in 't verschiet
Een tipjen van zijn schoenen ziet,
Dan zet zij 't op een loopen!

Zij liep... Maar 't schijnt wat traag geweest:
Want, pas verliep een jaartjen,
— Bloost, fiere Maagden, die dit leest! —
Daar woelde een vroolijk bruilofstfeest
Ter eere van — ons paartjen!

Middelburg, 1858.

PARIJS.

— EEN LIED IN FEBRUARI 1848. —

Wat oproer davert langs uw zoomen,
Gij Seine, en schudt de Waereldstad?
't Is bloed, waar van uw golven stroomen!
't Is vuur, wat uit haar poorten spat!
Is dan, o Poel van schrik en plagen!
Is dan 't geluk zoo zwaar te dragen?
Zijn achttien jaren vreê zoo lang?
Dat weêr uw kroost, met dolle handen,
Zich 't harte wroet uit de ingewanden,
En stuiptrekt naar zijn ondergang!

Ziedaar dan 't werk dier Drukperswoede,
Die, nooit gebeten, altijd bijt,
Onzichtbaar kankert, klam van bloede,
En al wat heilig is, ontwijdt!
Het oorlogslood moog' steden pletteren,
Krijgshafter zijn die zwarte letteren,
Geduchter is dat zwijgend lood!

Waar dàt zijn rijen aan doet rukken,
Daar moeten meer dan kroonen bukken:
Daar storten zielen in den dood!

O korte droom! o droeve ontwaking!
Hervormers, werwaards holt gij voort?
Wat is uw Vrijheid? — Godverzaking!
Wat uw Gelijkheid? — Koningsmoord!
Uw Broederschap — vergiftigt de oogen;
Haar liefde is haat, haar lach is logen,
Haar Judaslippen zijn van steen!
Voleindt uw arbeid! geen ontfermen!
Laat de oude guillotine kermen
Dwars door uw marseillaise heen!

Ook Gij — aan 't hoofd dier Jakobijnen,
Gij Zanger, op wiens harpmuzijk
Zich eens de Hemelsche gordijnen
Ontsloten voor den blik van 't Slijk! [1])
Mijn lied moest uit úw boezem breken...
Gevallen Engel! hoe verbleeken
Uw stralen! Al uw roem versmelt.
Ook gij — Geweld- en Oproerstichter?
Wat vraag? Voltaire werd uw Dichter,
En Robespierre werd uw Held!

Sints dan ook de eêlsten u verlaten
En wie uw brood at, niet meer bloost,
Vlucht, grijze Koning zonder Staten!

---

[1]) De Dichter-Citoyen ALFONSE DE LAMARTINE.

Vlucht grijze Vader zonder kroost!
Uw Julizon duikt bloedrood onder
In dezen Februaridonder;
Uw leliestaf heeft blad noch knop.
Ga, zoek — ons hart trekt met u mede —
O Gij Napoleon der Vrede,
Een ander Sint-Helena op!

Bepeins er, wat de lof beteekent,
De hooggeprezen gunst van 't Volk,
Nu — palmen en olijven brekend,
Straks — slijpende aan den Brutus-dolk!
Neen, tracht de striemen, u gereten,
In stille aanbidding te vergeten
Van 't ondoorgrondlijk Godsbestuur,
Dat geeft en neemt, en viert en teugelt,
En — reeds Zijn donders heeft bevleugeld
Voor 't heilige Vergeldings-uur!

Dát dreigt reeds in 't gemor dier scharen,
Nu werkloos, geldloos, gants ontbloot.
Gij, Leiders dier veroveraren!
Gij, geeft ze wapenen voor brood?
Zal dan dat staal hun honger stillen?
Of wilt ge aan krijgssoldij verspillen
Wat ge aan belastingen ontperst?
Ziet toe! de wrok slaat uit tot daden:
't Verraad wordt op zijn beurt verraden,
En — uw Bastillegrendel knerst!

Mij dunkt, mij dunkt! verwoed, verwaten,
Herrijst de smeulende oproerkoorts,

Rinkinkende over 't puin der straten
Bij 't rosse licht der ongeltoorts!
Uw muren wagglen bij haar schreden!
Ik zie uw leêggebrande steden
Met menschenlijken geplaveid!
En Frankrijk, levende begraven,
Viert bij 't gehuil der kerkhofraven
't Feest van zijn Onafhanklijkheid!...

Och, kwame úw weêrkomst ons verrassen,
Gij Korzikaansche Keizersleeuw!
Wij roepen tot uw slapende asschen!
Wij kloppen aan het Graf der Eeuw!
Waak op! waak op! Uw urn ontstegen!
Ons faalt uw vuist, uw heldendêgen....
Uw Frankrijk zieltoogt — sluimert Gij?
Verplet op nieuw het web der Boosheid,
De Hydra der Regeeringloosheid,
Met d' ijzren knots der Tyrannij!

Maar neen! genoeg, genoeg gebogen!
Neen, noch Tyrannen noch Tyran!
Op U-slechts wachten aller oogen,
Wiens wenk den heildag scheppen kan,
O Vorst der Vorsten! Sions Koning!
Blik neêr van uit Uw Hemelwoning!
Geen menschenhulp is onze hoop...
Smeed nóg de zwaarden om tot sikklen!
Of — slaan de verznen op de prikklen,
Voleind dan dezen waereldloop!

Kom en voleind! Hoe lang al spaarde
Uw roede meer dan één Parijs?

Vaag álle Babels weg van de aarde,
  En sticht Uw eeuwig Paradijs!
Der Heidnen volheid is gekomen;
Reeds zuchten 's Waerelds verste zoomen:
  Om Vrede zucht het moê Heelal.
Kom, Heere Jezus, met de wolken!
Beklim den zetel aller Volken,
  Dien Eeuw noch Afgrond schokken zal

Almkerk, 1848

CHRISTUS REMUNERATOR.

EEN HARPTOON.

— NAAR AANLEIDING VAN DE BEROEMDE SCHILDERIJ VAN ARIE SCHEFFER. —

„En wanneer de Zoon des Menschen komen zal in zijn heerlijkheid en al de heilige Engelen met Hem, dan zal Hij zitten op den troon zijner heerlijkheid. En vóor Hem zullen al de volkeren vergaderd worden; en Hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt. En Hij zal de schapen tot zijn rechterhand zetten, maar de bokken tot zijn slinkerhand."

EVANG. MATTH. XXV: 31—33.

Van den toren,
Luid en schel,
Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtsuur hooren....
't Is verstomd!
Maar de nagalm dreunt in de ooren:
„Maran-atha, Jezus komt!"

Daar ruischt bij nachten en bij dagen
Een duizendstemming geestenchoor,

Een smachtend fluisteren en vragen,
Den moederschoot der aarde door.
Het ritselt in de groene blâren,
Het murmelt in de ontroerde baren,
Het zwerft in 't koeltjen op en neêr;
En alle heuvelen en dalen,
De donders en de nachtegalen,
Al 't schepsel roept: „Hoe lang nog, Heer?"

Zou de Aarde, o Koning! U vergeten,
Al zijt Ge uit haar gezicht verhoogd?
Uw voetspoor is niet weggesleten,
Al is uw zoenbloed opgedroogd!
Haar heugt het kloppen van uw harte,
Uw liefdetrouw en liefdesmarte,
Uw worstlen van de krib naar 't kruis.
Ze is aan uw Hemel vastgeschakeld:
Gij hebt in haar getabernakeld,
Zij wacht U als uw eeuwig Huis!

Zóo blijft een woning eenzaam achter,
Verreist de Heer naar verre kust:
Zijn geest, onzichtbre dorpelwachter,
Omzweeft den wandlaar die er rust.
Maar 't onkruid wortelt in de scheuren,
De poort blijft op haar hengsels treuren,
Tot — eindlijk! — de oude stem haar groet,
Die 't licht weêr door de vensters schijnen,
De doornen des vervals verdwijnen,
En liefde en leven keeren doet!

Wanneer, o gij verouderde Aarde,
Wier vreemdgeworden kind ik ben!

Wordt gij op nieuw de Levensgaarde,
Waar ik mijn Vaderland herken?
Wanneer zal ik de pelgrimsblikken
Aan 't Tweede Paradijs verkwikken,
Waarvan u 't Eerste een schaduw gaf?
Godlof! wij zijn niet lang gescheiden! —
Één heuvel ligt nog tusschenbeiden:
De groene heuvel van mijn graf!

Zoo waak, mijn ziel!... En waakt, gij Boozen,
Die onbezorgd in zwijmel zeegt!
Gij zult verwelken vóór uw rozen,
Verdwijnen éér ge uw beker leêgt!
De proeftijd krimpt — nog moogt ge kiezen!
Wat wilt gij winnen, wat verliezen,
Het kort genot? den langen schrik?
Ziet d' uchtend der Vergelding krieken!
Uw Eeuwigheid rust op de wieken
Van 't Tegenwoordige Oogenblik!

Waai op, gij sluier van Gods heemlen!...
Ziet, alle dingen zijn gereed:
Tien duizenden, reisvaardig, weemlen
In 't nieuw ontfangen gloriekleed!
Reeds hoor ik de optochtsliedren menglen:
Reeds houdt de machtigste uit de Aartsenglen
Nabij den Koning van 't heelal
De Richtbazuin omhoog geheven,
Die op één wenk het teeken geven
En 's waerelds loop voleinden zal!...

Van den toren,
Luid en schel,

Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtsuur hooren ...
't Is verstomd!
Maar de nagalm dreunt in de ooren:
„Maran-atha, Jezus komt!"

't Zal geschieden!
't Is voorzeîd!
Aarde en hemel zullen vlieden
Voor des Konings heerlijkheid!
Wat ontwaken
Op dien dag,
Als des aardrijks diepten kraken
Op den laatsten klepelslag!
Als met losgereten slinger
't Zonnen-uurwerk stil zal staan,
Waar de Koning met zijn vinger
Sterren wegwischt van heur baan!
Als in afgrond en vulkaan
Heilge vlammen zich bereiden,
Om het ingeroeste slijk
Van de waereld af te scheiden,
Tot ze een luister zal verspreiden
Aan gelouterd goud gelijk!....
Plotsling staat, ten tweeden male,
's Menschen Zoon
Voor de Aard ten toon:
Valle nu wat ademhale
Bevend neder voor zijn troon!
Ziet, de teeknen zijner wonden!
Ja, Hij is dezelfde wel,
Die, gebonden

Voor de zonden,
De overwinning van de Hel
In zijn sterven heeft verslonden,
God met ons, Immanuël!
Maar om de eens bebloede slapen
Speelt een goddelijke glans,
En de doornen zijn herschapen
In de paerlen zijner krans!
Heerlijke omkeer — Toen en Thans!
Bethlem's zuigling, zwak en teeder,
En die Hemeltroonbekleeder!
De aardworm in Gethsémané,
En die Richter op de wolken!....
Eeuwig Wel, of eeuwig Wee
Brengt Hij op Zijn weegschaal meê.
Wat benauwdheid bij de volken!
Wat rumoer in 's aardrijks kolken!
Wat ontroering in de zee!
Waarom splijt ge uw marmren deuren,
Stad der Dooden! dus van een,
Dat de slapers daar beneên
't Licht zien scheemren door scheuren
Van den grijzen tombesteen?
Waarom werpt ge, ontzette golven!
Onder huilend angstgeluid
Al die bleeke beendren uit,
In uw woestenij bedolven,
Al dat stof, als Alpensneeuw
Opgehoopt van eeuw tot eeuw?
't Is gesproken,
't Dagingswoord!
Roepende Englen dragen 't voort:

„De Eeuwigheid is aangebroken —
„Rijst, Gestorvnen! komt, en hoort!"
En zij rijzen,
En zij komen,
Opgevaren uit hunne asch,
Dwazen, wijzen,
Boozen, vromen,
Al wat leefde en — stervling was!
Beelden, die wij lang vergaten,
Zie ik door elkander kruisen:
Alle kluizen
Zijn verlaten,
De eerste groef, de laatste kist!
't Is een leger van geslachten:
En geen Natie laat zich wachten,
En geen zuigling wordt gemist!
Maar bij millioenentallen,
Spraakloos luistrend, staan zij allen
Voor d'onzachelijken Troon —
Tot het woord der splitsing klinke:
„Tot Mijn rechte! Tot Mijn slinke!
„Kiest uw plaatse! Neemt uw loon!"

Van den toren,
Luid en schel,
Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtuur hooren....
't Is verstomd!
Maar de nagalm dreunt in de ooren:
„Maran-atha Jezus komt!"

Sidderend heir, in de schaduw gegroept!

Gij, eens op Aarde
Vóoraan geschaarde!
Hoe nu zoo traag, nu de Hemel u roept?

Held, voor wien 't Volk, dat uw voetschabel was,
Saam' is gekrompen!
Purperen lompen
Dekken uit schaamte uw doorluchtig karkas!
Geessel der Aard, eindt uw almacht zóo ras?

Oproerprofeet, die in naam van het Volk,
Troonen en steden
Plat hebt getreden!
Preêk thánds gelijkheid met fakkel en dolk!
Bons dézen Vorst van Zijn lichtende wolk!

Trotsche verachter van Hoogste Gebod,
Die Gods genade
Honend versmaadde,
Die met uw moeders gebed hebt gespot!
Vrijgeest, gij bidt?... Gij gelooft aan een God?

Huichelende vroome, zoo vriendlijk en fijn!
Teedre hyeenen
Leerden u weenen:
Hang voor uw oogen een tranengordijn!
Achter dat floers mag de Richter niet zijn!

Rijke, om wiens sterven geen wees heeft gerouwd!
Proef, of millioenen
De Almacht verzoenen!
Zie nu, wat hemel! ge uit slijk heb gebouwd!
Koop, zoo ge kunt, thands uw ziel voor uw goud!

Slaaf van uw vleesch, nu in spinrag gehuld!
Kom, en bevredig
't Eeuwig Ledig,
Dat in uw ziel om verzadiging brult,
Immer vergrootend, en nimmer gevuld!

Sidderend heir, in de schaduw gegroept!
Gij, eens op Aarde
Vóóraan geschaarde!
Hoe nu zoo traag, nu de Hemel u roept?

En wáarom zouden zúlke geesten
Dan ingaan tot de Groote Rust?
Dáar zijn de minsten de allermeesten,
En 's Heeren lof is al hun lust!
't Hart, dat Gods liefde niet deed rijpen,
Zou dat Gods zaligheid begrijpen?
De nachtuil haat den zonneschijn:
De Hemel met zijn uitverkoornen
Zou voor 't geweten der verloornen
Een zevendubble Helle zijn!

Zij deinzen voor den blik des Heeren,
Die als een richtzwaard hen doordringt.
Zij storten neêr naar lager sfeeren,
Op 't onbedrieglijkst ziels-instinkt.
Zij dwarlen, waar geen heilige oogen
Hun pelgrimaadje volgen mogen,
Zelfs die der ware Deernis niet!....
En bij hun sporeloos verdwijnen,
Daar heft een wolk van Serafijnen
Het voorspel aan van 't Nieuwe Lied!

Van den toren,
Luid en schel,
Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtsuur hooren....
't Is verstomd!
Maar de nagalm dreunt in de ooren:
„Maran-atha, Jezus komt!"

Jezus komt! Hij is gekomen!
Altijd voller wordt het licht:
Heiligende stralen stroomen
Van Zijn vriendlijk aangezicht.
Boven 't smeltend harpgeluid
Klinkt Zijn stem vertroostend uit,
Met een moederlijk erbarmen:
„Komt, vermoeiden, in Mijne armen!"

Herwaards! aan zijn rechterzijde,
Magdalene! Omhoog dat Hoofd!
Diepstbedroefde! hoogstverblijde!
Die geboet hebt en geloofd!
Zoudt gij twijflen aan uw kroon?
Liefde is liefdes heerlijk loon:
In de Liefde is 't Eeuwig Leven —
't Werd gevonden, 't is gegeven!

Herwaards! nader, altijd nader,
Dolend maar hervonden lam!
't Hart zal juichen bij den Vader,
Dat er schreiend wederkwam.
U de volle kinderrang!
U der broedren welkomstzang!

Eer ge uw zwerftocht hadt begonnen,
Lag uw feestkleed reeds gesponnen!

Herwaards! dichter, altijd dichter,
Saulus die een Paulus werdt!
Zie, uw Redder is de Richter,
Die u — plaats geeft aan Zijn hart!
Dood! waar is uw prikkel thans?
Graf! waar is uw zegekrans?
't Beste was „met Jezus wezen:"
't Is den Besten uitgelezen!

Ziet! daar staat Hij
In hun reien,
't Beeld van d' Ongezienen God!
Zeegnend gaat Hij
Langs de meien,
Die zij voor Zijn voeten spreiën,
Overstelpt van heilgenot!

Welkom, Leger van Profeeten!
Welkom, hooge Apostelschaar,
Midden in den kring gezeten,
Met de Martlaarspalm om 't hair!
Welkom, adelijk Geslachte!
Heilige aadlaars der gedachte,
Met de koningskroon gehuld,
Die des hemels Hierarchijen,
Machten, Krachten, Heerschappijen,
Richten en regeeren zult! ....

Sluit u aan in hun kreits, o Gij Leeraars der Wet!

En gij, blijde Gezanten van 't Goede!
Die zoo menige ziel van 't verderf hebt gered,
En zoo menig geredde behoedde!
Elke blik die u dankte, is een straal in uw glans,
Die de starren beschaamt aan den weemlenden trans!

Stille Weldadigen!
Zeegnende Braven!
Laat u verzadigen,
Troosten en laven!
Viert in uw hoogtijkleed
't Feest van Gods eere:
Wat gij den minste deedt,
Deedt gij den Heere!

Ware Zachtmoedigen!
Juichende Strijders!
Blijde Rampspoedigen!
Vorstlijke Lijders!
Hier is de smart geheeld!
Christus is Koning:
Hebt ge eens Zijn kruis gedeeld,
Deelt nu Zijn krooning!

Pelgrims, wier bedevaart
Nooit mocht verpoozen
Hier bloeit uw vredegaard:
Rust in zijn rozen!
Hier drukt uw eerste stap
't Land der geboorte:
't Heimwee der vreemdlingschap
Sterft in zijn poorte!

Moeders! die zingend en
Kozend regeerde,
Vriendelijk dringend en
Spelende leerde!
Buigt naast uw kindren nu
Dankend de kniën:
De Englen begroeten u,
Heilge Mariën!

Schuldlooze Kinderkens!
Zalige Wichtjens!
Hemelsche Vlinderkens!
Cherubsgezichtjens!
Mengt, waar ge fladderwiekt,
Jezus uw loflied:
't Groen waar uw krans van riekt,
Bloeide in het Stof niet!...

Neen! heel 't Aardrijk is herboren
Tot een jonge Hemelbruid:
Sârons-rozen botten uit;
Ziet de Paradijsvrucht gloren
Tusschen 't kruid,
Waar de Levensboom ontspruit!
Duizend chooren
Jubelschaatren,
Als een stemme veler waatren:
„Jezus is teruggekeerd!
„Hij regeert
„Van sfeer tot sfeeren!"
Opgerold is 't luchtgordijn,
Waar geen starren noodig zijn:

't Zalig aangezicht des Heeren
Is een eeuwge lenteschijn!
Lam en tijger dartlen samen,
't Knaapjen streelt den drakenmuil
In der bazilisken kuil,
Waar de duifjens nestlen kwamen.
Op den Berg der heiligheid
Woont de vrede;
En des Konings majesteit
Deelt heur gloed aan alles mede,
Zoo als eens de zonneglans
Sneeuw leî op de lelieknoppen,
Zilver op de regendroppen,
Purper op den morgentrans!
Elke zalige Bewoner
Van het Eeuwig Koninkrijk
Is den andere gelijk:
De oudste Broeder slechts is schooner!
En toch zweemen zij naar Hem,
In die reinheid zonder vlekken,
In dien adeldom der trekken,
In dien zilverklank der stem,
In dien rijkdom aller deugden,
Aller gaven, aller vreugden,
't Erfdeel van Jeruzalem!
Stad des Hemels! trek uw straten,
Schiet uw stralen van kristal
Overal,
Tot geen plek is leêggelaten
In 't Heelal! . . .

En nu — boven en beneden,

Gij die 's Heeren Huis bevolkt,
Die daar aan zijn voeten wolkt
Als het stof voor onze schreden!
Duizenden tien duizend keer!
Valt ontroerd op 't aanschijn neêr!
Werpt de kroonen uwer hoofden
Voor den troon des Hooggeloofden!
D'Alverzoener, d'Alvergelder, zij alleen en eeuwig de eer!

Van den toren,
Luid en schel,
Doet het klinglend klokkenspel
't Plechtig middernachtuur hooren...
't Is verstomd!
Maar de nagalm dreunt in de ooren:
„Maran-atha, Jezus komt!"

Middelburg, Maart 1852.

ALS ZIJ WEENDE.

Flebile nescio quid.
OVIDIUS.

Ween die zoete weemoedstranen,
Gij, die nog geen andre kent!
't Is geen regen in de orkanen:
't Is een balsem in de lent'!
Schooner zijnze dan uw lachjens,
Straaltjens van uw levensdagjens,
Nu verborgen, niet gebluscht.
Spraakloos Bidden is uw schreien:
De allerzoetste geuren spreîen
't Bloemtjen waar de dauw in wiegelt, 't hartjen dat in traantjens [rust.

Ween ze vaak, die malsche droppen!
Draag hun bronwel altijd meê!
Menig heerlijks doen ze ontknoppen,
Menig lofzang, menig beê.

'k Weet, zoo lang ik hen zie vloeien,
Dat geen onweêrs in u broeîen,
Dat geen stortvlaag nederviel:
Want zóo lang laat God daar Boven,
Om te bidden en te loven,
Als twee englen in den hemel, Ernst en Teêrheid in uw ziel!

Utrecht, 1843.

EEN LEVENSBEELD.

Alles Vergängliche
Ist nur ein Gleichniss.

GÖTHE, Faust

Als zefiers aâm de golfjens krult
  En over 't zeevlak huppelt,
Als de avondzon het schuim verguldt,
  Dat op zijn oevers druppelt:

Dan breekt mijn blijdschap uit haar knop,
  Als 't bloemtjen uit heur blâren;
Ik klim de geele duinen op,
  En volg den loop der baren:

Dan dansen mijn gedachten meê,
  Dan dartlen mijn gepeizen
Met al de golfjens van de zee,
  Die altijd verder reizen.

Maar — als op eens de storm ontsteekt,
  En met verwoede slagen

Den kristallijnen spiegel breekt,
En bergen op doet dagen:

Dan vluchten al mijn droomen heen,
En zinken in de golven,
Als drenkelingen één voor één
Verrast en overdolven!

Dan zie ik naar dat beter Blauw,
Waarin de starren drijven,
En wensch mij boven 't wolkengrauw,
Om eeuwig daar te blijven.

Doorploeg' wien 't lust den wijden plasch
Met volgetaste barken,
En zeile hij naar 's waereld as
Met uitgespannen vlerken:

Ik blijf aan 't strand!.... Ik zag in 't meir
Zoo menig een begraven;
En — zet me aan 's Heeren voeten neêr,
Niet verre van de haven!

's Gravenhage, 1835 (later herzien.)

LEEUWERIK EN NACHTEGAAL

De leeuwrik stijgt op in de blauwende lucht,
En zingt er, een morgenuur lang;
Maar spoedig weêr daalt zijn kortstondige vlucht,
En 's avonds verstomt zijn gezang.
Doch als al de stemmen van 't woud zijn vergaan,
En niemand een lied meer verwacht,
Dan hoort gij in 't eenzaam den nachtegaal slaan,
Die zingt heel den duisteren nacht.

't Zegt weinig, of 't hart in zijn zonnige jeugd
Den God der weldadigheid looft,
Als de ernst van het leven na vluchtige vreugd
Den vuurgloed der geestdrift verdooft.
Gezegend de ziel, die verstomt noch bezwijkt,
Ook dan als de rouw haar omringt,
Maar midden in 't lijden den vogel gelijkt,
Die in donker het heerlijkste zingt!

Middelbnrg, 1858.

TWEE MUSCHKENS.

Twee muschkens worden om één penningsken verkocht:
Tocht telt de Vader ze allen;
En midden in de sneeuw, waar 't hongrig snebjen zocht,
Doet Hij zijn kruimkens vallen.

Gij, Armen, zijt getroost! uw God is groot en goed:
Gij moogt Zijn kindren heeten.....
Wat vader heeft er ooit zijn vogelen gevoed,
Zijn kinderen vergeten?

Amsterdam, 1861.

DE OORSPRONG DER KRACHTIGE LEUGENS.

— OOSTERSCHE LEGENDE —

Als in 's Hemels opperzalen
De Eeuwge spreekt: „Zóo is mijn wil!"
Dan herhalen
Duizendmalen
Met welluidend wiekgetril
De Englen die Zijn troon omstralen:

„Alzoo is des Heeren wil!"
En de boodschap staat niet stil,
Maar doorwandelt al de chooren,
Dat het ook de versten hooren:
„Alzoo is des Heeren wil!"

Bleeke Demons, die, verbannen
Uit de goede Geestenrij,
Tot verwarring samenspannen,
Wagen 't soms, in lichtkleedij,
Zich te menglen
Tusschen de Englen,
Worden, sluipend hier en daar,
Van het Godswoord iets gewaar.
Half begrepen, heel verwrongen,
Deelen zij 't hun vrienden meê,
Met gespleten slangentongen
Fluistrend bij hun legersteê.
Dezen, Wan- en Waanprofeeten,
Doen dan, in verwaten trots,
't Misverstane heilwoord Gods
Aan de gantsche waereld weten.

Almkerk, 1848.

INHOUD.

Bladz.

Aan mijne eenige Zuster ..... 5.
Dante Alighieri ..... 8.
De Durgerdamsche visschers ..... 9.
De zending onder de Heidenen ..... 29.
Wat de bloemen vertellen ..... 34.
Wat de vogel zong ..... 41.
De roos zonder doornen. — Ballade — ..... 46.
Lief Elsjen ..... 55.
Eene Moeder. — Een lied voor de moeder mijner kinderen — ..... 57.
In Gelderland ..... 63.
Verleden en Toekomst ..... 69.
Het graf der Liefde. — Spaansche Legende — ..... 70.
Blonde Roosjen uit de taveerne ..... 77.
Watter die meisjens toch raadsels zijn ..... 80.
Naar buiten ..... 82.
De non ..... 84.
Bij 't Meir van Bolsena — Een blad uit het reisboek — ..... 87.

Bladz.

De moeder der zeven zonen. — Romance — ..... 90.
Een beeld der Toekomst..... 98.
Het Levenswater..... 100.
Aan de zon..... 102.
Vader en dochter. — Historiesch-dramatiesch tafreel —..... 104.
Aan een kind..... 114.
Aan een weesjen..... 116.
Aan Herman ten Kate. — Verjaargroet —..... 117.
Eeuwigheid. — Legende— ..... 119.
Onkruid-wieden..... 128.
Het lied des geloofs..... 130.
„Wier konstenaar en bouwmeester God is.”..... 134.
Reisherinneringen..... 136.
I. Ver van huis..... 136.
II. Op de Stolzenfels..... 137.
III. Bij een Burchtruïne..... 140.
IV. Op den Calvariënberg, bij Ischl (in Tyrol)..... 143.
V. Op de Middellandsche zee, tusschen Elba en Corsica..... 144.
VI. Rafaëls Madonna's..... 147.
VII. Aan eene Napolitaansche..... 148.
Aan eene Dochter van het Zuiden..... 151.
De Nieuwerwetsche Amor..... 153.
De zeven slapers van Efeze. — Een Legende —..... 155.
Het Moedertjen. — Schets naar de Natuur —..... 170.
Guido Reni en zijn Ecce Homo..... 172.
Het scheppingslied..... 177.
Paradoxen..... 182.
Zomeravond..... 183.
Gelijk de zon..... 185.
Eene Kerstavond-vertelling..... 187.
Ontwaken..... 192.

INHOUD.

Bladz.

De Watergeuzen. — Een Bladzijde uit de Geschiedenis van Nêerlands roem en grootheid — ... 193.
Ter Zilveren Bruilofte ... 219.
Najaars-avond ... 222.
Eerste liefde ... 224.
Monnikhuyzen, op Klarenbeek, bij Arnhem ... 225.
Maria van Bethanie ... 228.
Leven en sterven ... 238.
Aan Mozart ... 239.
Lied ... 242.
Lijsjen bij haar Spinnewiel. — Een Liedeken — ... 244.
Zoo zijn er. — Nog een liedeken — ... 246.
Romance muy doloroso over een theetuin ... 248.
Aan 't Scheveninger strand ... 250.
Uit het leven ... 253.
O, Toen ik nog jong was ... 262.
Zou daar wel iets zoo wonder zijn? — Nog een liedeken — ... 265.
Parijs. — Een lied in Februari 1848 — ... 267.
Christus Remunerator. — Een harptoon — ... 272.
Als zij weende ... 286.
Een levensbeeld ... 288.
Leeuwerik en nachtegaal ... 290.
Twee muschkens ... 291.
De oorsprong der krachtige leugens ... 291.

